

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΠΟΡΩΝ & ΥΠΟΔΟΜΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΚΑΠ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

13^{ης} ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΠΑΑ)
2014-2022

ΤΡΙΤΗ 20 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΝΩΣΙΑΚΩΝ ΠΟΡΩΝ & ΥΠΟΔΟΜΩΝ **ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΚΑΠ**

13η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ **ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΠΑΑ) 2014 - 2020**

ΤΡΙΤΗ 20 ΙΟΥΝΙΟΥ 2023

ΠΡΟΕΔΡΟΣ Ε.Π.: ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

(ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΗΣ): Καλημέρα σας. Η 13^η Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης ξεκινάει στο πανέμορφο Ηράκλειο, να μεταφέρω κατ' αρχήν τις ευχές του Υπουργού για ό,τι καλύτερο για τη σημερινή συνεδρίαση.

Όπως γνωρίζετε ο Υπουργός, ο Καθηγητής ο κ. Τσακίρης, κατάγεται λίγο πιο πέρα από τις Αρχάνες, εγώ τον είχα και καθηγητή μάλιστα χωρίς να έχουμε βέβαια τεράστια διαφορά ηλικίας, ήταν όταν ήρθε και μετά πήγε στο Μετσόβιο, που είναι ένας παγκοσμίου φήμης υδραυλικός μηχανικός, είναι πρωτοπόρος στα θέματα διαχείρισης υδάτινων πόρων.

Δυστυχώς επειδή ήταν σε ένα Συνέδριο τις προηγούμενες ημέρες, στο οποίο προέδρευε για τη διαχείριση υδάτινων πόρων, δεν μπορεί να είναι. Εύχεται ό,τι το καλύτερο και θα δούμε μετά πως θα πάνε και οι εκλογές και αν θα μπορέσουμε να συνεργαστούμε, που το θεωρώ βέβαιο, όπως και παλαιότερα το 2004 με το 2009 είχαμε συνεργαστεί εκτεταμένα στα θέματα δημοσίων έργων του «Αλέξανδρος Μπαλτατζής».

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΕΙΣ ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Κύριοι βουλευτές, κύριε Περιφερειάρχα, κύριοι Αντιπεριφερειάρχες, εκπρόσωποι της ένωσης Περιφερειών, κύριοι Γενικοί Γραμματείς, κυρίες και κύριοι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αγαπητοί Δήμαρχοι, έχουμε πάρα πολλούς Δημάρχους θα ξεκινήσω από νοτιότερα της Ιεράπετρας τον κ. Καλατζάκη Θεοδόση που είναι και συνάδελφος μηχανικός, ο Δήμαρχος Ανωγείων που είχαμε πάει χτες και είχαμε κάνει μια ενημέρωση για την ΚΑΠ, ο Δήμαρχος Βιάννου ο κ. Σταυρακάκης Μηνάς, είναι οι Αντιπεριφερειάρχες Λασιθίου ο κ. Ανδρουλάκης, Ρεθύμνου η κα Λιόννη, Ηρακλείου ο κ. Συριγωνάκης, Αγροτικής Οικονομίας η κα Χουδετσανάκη, εννοείται ο Σταύρος Αρναουτάκης που τον αισθανόμαστε και λίγο δικό μας τόσες φορές που μας συνοδεύει και σε ευχαριστώ πάντα, εγώ σε θεωρώ τον πιο κοντινό Περιφερειάρχη που έχω, ομολογώ ότι με τον Αγοραστό επειδή πάμε μαζί στο γήπεδο αισθάνομαι λίγο πιο κοντά, αλλά σε φιλία και βέβαια και όλα τα στελέχη της Περιφέρειας, επειδή η Κρήτη, για να λέμε και την αλήθεια είναι το μέρος που μου αρέσει και επισκέπτομαι και αν δεν ήμουν ορεσίβιος εκ Κραβάρων, θα ήθελα να ήμουν Κρητικός αλλά βέβαια θα είχα γεννηθεί εκεί που πήγαμε χτες ή στα Ανώγεια ή στον Ψηλορείτη, ή κάπου εκεί.

Αγαπητά μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κ. Filip Busz, κα Elsa Laval, κ. Γιώργο Γκίνη, κ. Νίκο Καλίνη και κα Αλκμήνη Κατσάδα, αξιότιμοι προσκεκλημένοι σας καλωσορίζουμε στη 13^η συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2022.

Όπως βλέπετε το Ηράκλειο συνδυάζει πέρα από την τρομερή φιλοξενία που δεν έχει προηγούμενο που μας παρέχουν οι φίλοι μας από την Κρήτη, εξαιρετικά σημαντικές παραγωγικές και αναπτυξιακές δυνατότητες και προοπτικές καθώς διαθέτει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που μπορούν να την καταστήσουν πρωταγωνιστή στο νέο παραγωγικό μοντέλο που προωθούμε στο πλαίσιο των νέων πολιτικών για την οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική βιωσιμότητα και αειφορία των αγροτικών μας περιοχών.

Η σημερινή Επιτροπή Παρακολούθησης είναι ιδιαίτερα σημαντική, καθώς πραγματοποιείται στο μεταίχμιο δυο προγραμματικών περιόδων, της περιόδου 2014-2022 που υλοποιούμε το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης και της περιόδου 2023-2027 που έχει ήδη εκκινήσει στη

βάση του νέου στρατηγικού σχεδίου της ΚΑΠ το οποίο όπως ξέρετε εγκρίθηκε στις 21 Νοεμβρίου του 2022 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Είναι επίσης σημαντική η σημερινή συνεδρίαση γιατί πραγματοποιείται σε ιδιαίτερα δύσκολες συνθήκες για τον αγροδιατροφικό τομέα τόσο της χώρας μας όσο και ολόκληρης της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεδομένων των μεγάλων προκλήσεων και δυσμενών επιπτώσεων που διαμόρφωσαν τόσο η πανδημία, όσο και η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, χωρίς βέβαια να παραβλέπουμε και την κλιματική αλλαγή.

Στο πλαίσιο της σημερινής συνεδρίασης θα έχουμε τη δυνατότητα να κάνουμε μια επισκόπηση της μέχρι σήμερα προόδου του ΠΑΑ και να αναφερθούμε στις βασικές προτεραιότητες που θέτουμε από εδώ και στο εξής.

Έχουμε ακόμη δυο χρόνια και μέσα από τρεις παρουσιάσεις ειδικές, θα εστιάσουμε αφ' ενός στην πρόοδο και τα αποτελέσματα των εξαιρετικά σημαντικών μέτρων του ΠΑΑ για την ανάπτυξη του πρωτογενή μας τομέα και την προώθηση της συνεργασίας και καινοτομίας, ως μέσο για την αλλαγή της παραγωγικής κουλτούρας στα μέτρα 9 και 16 αντίστοιχα.

Δεύτερον, αφ' ετέρου στη συμμόρφωση των παρεμβάσεων στρατηγικού σχεδίου της ΚΑΠ με τον χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς για πρώτη φορά δίνεται έμφαση στην κοινωνική διάσταση της ΚΑΠ την περίοδο 2023-2027 με την εισαγωγή του μηχανισμού της κοινωνικής αιρεσιμότητας.

Σε αυτό το σημείο και πριν δώσουμε τον λόγο για ένα σύντομο χαιρετισμό κατ' αρχήν στον Περιφερειάρχη και μετά στους διακεκριμένους προσκεκλημένους μας, θα ήθελα να ευχαριστήσω δημόσια τους εκπροσώπους της DG AGRI τον κ. Filip Busz, τον κ. Γιώργο Γκίνη που μας τιμούν με την παρουσία τους, καθώς και την κα Elsa Laval, την κα Αλκμήνη Κατσάνα και τον κ. Νίκο Καλίνη που μας παρακολουθούν διαδικτυακά, αλλά με την πολύτιμη και συνεχή υποστήριξη και συνεισφορά τους μας βοηθούν να έχουμε αυτά τα σημαντικά επιτεύγματα που έχει το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης και ειδικότερα στην επιτυχημένη υλοποίηση του τρέχοντος προγράμματος, μέσα από τροποποιήσεις που υποβάλλουμε σε ετήσια βάση και αφορούν στρατηγικές παρεμβάσεις για την επιτάχυνση του

προγράμματος, τη διασφάλιση απορρόφησης πόρων του και την εισαγωγή έκτακτων μέτρων, όπως αυτό για την αντιμετώπιση της πανδημίας, του πολέμου στην Ουκρανία και πραγματικά ήταν ένα μέτρο που δόθηκε για τους κτηνοτρόφους, το οποίο και χτες είχα μια ευκαιρία να πάμε στο διπλανό νόμο, στα Ζωνιανά, που είναι ένα πολύπαθο χωριό, αλλά με πολύ νέους ανθρώπους, πολύτεκνους και στα Ανώγεια που είναι και ο Δήμαρχος εδώ και όλοι έχουμε τα θέματά μας, αλλά μας ευχαρίστησαν γιατί πραγματικά μπόρεσαν να καλύψουν ένα μέρος του κόστους.

Εγώ δεν λέω ότι έγιναν πλούσιοι με αυτά τα λεφτά, αλλά ένα μέρος του κόστους της αύξησης του πετρελαίου, των ζωοτροφών, όλης αυτής της αλυσίδας καλύφθηκε με αυτή την ενίσχυση που αν δεν την εγκρίνατε, αν δεν την ενέκρινε τόσο γρήγορα η Επιτροπή θα ήταν πολύ δύσκολο σε αυτούς να τα πάρουν έγκαιρα και έτσι θα είχαμε πάρα πολλές σφαγές ζώων, θα είχαμε εγκαταλείψεις γιατί δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι είναι σε μέρη τα οποία δεν έχουν τουρισμό, είναι πολύ δύσκολα, κακοτράχαλα.

Θα κανονίσουμε άλλη φορά να πάμε επιτόπου, πραγματικά εγώ Ζωνιανά είχα να πάω -εντάξει επειδή ήμουν και Γραμματέας την προηγούμενη φορά είχα ξαναπάει- 15 χρόνια. Ενθουσιάστηκα που είδα νέα παιδιά, που στην περιοχή που κατάγομαι δεν έχουμε.

(Διαλογικές συζητήσεις)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Mr Filip Busz σας ευχαριστούμε πολύ για τις προσπάθειές σας. Θα είναι δύσκολο για εμάς χωρίς αυτό το μέτρο και κάποια άλλα μέτρα να δώσουμε γρήγορα και εγκαίρως όλες τις αποζημιώσεις προς αυτούς τους ανθρώπους που τα χρειάζονται και χρειαζόμαστε βεβαίως επιπλέον πόρους, αλλά τους είπαμε ότι θα γίνει επιπλέον συζήτηση γι' αυτό.

Ο χρόνος βέβαια γι' αυτούς είναι αποφασιστικής σημασίας και αποφασίσαμε να τους δώσουμε σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, σύμφωνα βέβαια στο πλαίσιο της γραφειοκρατίας μας. Δεν ακούμε παράπονα, ακούμε πολλές ευχαριστίες, οπότε σε ό,τι τους αφορά έχουμε και τον Σταύρο εδώ.

Σας είπα κιόλας ότι μαζί με τις άλλες προσπάθειες όλα τα πράγματα κινούνται καλύτερα. Σε κάποιους τομείς πάμε καλά, σε άλλους πρέπει να δώσουμε περισσότερη έμφαση.

Αγαπητέ Σταύρο έχει τον λόγο.

Σ. ΑΡΝΑΟΥΤΑΚΗΣ: Καλή σας μέρα και από εμένα. Αγαπητέ Γενικέ, αγαπητοί εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αγαπητοί συνάδελφοι εκλεκτοί προσκεκλημένοι. Εκ μέρους της Περιφέρειας Κρήτης θα ήθελα να σας καλωσορίσω στο νησί μας, ένα νησί που μαζί με το τουριστικό προϊόν αποτελεί ο αγροτικός τομέας, ο πρωτογενής τομέας ένα από τα μεγαλύτερα ΑΕΠ στη χώρα και θέλω να ευχαριστήσω το Υπουργείο γιατί διαχρονικά υπάρχει μια εξαιρετική συνεργασία με όλα τα στελέχη, με τις ηγεσίες και με τον Δημήτρη Παπαγιαννίδη που για πολλά χρόνια είμαστε συνεργάτες σε πάρα πολλά προγράμματα και ως πρώην Πρόεδρος της Αναπτυξιακής Ηρακλείου διαχειριζόμενοι τρία LEADER την περίοδο που ήμουν Πρόεδρος, πρέπει να πω ότι πάντα υπήρχε μια μεγάλη συνεργασία με το Υπουργείο, αγαπητέ Δημήτρη.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα και ειδικά στη δύσκολη περίοδο που περνά ο κόσμος και είχαμε περάσει όλα τα προηγούμενα χρόνια, πρέπει να πω ότι μέσα από αυτή τη συνεργασία, συνεργαστήκαμε προς όφελος της ανάπτυξης της υπαίθρου.

Διότι αυτό το οποίο χρειάζεται, δεν φτάνει μόνο το τουριστικό προϊόν σε μια περιοχή. Χρειάζεται η ενίσχυση των ανθρώπων της υπαίθρου, για να παραμείνουν στα χωριά. Και εμείς άνθρωποι που ζούμε στα χωριά μας θέλουμε να ενισχύουμε, θέλουμε να υπάρχει η ανάπτυξη της υπαίθρου, θέλουμε να ευχαριστήσουμε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που πάντα είναι μαζί μας και συνεργαζόμαστε και τις ευχαριστίες μας, γιατί χωρίς τη συνεργασία δεν θα μπορούσαμε να έχουμε τα αποτελέσματα, Υπουργείο – Περιφέρεια και Ευρωπαϊκή Επιτροπή, που η συνεργασία αυτή δίνει και τα αποτελέσματα.

Ειδικά οι πόροι οι οποίοι δίνονται και στο νέο κόσμο, αναφερθήκατε για την περιοχή που πήγατε χτες, αλλά σε όλη την Κρήτη όλα τα προγράμματα που αφορούν τα σχέδια βελτίωσης που αφορούν τους νέους αγρότες, που αφορούν τα LEADER που αφορούν μια σειρά προγραμμάτων αλλά και στα εγγειοβελτιωτικά έργα τα οποία για πρώτη φορά τόσα πολλά έργα γίνονται στο νησί μας.

Θέλω να σας ευχαριστήσω, να τονίσω ότι και οι δικές μας Υπηρεσίες και η Διαχειριστική και μέσα από τις Υπηρεσίες του αγροτικού

τομέα στην Περιφέρειά μας υπάρχει μια εξαιρετική συνεργασία και θέλω να πω στα στελέχη σας αγαπητέ Δημήτρη, ευχαριστώ γι' αυτή τη συνεργασία που έχουμε μέχρι σήμερα.

Εύχομαι καλή Επιτροπή στο Ηράκλειο στην Κρήτη, θα σας δούμε και αύριο. Εγώ θα ζητήσω συγνώμη γιατί έχει η Πρόεδρος της Δημοκρατίας και πρέπει να πάω στα Χανιά, αλλά αύριο το μεσημέρι θα βρεθούμε. Ευχαριστώ μέσα από την καρδιά μας γι' αυτή τη συνεργασία.

Εύχομαι υγεία, δύναμη και ό,τι καλύτερο για τον καθένα και την κάθε μια για τις Αναπτυξιακές μας Εταιρείες που πάντα είμαστε μαζί για να έχουμε το καλύτερο αποτέλεσμα και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή πάντα θέλουμε τη βοήθειά σας και ως πρώην ευρωβουλευτής γνωρίζω πολύ καλά πόσο έχετε βοηθήσει την Ελλάδα σε πάρα πολλές κρίσιμες στιγμές και θέλω να σας ευχαριστήσω και εσάς ιδιαίτερα. Καλή επιτυχία στη σημερινή σας συνεδρίαση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα παρακαλέσω τώρα τον Αντιπεριφερειάρχη Ηρακλείου που μας φιλοξενεί να πάρει τον λόγο και μετά θα μιλήσει και ο Αντιπεριφερειάρχης αγροτικής οικονομίας η κα Χουδετσανάκη.

Ν. ΣΥΡΙΓΩΝΑΚΗΣ: Αγαπητέ Πρόεδρε, κύριοι εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκλεκτοί προσκεκλημένοι, μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης σας καλωσορίζουμε εδώ στο Ηράκλειο, στην πόλη μας, όπως είπε και ο Περιφερειάρχης στην τοποθέτησή του για το νησί μας ο πρωτογενής τομέας αποτελεί τη βαριά βιομηχανία, αποτελεί την κινητήρια δύναμη της οικονομίας μας, άρα τα προγράμματα όλα αυτά και στην προηγούμενη προγραμματική περίοδο αλλά και στην επερχόμενη έχουν και παίζουν καθοριστικό ρόλο για την ανάπτυξη και ενίσχυση της οικονομίας μας.

Είναι γεγονός αδιαμφισβήτητο πιστεύω ότι πάρα πολλά κονδύλια τα οποία διαχρονικά έχουν επενδυθεί στον πρωτογενή τομέα δεν υπήρξαν οι βάσεις, δεν υπήρξαν τα προγράμματα, ο προγραμματισμός, ο ελεγκτικός μηχανισμός με αποτέλεσμα να μην έχουμε τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Πιστεύω ότι η νέα προγραμματική περίοδος αποτελεί την τελευταία και βασική ευκαιρία για όλους μας για τον πρωτογενή τομέα, ώστε

να επενδυθούν σωστά, να μας δοθεί η δυνατότητα να παντρέψουμε τον πρωτογενή τομέα με την έρευνα, με την τεχνολογία, με την καινοτομία κυρίως ώστε να έχετε τα αποτελέσματα τα οποία είπε και ο Περιφερειάρχης, να ωθήσουμε τους νέους, τους αγρότες, τους κτηνοτρόφους μας στην ύπαιθρο και επίσης να έχουμε την απαιτούμενη ανάπτυξη τόσο ποσοτικά, όσο και ποιοτικά. Εύχομαι καλή επιτυχία στις εργασίες της ημερίδας. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε κ. Αντιπεριφερειάρχη, η κα Χουδετσανάκη έχει τον λόγο.

Ε. ΧΟΥΔΕΤΣΑΝΑΚΗ: Αγαπητέ Πρόεδρε, αγαπητά μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης, αγαπητοί εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αγαπητά στελέχη, αγαπητοί συνάδελφοι στην Αυτοδιοίκηση να σας καλωσορίζω κι εγώ με τη σειρά μου, να σας ευχαριστήσω που διαχρονική όλη αυτή η δουλειά που γίνεται είναι προς όφελος του πρωτογενή τομέα της Κρήτης και όχι μόνο και της Ελλάδας γενικότερα.

Είναι σημαντικό ότι όταν τελειώνει ένα πρόγραμμα χρησιμοποιούμε και αξιολογούμε που έπρεπε να ρίξουμε παραπάνω το παραπάνω, γίνεται ένας απολογισμός για να δούμε την επόμενη προγραμματική περίοδο πως μπορούμε να έχουμε ακόμη καλύτερα αποτέλεσμα, που ήδη το Υπουργείο σας κ. Γενικέ, πάντα έχει πολύ καλά αποτελέσματα όσον αφορά το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης.

Είμαστε εδώ κι εμείς να σας ευχαριστήσουμε και ως Υπουργείο για τη συνεργασία που διαχρονικά υπάρχει και αυτή η συνεργασία έχει επιφέρει και τα καλά αποτελέσματα πολλές φορές. Είμαστε παρών γιατί ο πρωτογενής τομέας θα πρέπει να συνεχίσει για την autarkia της χώρας γενικά και όχι μόνο, γιατί αναφέρατε κι εσείς τρεις παραμέτρους και την πανδημία και τον πόλεμο στην Ουκρανία, αλλά είμαστε και ενόψει μιας κλιματικής αλλαγής που νομίζω ότι θα πρέπει να σχεδιάσουμε με βάση τα δεδομένα που έχουμε για να συνεχίσουμε η χώρα μας να έχει autarkia.

Σας ευχαριστούμε πολύ και είμαστε εδώ σε ό,τι χρειαστείτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Σας ευχαριστώ, να δώσω τώρα τον λόγο στην Αντιπεριφερειάρχη Ρεθύμνου την κα Λιόνη.

Μ. ΛΙΟΝΗ: Σας ευχαριστώ πολύ κ. Πρόεδρε. Καλωσορίσατε στην Κρήτη εσείς, τα στελέχη του Υπουργείου σας, τα στελέχη της Ευρωπαϊκής

Επιτροπής, αγαπητοί συνάδελφοι στην Αυτοδιοίκηση είναι σημαντική μέρα γιατί κλείνει ένα πρόγραμμα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και ξεκινάει ένα άλλο το οποίο είναι πάρα πολύ σημαντικό για την ανάπτυξη και για την ευημερία της πατρίδας μας και της Κρήτης ειδικότερα σε ό,τι αφορά τον πρωτογενή τομέα.

Ακούγεται πάρα πολλές φορές η λέξη «πρωτογενής τομέας» και δικαίως γιατί είναι η βάση στην οποία στηρίζεται όλη η ανθρωπότητα για τον επισιτισμό της, όμως οι άνθρωποι αυτοί πολλές φορές είναι έρμαιοι των καιρικών συνθηκών όπως και τώρα κ. Πρόεδρε εδώ στην Κρήτη υπάρχει μεγάλο θέμα με τα αμπέλια, με τις ελιές λόγω των ειδικών καιρικών συνθηκών που επικράτησαν, επομένως πρέπει να είμαστε δίπλα τους έτσι ώστε ο κόπος των ανθρώπων αυτών να αμείβεται όπως πρέπει και στην ώρα που πρέπει, χωρίς περιττές γραφειοκρατικές διαδικασίες.

Εγώ εύχομαι τα καλύτερα για το πρόγραμμα. Έχουμε να πούμε όπως και ο Περιφερειάρχης μας την πολύ καλή συνεργασία που έχουμε με το Υπουργείο σας γιατί ξέρετε για να γίνει το κακό αρκεί και ένας μόνο, για να γίνει όμως το καλό χρειάζεται η συνεργασία των πολλών. Έτσι με τη συνεργασία των πολλών, θα κάνουμε ό,τι μπορούμε για τους ανθρώπους της υπαίθρου μας και για την ανάπτυξη της Κρήτης και της πατρίδας μας. Σας ευχαριστώ πολύ, καλή επιτυχία στις εργασίες σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε, να δώσω τον λόγο και στον Αντιπεριφερειάρχη Λασιθίου τον κ. Γιάννη Ανδρουλάκη.

Γ. ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ: Σας καλωσορίζω με τη σειρά μου στο 13^ο Συνέδριο και ουσιαστικά μέσα από αυτό το Συνέδριο είμαστε εδώ για να δούμε και να αποτιμήσουμε το βηματισμό μας, αλλά ουσιαστικά να δούμε και τις δυναμικές που έχει αυτός ο τόπος από πλευράς αγροτικής οικονομίας.

Οι έννοιες της ανθεκτικότητας της αγροτικής οικονομίας, οι έννοιες της βιωσιμότητας της αγροτικής οικονομίας είναι έννοιες οι οποίες είναι στο στόχαστρο ουσιαστικά σε αυτή την συνεργασία όπου υπάρχει.

Αν λέγαμε που ήμασταν και που βρισκόμαστε, θα πρέπει να αναλογιστούμε ουσιαστικά τις κρίσεις όπου περάσαμε, την πρώτη ουσιαστική κρίση που είχε να κάνει με τον COVID, τη δεύτερη κρίση η οποία ήταν

ταυτόχρονη με τον COVID που είχε να κάνει με τη μεταφορά των προϊόντων όπου το είχαν ζήσει και όλοι στην Ευρώπη αλλά και έξω από την Ευρώπη.

Και πάμε να δούμε τις προκλήσεις όπου έχουν δημιουργηθεί στο υπάρχον χρονικό πεδίο, που δεν έχει να κάνει από τον πόλεμο της Ουκρανίας, από την ενεργειακή κρίση, όπου ουσιαστικά καλούμαστε μέσα από αυτή τη συνεδρίαση σε αυτό εδώ το μέρος, την Κρήτη, να δούμε την ανθεκτικότητα της αγροτικής οικονομίας, αλλά και να δούμε και τις ουσιαστικές παρεμβάσεις έτσι ώστε η Κρήτη, όπου πραγματικά είναι η καρδιά της πρωτογενούς παραγωγής σε επίπεδο Ελλάδας, να είναι ένας τροφοδότης προϊόντων, διατροφής, πιστοποιημένων προϊόντων για όλο τον κόσμο.

Σας το βάζω αυτό σε μια προσέγγιση γιατί οι ευκαιρίες και οι δυνατότητες όπου έχει το νησί μας, η Κρήτη μας, είναι τέτοιες όπου με την αξιοποίηση των κατάλληλων εργαλείων και μέσα από τη συνεργασία με τους φορείς που υπάρχουν εδώ, με τους φορείς από το Υπουργείο, με τους τοπικούς φορείς, με τους εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης να μπορούμε και να δημιουργήσουμε την αλληλεπίδραση η οποία χρειάζεται στο νέο σχεδιασμό.

Μια τέτοια αλληλεπίδραση, η οποία να βασίζεται στις προκλήσεις του μέλλον. Οι προκλήσεις είναι μεγάλες, αλλά ας μην ξεχνάμε ότι αναφερόμαστε για αγροτική οικονομία, άρα αναφερόμαστε για τη διατροφή. Για τη διατροφή των Ελλήνων, των Ευρωπαίων.

Άρα είναι σημαντικό να κάνουμε το βηματισμό, τον σχεδιασμό, τη συστημική ανάλυση και προσέγγιση με όλους τους δείκτες και όλα τα δεδομένα που έχουμε μέχρι στιγμής από την υλοποίηση των προηγούμενων προγραμμάτων και να φτάσουμε στον ουσιαστικό σχεδιασμό έτσι ώστε οι αποδέκτες να είναι όλοι οι συμπολίτες μας.

Οι αποδέκτες να είναι οι αγρότες μας, να είναι οι κτηνοτρόφοι μας, να είναι οι αλιείς μας όπου είναι κλάδοι όπου βάλλονται και από την κλιματική κρίση και από τις εναλλαγές όπου υπάρχουν και θα πρέπει να θέσουμε τα ζητήματα επί της καρδιάς, αλλά και της επίλυσης των ζητημάτων.

Καλές εργασίες και είμαστε εδώ για να συνεργαζόμαστε με εσάς και καλή επιτυχία στο Συνέδριό μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Θα ήθελα να πάμε στον Πρόεδρο της ένωσης νέων γεωργών τον κ. Παυλονάσιο και μετά να μιλήσουν οι Δήμαρχοι. Θα θυμάστε ότι ήταν κι ένα αίτημα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να περιληφθούν, τώρα είναι κανονικά με ψήφο και θα ήθελα να δώσω τον λόγο στον Πρόεδρο.

Ν. ΠΑΥΛΟΝΑΣΙΟΣ: Σας ευχαριστώ θερμά κ. Πρόεδρε, κύριοι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αγαπητοί που βρίσκεστε στην αίθουσα, να ευχαριστήσω βέβαια την Επιτροπή και τα στελέχη και όλους όσοι συνέβαλλαν στο να γίνουμε μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης ευχαριστούμε θερμά.

Και να ευχαριστήσω επίσης για το πραγματικό ενδιαφέρον που βλέπουμε από την πλευρά σας και την πλευρά του Υπουργείου για τους νέους αγρότες. Ένα ενδιαφέρον που έχει αποτυπωθεί και στο τελευταίο πρόγραμμα των Νέων Αγροτών, ένα πρόγραμμα το οποίο δεν έχουμε ξαναδεί τόσα χρήματα, 520 εκατομμύρια ευρώ περίπου να μπαίνουν στο Πρόγραμμα Νέων Αγροτών.

Είναι ένα ευχάριστο γεγονός, κάτι το οποίο κι εμείς από την πλευρά μας το θέλαμε και το ζητούσαμε πάρα πολλά χρόνια και θα το ζητάμε ακόμη περισσότερο. Όσον αφορά για το Πρόγραμμα των Νέων Αγροτών θα πω ότι η καινούργια πρόταση η δική μας, δεν ξέρω αν την πω τώρα περιληπτικά, θα είναι ώστε οι νέοι αγρότες να μπορέσουν να φτάνουν στο επίπεδο των 100.000 € κ. Πρόεδρε όπως έχουμε τη δυνατότητα από την Κοινότητα από όσο γνωρίζουμε και συνάμα αυτοί οι νέοι να εντάσσονται απ' ευθείας στα σχέδια βελτίωσης, ούτως ώστε να έχουν ένα μεγάλο budget κι ένα μεγάλο πλεονέκτημα ώστε να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις προκλήσεις που έρχονται και είναι μπροστά μας και τις ζούμε, όσον αφορά τη νέα Κοινή Αγροτική Πολιτική, αλλά και την κλιματική κρίση.

Τι θέλουμε σα νέοι αγρότες; Θέλουμε εκπαίδευση, τεχνολογία, καινοτομία, χρηματοδότηση, πρόσβαση σε γη. Την εκπαίδευση που ζητούμε τόσα χρόνια για τους νέους αγρότες, τη γνώση η οποία πρέπει να μπει σε ένα άλλο καλούπι πρέπει να δούμε ότι ένας νέος αγρότης για να εκπαιδευτεί πρέπει να έχει μια εκπαίδευση τουλάχιστον δυο ετών. Για μας η εκπαίδευση των νέων αγροτών είναι το κύριο μέλημά μας γιατί χωρίς εκπαίδευση δεν θα μπορούμε να έχουμε τεχνολογία, δεν θα μπορούμε να ανταπεξέλθουμε στην καινοτομία, δεν θα μπορούμε να ανταπεξέλθουμε στη χρηματοδότηση.

Όπως επίσης ένα πολύ μεγάλο πρόβλημα είναι η πρόσβαση σε γη. Δυστυχώς η πρόσβαση σε γη για τους νέους αγρότες εδώ και πολλά χρόνια είναι δύσκολη και οφείλεται κυρίως στην αλλαγή νομοθεσίας για τη χρήση γης. Κάτι που έχουμε διατυπώσει εδώ και πάρα πολλά χρόνια.

Από πλευρά μου θέλω να απευθύνω μια έκκληση προς τους υπεύθυνους της χάραξης πολιτικής να αναγνωρίσουν την αξία της γεωργικής γης και το πολύ σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει στην βιώσιμη παραγωγή τροφίμων, στην κλιματική κρίση, στην βιοποικιλότητα και τη μεγάλη πρόκληση της ανανέωσης των γενεών στη γεωργία.

Θα σας αναφέρω ένα πράγμα ότι σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος μεταξύ των ετών 2000 και 2018 στην Ευρωπαϊκή Ένωση συνολικά 14 εκατομμύρια στρέμματα αγροτικής γης άλλαξαν χρήση και σταμάτησαν να καλλιεργούνται. Είναι ένα πάρα πολύ μεγάλο νούμερο, που δυστυχώς ευελπιστούμε να μη μεγαλώσει κι άλλο.

Όπως είπα και πριν οι προκλήσεις της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής είναι μπροστά μας, η ανανέωση των γενεών όπως προανέφερα είναι μια μεγάλη πρόκληση και για εμάς και ευελπιστούμε... Να σας πω ένα παράδειγμα ακόμη ότι δέκα φεύγουν και ένας νέος μπαίνει και αυτό δεν είναι δική μας, είναι του κ. Βατσιρκόφσκι που είχαμε μια συνάντηση πριν αρκετό καιρό και μας είπε ότι σύμφωνα με μελέτες δέκα νέοι φεύγουν και ένας μπαίνει στην αγροτική παραγωγή. Δυστυχώς αυτό το νούμερο είναι πολύ άσχημο.

Από πλευράς μας δεν θέλουμε να έχουμε αριθμητικό ποσοστό στους νέους αγρότες που μπαίνουν, αλλά θέλουμε να έχουμε ποιοτικό, θέλουμε ποιοτικούς νέους αγρότες. Θέλουμε οι νέοι αγρότες που θα μπουν στην παραγωγή να παραμείνουν στην παραγωγή και όχι μετά το πέρας του προγράμματος να φύγουν και να παρατήσουν την γη να μην καλλιεργείται. Αυτό για μας είναι επιτυχία ενός προγράμματος και θα παλέψουμε γι' αυτό.

Όπως επίσης θα ήθελα να αναφέρω κάτι τελευταίο ότι τη σύνδεση, όπως προανέφεραν και οι υπόλοιποι, του πρωτογενή τομέα με τον τουρισμό. Βρισκόμαστε σε ένα μέρος πανέμορφο, ο τουρισμός έχει ξεκινήσει και δυστυχώς βλέπουμε να μη μπορούμε σαν αγρότες να ταΐσουμε με δικά μας προϊόντα όλους αυτούς τους τουρίστες που έρχονται στη χώρα μας όλα

αυτά τα χρόνια και θα είναι ακόμη περισσότεροι τώρα. Αυτά από μέρους μου, ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ Πρόεδρε και τώρα να δώσω τον λόγο στο Δήμαρχο Βιάννου τον κ. Σταυρακάκη.

Μ. ΣΤΑΥΡΑΚΑΚΗΣ: Σας καλωσορίζουμε κι εμείς με τη σειρά μας στο Ηράκλειο. Όπως γνωρίζετε ο Δήμος Βιάννου είναι ένας μικρός Δήμος αγροτικός Δήμος, ο οποίος έχει αρκετά προβλήματα. Είναι ωραία τα προγράμματα των νέων αγροτών και πράγματι λύνουν προβλήματα, αλλά εγώ θα σταθώ στις υποδομές.

Για να μείνει ο νέος σε ένα μικρό Δήμο όπως της Βιάννου, πρέπει να του παρέχονται κάποιες στοιχειώδεις υποδομές, δηλαδή δρόμοι, νερό και όλα αυτά. Πράγμα το οποίο δεν σας κρύβω έχουμε θέματα και ήθελα να ευχαριστήσω τον κ. Γενικό γιατί πράγματι στη θητεία μου τα τέσσερα χρόνια τώρα, βοήθησε το Δήμο μας με δυο πολύ καλά προγράμματα: με ένα πρόγραμμα οδοποιίας και ένα πρόγραμμα για τις γεωτρήσεις, τον ευχαριστώ και δημόσια, όπως και στα LEADER μέσω της Αναπτυξιακής έχουν γίνει κάποια βήματα.

Χρειάζονται κι άλλα. Είπατε κ. Γενικέ για τα Ζωνιανά ότι πράγματι οι νέοι εκεί μένουν και σας εξέπληξε το γεγονός αυτό. Και θέλω στο Δήμο μου οι νέοι να μείνουν, γι' αυτό πρέπει να βοηθήσουμε όλοι. Να πω βέβαια ότι στην καινούργια προγραμματική περίοδο θα ζητήσουμε τη βοήθειά σας για ένα σοβαρό έργο στο Δήμο μας για το φράγμα Αμυρών – Αγίου Βασιλείου, ένα εγγειοβελτιωτικό έργο το οποίο θα βοηθήσει τους αγρότες μας.

Δεν έχω τίποτε άλλο να πω, στην πορεία αν χρειαστεί κάτι θα μιλήσω. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ πολύ. Εγώ θέλω να πω ότι με όλους τους Δημάρχους συνεργαστήκαμε και προσπαθήσαμε να κάνουμε αγροτική οδοποιία, την οποία μάλιστα εγκρίναμε σε χρόνο ρεκόρ. Τα πιο πολλά από το πρόγραμμα του Υπουργείου Εσωτερικών το «Αντώνης Τρίτσης» η αγροτική οδοποιία δεν έχει εγκριθεί, εμείς όχι μόνο εγκρίναμε πολύ γρήγορα αλλά έχουμε δώσει και έγκριση δημοπράτησης. Χτες μάλιστα στα Ανώγεια υπογράφηκαν οι συμβάσεις με τους αναδόχους σε τρία έργα

προϋπολογισμού συνολικά 1,5 εκατομμυρίου, δηλαδή το 80% είναι ήδη δημοπρατημένο.

Το ίδιο είναι και στα προγράμματα τα εγγειοβελτιωτικά, όχι βέβαια τόσο μπροστά, αλλά εμείς έχουμε πει τον στόχο, έχουμε δείξει το πρόγραμμα, πιστεύω ότι πρέπει και οι Δήμοι να βοηθούν εμάς και εμείς από την άλλη τους βοηθάμε πληρώνοντας και τις μελέτες πολλές φορές ως ποσοστό του έργου και έτσι και το πρόγραμμα αυτά που θα βγουν τη νέα χρονιά, όχι φέτος, ξανά γιατί θα ολοκληρώνεται ένας κύκλος και θα ξαναβγαίνει ο καινούργιος.

Θα ακολουθήσουν τώρα τα μεγάλα έργα, εκεί θα ζητήσουμε πάρα πολλά έργα στον τομέα του νερού. Είναι το συνολικό πρόγραμμά μας το Ύδωρ 2.0. το οποίο έχει μεγάλα, μεσαία και μικρά έργα. Τα μεγάλα έργα είναι τα έργα που γίνονται με ΣΔΙΤ και είναι ενταγμένα στο Ταμείο Ανάκαμψης, τα μεσαία έργα είναι τα μεγάλα του ΠΑΑ που δεν είναι ΣΔΙΤ και έχουμε και τα μέχρι 2,2 εκατομμύρια ευρώ που επίσης εντάσσονται στο Πρόγραμμα Αγροτική Ανάπτυξη και τη ΣΣΚΑΠ.

Άρα έχουμε πεδίο δόξης λαμπρό και με τις Περιφέρειες και με τους Δήμους. Εμείς όμως είμαστε αρκετά αυστηροί στο εξής κομμάτι: θέλουμε να υπάρχει, για εμάς ένα έργο ξεκινάει όταν έχει μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Από τότε και πέρα μπορεί να συζητηθεί με εμάς. Νωρίτερα είναι απλώς ιδέα.

Θα προσπαθήσουμε να βοηθήσουμε όλα τα έργα, ήδη στο Ηράκλειο ολοκληρώνουμε για το φράγμα της Πλακιώτισσας, έχουμε πάρα πολλά, θα μου δοθεί η ευκαιρία να τα πούμε στο τέλος πριν κλείσω. Να δώσω τώρα τον λόγο στο Δήμαρχο Ανωγείων τον Σωκράτη Κεφαλογιάννη.

Σ. ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ: Να σας καλωσορίσω κι εγώ στην Κρήτη και στο Ηράκλειο, θα ήθελα να αναλώσω τον χρόνο του χαιρετισμού μου στο να πω κ. Γενικό το εξής: αυτό που κάνετε εσείς και τα στελέχη της Υπηρεσίας σας είναι πολύ σπουδαίο, διότι δεν καταναλώνετε μονάχα την παρουσία σας στη συνεδρίαση της Επιτροπής στην περιοχή που πηγαίνετε, αλλά δίνετε χρόνο στη διαβούλευση, συζητάτε με τους φορείς, συζητάτε με τους παραγωγούς και καταφέρνετε έτσι να έχετε πλήρη αντίληψη του τι συμβαίνει και το πώς το

πρόγραμμα το οποίο υλοποιείται, φτάνει τελικά στο ζητούμενο, δηλαδή στον πολίτη, στον παραγωγό, στον επιχειρηματία.

Είναι πολύ σημαντικό αυτό, το είδαμε και χτες και στα Ανώγεια και είναι σημαντικό το να καταλάβουμε όπως σχεδιάζουμε χρόνια τώρα στο LEADER από κάτω προς τα πάνω, έτσι και να μην προσπαθήσουμε να υλοποιήσουμε προγράμματα βόσκησης σε απέραντα λιβάδια της Ευρώπης, αλλά στα κακοτράχαλα βουνά του Ψηλορείτη και αυτό να είναι πλήρως κατανοητό και από την ηγεσία και από αυτούς που υλοποιούν το πρόγραμμα.

Σε αυτό θα ήθελα να σταθώ και να σας ευχαριστήσω κ. Γενικέ και εσάς και στο πρόσωπό σας όλα τα στελέχη της Υπηρεσίας σας.

Το δεύτερο σημείο που ήθελα να αναφερθώ είναι ότι ο κόσμος έχει αγκαλιάσει τα προγράμματα του Αγροτικής Ανάπτυξης τόσο οι Δήμοι αλλά κυρίως οι πολίτες και αυτό ανταποκρίνεται στο ότι για παράδειγμα μια πρόσκληση που βγάλαμε πρόσφατα με προϋπολογισμό 600.000 € για ιδιωτικές επενδύσεις, οι αιτήσεις οι οποίες ήρθαν ήταν 6 εκατομμύρια.

Άρα ο κόσμος εμπιστεύεται τα προγράμματα του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης αλλά εμπιστεύεται κ. Γενικέ και τις Αναπτυξιακές Εταιρείες, οι οποίες είναι η εικόνα σας και το πρόσωπό σας στην τοπική κοινωνία. Θα ήθελα το δεύτερό μου ευχαριστώ να πάει στις Αναπτυξιακές Εταιρείες και στα στελέχη που τόσα χρόνια δίνουν τη δική τους μάχη σε περίεργες συνθήκες.

Όντως μπορεί να είναι αυτή η γενική εικόνα, αγαπητέ εκπρόσωπε των αγροτών, δέκα να βγαίνουν και ένας μπαίνει, αλλά ο τόπος μας όπως διαπίστωσε και χτες ο Γενικός έχουμε την αντίστροφη ροή: λίγοι να συνταξιοδοτούνται και αρκετοί νέοι να μπαίνουν σε ένα δύσκολο επάγγελμα, το επάγγελμα της κτηνοτροφίας.

Σκοπός δικός μας, των Δήμων, του Υπουργείου, όλων, είναι όχι μόνο να τους κάνουμε τη ζωή λίγο πιο εύκολη γιατί το επάγγελμά τους είναι σίγουρα δύσκολο, αλλά να τους παρέχουμε και όλη εκείνη την εκπαίδευση που όταν βρέθηκαν στην ηλικία που θα έπρεπε να έχουν την εκπαίδευση, είχαν αλλού το μυαλό τους, νέοι είναι λογικό είναι, άρα τώρα που το μυαλό έχει πήξει και τα προβλήματα της ζωής έχουν έρθει μπροστά τους, να τους

δημιουργήσουμε εκείνα τα εκπαιδευτικά εργαλεία που να τους κάνουμε καλύτερους και άρα να έχουν καλύτερη και οικονομία και οικογένεια.

Με αυτές τις σκέψεις και πάλι σας καλωσορίζω, καλές εργασίες στην Επιτροπή και καλά αποτελέσματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ πολύ τον Σωκράτη Κεφαλογιάννη, έχει δίκιο σε αυτά που λέει, εγώ είμαι από την πρώτη στιγμή από το '04 που γνώρισα το πρόγραμμα LEDEAR ένας υπέρμαχος αυτού του προγράμματος. Άλλοι δεν είναι. Άλλοι που πέρασαν μετά από εμένα δεν ήταν και βέβαια θεωρώ ανοησία κάποια θέματα που λένε να το κάνει το Υπουργείο και να καταργηθούν. Πέρα του ότι είναι εναντίον του Κανονισμού αυτά τα πράγματα ίσα - ίσα η από τα κάτω προς τα άνω ανάπτυξη είναι αυτή που έχει τις μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας. Απλώς πολλές φορές δεν συμβαδίζουν όλες οι Αναπτυξιακές το ίδιο.

Εδώ στην Κρήτη έχετε ίσως την καλύτερη αναπτυξιακή, τη μεγαλύτερη σίγουρα στην Ελλάδα, και την καλύτερη νομίζω, την Αναπτυξιακή Ηρακλείου που μας φιλοξενεί κιόλας, αλλά και η Ελλάδα γενικά έχει μια σειρά Αναπτυξιακών Εταιρειών που κάνουν κυρίως το LEADER, εξαιρετικές.

Και βέβαια όταν είναι εξαιρετική η Αναπτυξιακή και λειτουργεί με πλήρη διαφάνεια, με κανόνες, χωρίς να έχουμε προβλήματα και υποαπορροφήσεις γιατί κι αυτά είναι προβλήματα, τότε κι εμείς μπορεί να δίνουμε κάποιες επιπλέον υπερδεσμεύσεις στα πλαίσια που μας επιτρέπει ο νόμος.

Όταν σε μια Αναπτυξιακή υπάρχουν έριδες τοπικές γιατί δυστυχώς στην Ελλάδα έχουμε κι αυτά τα φαινόμενα, μικροπολιτικά συμφέροντα, όπου ανακατεύονται πάρα πολλοί δυστυχώς πολλές φορές δεν αφήνουν τις Αναπτυξιακές να προχωρήσουν καλά.

Εδώ τουλάχιστον δεν έχουμε τέτοια φαινόμενα, αλλού έχουμε. Δεν είναι όλες στο ίδιο βαθμό και έτσι εμείς από τη μεριά μας με τους συνεργάτες μου θα δούμε τα αιτήματά σας και όπως σας είχα πει και τότε ότι δεν τελειώσαμε, θα δούμε τα θέματα για επιπλέον οικονομική ενίσχυση.

Θεωρώ βέβαια ότι η Ιεράπετρα κάποτε αγαπητέ Θεοδόση θα το ξέρεις ήταν η πιο πλούσια περιοχή στην Ελλάδα. Θυμάμαι είχαν βγάλει ότι είχατε τα πιο πολλά αμάξια από οπουδήποτε στην Ελλάδα, ήταν στην

Ιεράπετρα όχι μόνο τα πιο πολλά, αλλά και τα πιο ακριβά και βέβαια αυτό θα περίμενε κάποιος ότι γινόταν από τον τουρισμό, ή από μια βιομηχανία γιατί παραδείγματος χάριν στη δυτική Μακεδονία υπάρχει ανάπτυξη υπήρχε και στην Πτολεμαΐδα και στην Κοζάνη, αλλά οφειλόταν στη ΔΕΗ αποκλειστικά. Και βέβαια όταν ήρθε το πρόγραμμα με το λιγνίτη, τώρα υπάρχουν πάρα πολλά προβλήματα τα οποία προσπαθεί το κράτος με διάφορα μέτρα να τα διορθώσει.

Μέρη που βασίζονται τόσο πολύ στον πρωτογενή τομέα σαν εσάς αλλά με τόσο καλά αποτελέσματα, πραγματικά είστε οι μόνοι στην Ελλάδα που μπορώ να πω ότι ανταγωνίζεστε την Ολλανδία και γι' αυτό στην Κρήτη τα δυο ΣΔΙΤ που κάνουμε, που τα ενοποιήσαμε σε ένα, είναι ένα στη Σητεία και ένα στην Ιεράπετρα. Απ' όλα τα προγράμματά μας, απ' όλα τα δημόσια έργα αυτό που έχει τη μεγαλύτερη επιρροή θα έχει στο εισόδημα των αγροτών 405% αύξηση είναι στην Ιεράπετρα, γιατί οφείλεται και στις δυναμικές καλλιέργειες που θα σας δώσει το νερό.

Θ. ΚΑΛΑΝΤΖΑΚΗΣ: Φίλες και φίλοι, πρώτα απ' όλα θέλω να ευχαριστήσω τον Γενικό για την πρόσκληση, να πω καλή επιτυχία στη συνεδρίαση της Επιτροπής. Έτσι όπως τα είπατε κ. Γενικό αυτή είναι η πραγματικότητα η Ιεράπετρα είναι ένας Δήμος που στηρίζεται στον πρωτογενή τομέα έχει πάνω από 17.000 στρέμματα θερμοκήπια, είναι ο κινητήριος μοχλός της οικονομικής ανάπτυξης στο Δήμο μου και όπως καταλαβαίνετε για να μπορέσουν οι αγρότες να καλλιεργήσουν, αυτό που χρειάζονται είναι να υπάρχει νερό.

Πραγματικά από το '19 και μετά είδαμε από το Υπουργείο από την παρούσα Κυβέρνηση να χρηματοδοτούνται μεγάλα έργα στην Ιεράπετρα, μιλάμε για ένα ποσό της τάξης των 91 εκατομμυρίων ευρώ. Θα σας πω αναλυτικά ποια έργα είναι:

- Το φράγμα στον Άη Γιάννη, 30 εκατομμύρια ευρώ.
- Η αγροτική οδοποιία 1 εκατομμύριο στο Δήμο της Ιεράπετρας
- 65 εκατομμύρια τα συμπληρωματικά έργα του φράγματος των Μπραμιανών, ένα φράγμα το οποίο έχει να δει έργο πάνω από 50 χρόνια.

Καταλαβαίνετε είναι βασικά έργα τα οποία πρέπει να γίνουν. Εσείς δώσατε ιδιαίτερη προσοχή σε αυτά που εμείς καταθέσαμε και με τη

συνεργασία όλων των Υπηρεσιών καταφέραμε αυτά τα έργα σήμερα να χρηματοδοτηθούν και να είναι στη διαδικασία της υλοποίησης.

Αυτό βέβαια δεν είναι τυχαίο, έχει γίνει πάρα πολύ δουλειά και θέλω να ευχαριστήσω τις Υπηρεσίες της Περιφέρειας, τις Υπηρεσίες της Διεύθυνσης Υδάτων Κρήτης, τις Υπηρεσίες ΠΕΧΟ, όλες τις Υπηρεσίες γενικά στην Κρήτη γιατί όπως είπατε προηγουμένως αν δεν υπάρχουν εγκρίσεις στις μελέτες δεν μπορούν να προχωρήσουν αυτά τα έργα, τις Υπηρεσίες του Δήμου Ιεράπετρας, τον Περιφερειάρχη, αλλά πάνω απ' όλα εσάς. Γιατί μας αντιμετωπίζετε και εγώ προσωπικά από το 2007 που υπηρετώ την Τοπική Αυτοδιοίκηση βλέπω ένα Γενικό Γραμματέα που υπάρχει μια αμεσότητα στις συζητήσεις που κάνουμε, η πόρτα του γραφείου σας είναι πάντα ανοιχτή, υπάρχει μια πολύ καλή συνεργασία και γι' αυτό ακριβώς τον λόγο φτάσαμε και σε αυτό το αποτέλεσμα.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ από τους δημότες της Ιεράπετρας και σε εσάς και σε όλες τις Υπηρεσίες που στηρίζουν την προσπάθεια την οποία κάνουμε. Δε μένουμε εδώ, θα συνεχίσουμε διεκδικώντας κι άλλα χρήματα όπως είπαμε και την προηγούμενη εβδομάδα στο γραφείο σας για το αλιευτικό καταφύγιο της Γράλυγας, πάντα είμαστε ετοιμοπόλεμοι θα έλεγα, πάντα έχουμε ώριμες μελέτες.

Αυτό είναι το κλειδί για να μπορέσουμε να έχουμε χρηματοδοτήσεις και να γίνονται τα έργα, αλλά πάνω απ' όλα υπάρχει συνεργασία και γι' αυτή τη συνεργασία και γι' αυτή την αμεσότητα, σας ευχαριστώ και είμαι σίγουρος ότι και στα επόμενα χρόνια μέσα από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης θα χρηματοδοτηθούν κι άλλα έργα στο Δήμο της Ιεράπετρας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα δώσω τώρα τον λόγο στο Δήμαρχο Σητείας τον κ. Γιώργο Ζερβάκη, μέσω Zoom.

Γ. ΖΕΡΒΑΚΗΣ: Καλημέρα σε όλους και με συγχωρείτε ειλικρινά που δεν μπορώ να παρευρεθώ γιατί σήμερα έχουμε την υπογραφή της σύμβασης μιας χρηματοδότησης αρκετά καλής από το ΦΙΛΟΔΗΜΟ τα Smart Cities, οπότε δυστυχώς δεν μπόρεσα να είμαι κοντά σας.

Χαίρομαι ιδιαίτερα που είστε στην Κρήτη κ. Παπαγιαννίδη, να ευχαριστήσω θερμά και εσάς και τις Υπηρεσίες σας, τη Διεύθυνση του

Υπουργείου διότι δώσατε ειλικρινά λόγο και χώρο σε εμάς. Και όταν λέω εμάς, εννοώ τους ανθρώπους που είμαστε επικεφαλής των περιφερειακών Δήμων.

Οι ανάγκες είναι πάρα πολύ μεγάλες σε ό,τι έχει να κάνει και με την αγροτική οδοποιία, σε ό,τι έχει να κάνει με τα δίκτυα ύδρευσης, άρδευσης, ταυτοποιήσεις γεωτρήσεων και ειλικρινά φάνηκε ότι πραγματικά σταθήκατε κοντά μας.

Οι χρηματοδοτήσεις που έχει πάρει ο Δήμος από το δικό σας Υπουργείο είναι αρκετά σημαντικές, ξεπερνούν τα 60-70 εκατομμύρια αν βάλουμε και το φράγμα των Χοχλακιών, ένα από τα επτά έργα που εντάξατε στο ΣΔΙΤ δεν θυμάμαι ακριβώς πόσα είναι στο πρόγραμμα ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: 35.

Γ. ΖΕΡΒΑΚΗΣ: Συν τα χρήματα που έχουμε πάρει σε ό,τι έχει να κάνει με τις τακτοποιήσεις αγροτικής οδοποιίας διευθέτησης και διαχείρισης υδάτινων πόρων, βελτίωσης γεωτρήσεων, τοποθετήσεις συστημάτων τηλεμετρίας, κάτι το οποίο εκτιμώ ότι είναι πολύ σημαντικό για εμάς.

Ευχόμαστε να παραμείνετε στην ίδια θέση και με τη νέα Κυβέρνηση θα έχουμε τη δυνατότητα πάλι να τα ξαναπούμε από κοντά. Εύχομαι καλή επιτυχία στην εκδήλωση που έχετε σήμερα, υγεία σε όλους και ευχαριστούμε ιδιαίτερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κι εγώ θα τα πούμε και από κοντά πολύ σύντομα. Να πω μόνο ότι αποσφραγίσαμε τις προσφορές για τις Χοχλακίες και για το φράγμα Αγίου Ιωάννη και είναι τέσσερα μεγάλα εργοληπτικά σχήματα, είναι οι μεγαλύτερες εταιρείες 7^{ης} τάξεως και ο ΘΑΛΗΣ από τον Όμιλο Βαρδινογιάννη που είναι επίσης μια τεράστια εταιρεία. Άρα είναι βέβαιο ότι θα έχουμε καλά αποτελέσματα και σε εσάς και μέχρι το τέλος του χρόνου θα έχουμε υπογράψει τη σύμβαση. Άρα θα έρθουμε να τα πούμε και από κοντά.

Γ. ΖΕΡΒΑΚΗΣ: Ευχαριστούμε ιδιαίτερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κι εγώ. Μαζί μας είναι ο Μάξιμος Σενετάκης, είναι βουλευτής του Ηρακλείου είναι συνάδελφος πολιτικός μηχανικός και ενεργός μάλιστα και επιτυχών στις εκλογές, άρα θα έχουμε την ευκαιρία να συνεργαστούμε πάρα πολύ καλά στην επόμενη θητεία. Αγαπητέ Μάξιμε έχεις τον λόγο.

Μ. ΣΕΝΕΤΑΚΗΣ: Σε ευχαριστώ πολύ Γενικέ μου, καλημέρα σε όλους. Χαίρομαι πάρα πολύ που διεξάγεται αυτή η συνεδρίαση σήμερα εδώ, πραγματικά στη βόλτα που κάνουμε αυτούς τους δυο μήνες την προεκλογική, νομίζω ότι τα θέματα τα οποία συζητάτε από εδώ, αυτό που παίρνουμε από τους κατοίκους ειδικά των επαρχιακών περιοχών, είναι ότι χτυπάει η καρδιά του πρωτογενή τομέα εδώ, με τα θέματα τα οποία συζητάτε.

Είναι πολύ ευχάριστο που ακούμε από τους Δημάρχους και από τους αρμόδιους φορείς ότι επιτέλους κάποια πράγματα έχουν ενισχυθεί, υπάρχουν χρηματοδοτήσεις και πολλά άλλα έχουν δρομολογηθεί. Οπότε περιμένω κι εγώ το πόρισμα της 13^{ης} συνεδρίασης να δούμε πως πάνε αυτά τα έργα. Είναι έργα τα οποία έχουν ανακοινωθεί, έχουν μπει και στο πρόγραμμα Κρήτη 2030 και είναι τα έργα τα οποία θα μας απασχολήσουν το επόμενο διάστημα και αφορούν κυρίως τη βιωσιμότητα και την ανάπτυξη των περιοχών μας.

Χαίρομαι ιδιαίτερα που έχετε βάλει αυτό το πρόγραμμα του σχεδιασμού αλλά και της παρακολούθησης, γιατί είναι ένας από τους τρόπους με τον οποίο θέλουμε να διοικηθεί η χώρα, δηλαδή να υπάρχει συνεχής παρακολούθηση όχι μόνο λόγια, αλλά αυτά που λέμε και σχεδιάζουμε να υλοποιούνται.

Θα είμαστε εδώ και στο τέλος της συνεδρίασης να πάρουμε το πόρισμα του που βρισκόμαστε. Όταν με το καλό σχηματιστεί η επόμενη Κυβέρνηση και έχουμε την ευθύνη της διακυβέρνησης, αν ο κόσμος μας εμπιστευτεί ξανά, να τα βάλουμε κάτω και να δούμε που πρέπει να τρέξουμε, τι πρέπει να προσθέσουμε και τι καινούργιο πάλι να υλοποιήσουμε προκειμένου ο πρωτογενής τομέας της Κρήτης να ενισχυθεί και να μπορέσουμε να έχουμε μια ισόρροπη ανάπτυξη μεταξύ επαρχίας και πόλεων εδώ στο νησί μας. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να ευχαριστήσω τον Μάξιμο Σενετάκη, θα δώσω τώρα τον λόγο στον κ. Χατζηνικολάου ο οποίος είναι ο Διευθύνων Σύμβουλος του ΕΛΓΟ.

Π. ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ: Καλή σας μέρα. Αρχικά ήθελα να πω ότι ο ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ εδώ στην Κρήτη έχει βαθιές ρίζες, έχει υποδομές πολύ σημαντικές, συνεργασία με τους τοπικούς φορείς επίσης πάρα πολύ

σημαντική και ιδιαίτερα με την Περιφέρεια Κρήτης, με την οποία υλοποιούμε πραγματικά εμβληματικά έργα.

Ένα από αυτά είναι μια συνεργασία με την κα Λιονή που είναι και παρούσα και έχει να κάνει με το «Σφακιανό πρόβατο», τα εκπαιδευτικά προγράμματα στους κτηνοτρόφους τα οποία θα στήσουμε με μια σύμπραξη της Περιφέρειας, του Δήμου Αμαρίου και του ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ και φυσικά και των υπόλοιπων φορέων της Κρήτης ερευνητικών, πάνω στο οποίο επιτόπου θα γίνονται εκπαιδεύσεις κτηνοτρόφων, στηριγμένες στην πράξη σε ένα ζώο το οποίο είναι πραγματικά φανταστικό, που ο γενετιστής ο παραδοσιακός ο ορεσίβιος Κρητικός έχει παράξει, ένα πρόβατο το οποίο είναι αποδοτικό, έχει λίγες απαιτήσεις και είναι μοναδικό όπως έχει εξελιχθεί στα χρόνια και εμείς θέλουμε να το βελτιώσουμε.

Αυτή είναι για εμένα μια μεγάλη εμβληματική δράση. Έχουμε άλλες εμβληματικές δράσεις με την Περιφέρεια σε θέματα που έχουν να κάνουν με την άρδευση, δίνουμε δελτίο άρδευσης αφού έχουμε συγκεντρώσει σε όλη την Κρήτη όλους τους μετεωρολογικούς σταθμούς και παρακολουθούμε την κατάσταση. Με το δάκο επίσης άλλο πρόγραμμα για τη δακοπροστασία.

Γενικώς η Κρήτη είναι ένας χώρος στον οποίο δουλεύουμε συστηματικά και νομίζω ότι αξίζει τον κόπο αυτό το μοντέλο να το ανοίξουμε σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας.

Το δεύτερο θέμα το οποίο θα ήθελα να θίξω και για εμάς αποτελεί μια πολύ μεγάλη πρόκληση όσο ο χρόνος πραγματικά προχωρά, είναι η ανάγκη της εκπαίδευσης των νέων γεωργών. Ο κ. Παυλονάσιος έθεσε κάποια θέματα και παίρνω τον λόγο να πω δυο, είναι πολύ σημαντικά και τα δύο: και τα θέματα του αν θα είναι δίχρονη η εκπαίδευση. Δίχρονη εκπαίδευση εννοούμε την εκπαίδευση αυτών που δεν έχουν άλλη εκπαίδευση, δηλαδή δεν είναι γεωπόνοι, δεν είναι τεχνολόγοι, δεν είναι κτηνίατροι δεν έχουν δηλαδή τέτοιου τύπου για να μπορέσουν να αποκριθούν και θα πρέπει να μπουν στο επάγγελμα έχοντας μια πιστοποίηση εκπαιδευτική.

Είναι μια μεγάλη πρόκληση και πρέπει να τη βελτιώσουμε. Πρέπει να κάνουμε ελκυστικά τα προγράμματα, πρέπει να αλλάξουμε τα προγράμματα από την αίθουσα να τα κάνουμε βιωματικά. Πρέπει να βάλουμε

τη νέα τεχνολογία, έτσι θα τα κάνουμε ελκυστικά τα προγράμματα. Το στοχεύουμε.

Ήδη στο μέτρο που μας επιτρέπεται από το επόμενο πρόγραμμα θέλουμε να πάμε στα χωράφια κυριολεκτικά περισσότερο από όσο πηγαίναμε στα προηγούμενα προγράμματα και στη νέα περίοδο, η οποία θα έρθει, εκεί να κάνουμε μεγάλα αρθρωτά προγράμματα. Το στοχεύουμε.

Το δεύτερο το οποίο έθιξε και έτσι το έχω κρατήσει πολύ σημαντικά, είναι πράγματι η πρόσβαση στη γη. Εδώ ο 4061 απαιτεί μια μεταρρύθμιση πολύ μεγάλη, όπου είναι σε αυτά που έχει διαθέσιμα το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και νομίζω ότι πρέπει να πάμε σε μια νέα σχέση δημοσίου - ιδιωτικού. Όπου εδώ θα δούμε πως πραγματικά μπορούμε να συνεργαζόμαστε πολύ καλύτερα, περισσότερο αποδοτικότερα με τον ιδιωτικό τομέα.

Τα ΣΔΙΤ ήταν μια μεγάλη κ. Παπαγιαννίδη νομίζω κατάκτηση σε μεγάλη κλίμακα, αλλά αυτό πρέπει να το επιδιώξουμε και στη μικρότερη κλίμακα με συνεργασίες κατάλληλες, όπου θα συμμετέχουν και οι τοπικοί φορείς το δημόσιο, Περιφέρειες και οι υπόλοιπες δομές του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα.

Αυτό που κάνουμε στα Χανιά και έχουμε 13 ποικιλίες πιστοποιημένου γενετικού υλικού ελιάς, που είναι το μοναδικό στη χώρα και ένα υπόδειγμα γενικά να δουλεύουμε στους γενετικούς πόρους, είναι κάτι το οποίο θεωρώ ότι πρέπει να είναι το υπόδειγμα για όλους τους γενετικούς πόρους της χώρας και την τράπεζα γενετικού υλικού και μια σειρά από τέτοια θέματα που ήδη την επόμενη περίοδο θα είναι η μεγάλη μας προτεραιότητα.

Νομίζω ότι αυτό είναι γιατί δίνουμε πλέον στο παραγωγικό σύστημα μια θα έλεγα δυνατότητα να έχει υγιές φυτοϋγειονομικά υλικό και εδώ έρχονται τα φυτώρια, δηλαδή ο ιδιωτικός τομέας και ο δημόσιος τομέας που ο ΕΛΓΟ ή τα Πανεπιστήμια να συμπράξουν ούτως ώστε να έχουμε ένα καθαρά γενετικό υλικό και αποδοτικό.

Το λέω αυτό, διότι αυτά θεωρώ πολύ σημαντικές προκλήσεις που πρέπει τα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης συνεχώς να αντιμετωπίζουν για να γινόμαστε περισσότερο επιδραστικοί στην αγροτική παραγωγή.

Δυο θέματα που θέλω να πω στα γρήγορα είναι η «Γεωργική συμβουλή», το οποίο πρέπει να προχωρήσει άμεσα η αξιολόγηση των γεωργικών συμβούλων να κλείσει για να έχουμε την πρώτη εφαρμογή. Ταυτόχρονα μεγάλη ανάγκη είναι νέα θέματα όπως είναι τα eco skims να εκπαιδεύσουμε τους συμβούλους να βάλουν νέα θέματα στους ανθρώπους που ήδη έχουν πιστοποιηθεί, άρα θέλουμε κάποια εκπαιδευτικά να τα κάνουμε γρήγορα.

Τελευταίο έχω το Μέτρο 16 που το θεωρώ πολύ σημαντικό, έχει ξεκινήσει ήδη το Μέτρο 16. Εμείς σαν ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ επειδή έχουμε πάνω από το 1/3 των έργων του Μέρου 16 και είναι μια πολύ μεγάλη πρόκληση για εμάς η υλοποίησή τους... Γιατί είναι μεγάλη πρόκληση; Γιατί δεν είναι μόνο να τα υλοποιήσουμε, έχουν και διάφορα διαχειριστικά που μας πιέζουν οικονομικά και το θέτω αυτό διότι είναι επί πιστοποιημένων δαπανών και αυτό για εμάς, τα τόσα έργα που έχουμε είναι θέμα.

Πρέπει δηλαδή να βρούμε ένα τρόπο κατ' αρχήν αυτό να το κάνουμε λίγο ευέλικτα για να μπορούμε να έχουμε πληρωμές για να αντέξουμε την οικονομική πίεση. Αυτό το θέτω ως μια σημαντική παράμετρο και προς τα στελέχη σας που δουλεύουν σε αυτό τον τομέα.

Ξέρω τις δυσκολίες, κατανοώ τα πάντα έχω ήδη μιλήσει με αρκετούς, αυτό όμως που περιμένουμε εμείς είναι η ουσία των πραγμάτων και φαίνεται από τα πράγματα ότι υπάρχουν πράγματι τέτοια έργα πολύ σημαντικά, δηλαδή επιδραστικά έργα στο να δώσουν γνώση, να μεταφέρουν γνώση στους παραγωγούς.

Και αυτό κρατώ και γι' αυτό τον λόγο στην πορεία της υλοποίησης αυτών των έργων ήδη θέλω να είμαστε με τη Διαχειριστική Αρχή πολύ κοντά, ούτως ώστε να παρακολουθείτε και εσείς τις εξελίξεις, τις επιτυχίες, την επιδραστικότητα αυτών των έργων για να σχεδιάσουμε καλύτερα την επόμενη περίοδο. Γιατί νομίζω ότι εκεί θα αρχίσουμε και θα γινόμαστε πραγματικά πιο αποτελεσματικοί.

Ευχαριστώ πολύ όλους για τη συνεργασία κατ' αρχήν που έχουμε όλο αυτό τον καιρό που είμαι στον ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ, έχετε εξαιρετικά αποτελέσματα κι αν λάβει υπόψη κανείς πως παραλάβατε τον Οργανισμό που είχε κάποια προβλήματα, νομίζω

ότι πλέον έχει γίνει ένας Οργανισμός υψίστου κύρους στον πρωτογενή τομέα και όχι μόνο. Πραγματικά συνδράμει και για εμάς είναι απαραίτητη η συνεργασία σας όχι μόνο στο πρόγραμμα των Νέων Αγροτών στο 16 που είναι η καινοτομία με τους φορείς, με τις ομάδες παραγωγών που είναι ένα δύσκολο πρόγραμμα, με τους Γεωργικούς συμβούλους τους οποίους πιστοποιήσατε. Έχουμε μια εκτεταμένη συνεργασία με τον ΕΛΓΟ και νομίζουμε ότι πάτε όχι απλώς καλά, εξαιρετικά.

Θα πάμε τώρα στην κα Βουμβουράκη που είναι εκπρόσωπος του Γενικού Γραμματέα Επενδύσεων και ΕΣΠΑ του κ. Σκάλκου.

Ε. ΒΟΥΜΒΟΥΡΑΚΗ: Ευχαριστώ κ. Γενικέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Βέβαια εδώ λίγο ανεξάρτητοι, στην αλιεία σας αισθανόμαστε πιο κοντά, αλλά τέλος πάντων γενικά με το Υπουργείο Ανάπτυξης είναι εξαιρετική η συνεργασία μας και οφείλουμε να το λέμε. Είναι και σύντροφος εν Ολυμπιακώ οπότε ...

Ε. ΒΟΥΜΒΟΥΡΑΚΗ: Νομίζω και με τον κ. Φίρμπα είστε και εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Βεβαίως ο κ. Φίρμπας είναι ακόμη πιο φανατικός!

Ε. ΒΟΥΜΒΟΥΡΑΚΗ: Να τονίσω κι εγώ την πολυετή και άριστη συνεργασία μας με τη Γενική Γραμματεία και τις Υπηρεσίες της, να πω ότι οι επιδόσεις του ΠΑΑ έτσι όπως τις παρακολουθούμε σε επίπεδο υλοποίησης μέτρων και δράσεων είναι εξαιρετικές.

Ιδιαίτερη μνεία οφείλουμε να κάνουμε στις πληρωμές που πετύχατε πέρσι. Πληρώσατε 1,2 δις πληρώσατε το 2022 είναι μια σημαντική επίδοση η οποία ήταν η καλύτερη συγκριτικά με κάθε άλλη χρονιά, αλλά και προγραμματική περίοδο. Συγχαρητήρια γι' αυτή τη σημαντική επιτυχία που βεβαίως οφείλεται στις προσπάθειες όλων σας και καταδεικνύει βεβαίως και τη μεγάλη συνεισφορά του ΠΑΑ στην στήριξη του πρωτογενή τομέα και των αγροτικών περιοχών.

Ευχόμαστε και πιστεύουμε ότι θα συνεχίσετε με τους ίδιους ρυθμούς έως το τέλος της προγραμματικής περιόδου το 2025 δηλαδή. Άλλωστε έχετε εξασφαλίσει σημαντικές υπερδεσμεύσεις γι' αυτό, οι οποίες υπερδεσμεύσεις συνιστούν εγγύηση ότι θα μπορέσετε να κλείσετε το ΠΑΑ με πλήρη απορρόφηση των πόρων του.

Σας συγχαίρουμε και πάλι, ευχόμαστε καλή δύναμη, καλή επιτυχία και βεβαίως καλή επιτυχία και στις εργασίες της σημερινής συνεδρίασης. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ για τα καλά σας λόγια, τα οποία τα ξέραμε γιατί είναι ένα πρόγραμμα που πάει εξαιρετικά διαχειριστικά. Δεν μπορούμε να πούμε το ίδιο για την αλιεία εκεί θα είναι άλλο το κλίμα, αλλά ομολογώ ότι όταν ο κ. Μανέτας είχε δώσει το σύνθημα για πάνω από 1 δις απορροφήσεις, επειδή κι εγώ είμαι πολύ έμπειρος πια στο πρόγραμμα, του λέω «είναι αδύνατο, εγώ δεν θυμάμαι ποτέ...» συνήθως πηγαίναμε 500-550 εκ., είχαμε πάει βέβαια το '21, αλλά θεωρούσα ότι υπήρχαν ειδικές συνθήκες στα 750 εκ.

Αλλά τελικά είχε μια πραγματικά υπερθέρμανση στα σχέδια βελτίωσης κυρίως και τα δημόσια έργα έδωσαν πάρα πολλά λεφτά, οπότε είχαμε αυτή την επιτυχία και βέβαια οφείλεται και σε εσάς γιατί αν σταμάταγε η ροή του ΠΔΕ νωρίτερα, δεν θα μπορούσαμε να πληρώσουμε και θα είχαμε κι άλλα θέματα. Άρα πήγαμε πάρα πολύ καλά.

Νομίζω ότι είναι ένα πρόγραμμα -θα τα πούμε και μετά- το οποίο είναι πάρα πολύ καλά δομημένο και χωρίς τα μέτρα για τον COVID θα μπορούσε να είχε πολύ καλές απορροφήσεις. Ο κ. Κορασίδης έχει τον λόγο.

Μ. ΚΟΡΑΣΙΔΗΣ: Ευχαριστώ πολύ κ. Πρόεδρε, κατ' αρχήν σας χαιρετώ από την ΕΘΕΑΣ για εμάς είναι διπλή η χαρά που πρώτη φορά που μπήκαμε κι εμείς πια σε αυτή την ομάδα ως θεσμικός φορέας του ΠΑΑ και βέβαια ακολουθεί και το νέο ΣΣΚΑΠ. Είναι πολύ σημαντικά τα επιτεύγματα που αναφέρθηκαν πριν από εσάς, δηλαδή ότι υπάρχουν σημαντικές απορροφήσεις που είναι διαρθρωτικές και για εμάς, την Περιφέρεια στην Κρήτη αλλά και για όλη τη χώρα, οι διαρθρωτικές παρεμβάσεις είναι σημαντικές για την ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα, είτε αυτά αφορούν μεγάλα πράγματα όπως είναι το νερό, αλλά είτε και μικρά, όπως είναι οι τοπικές Αναπτυξιακές, ή ακόμη και πιο σημαντικά όπως είναι η εκπαίδευση ή η καινοτομία.

Έτσι νομίζω ότι είναι πολύ θετικό το αποτέλεσμα που αναφερθήκατε εσείς και οι προηγούμενοι και με την απορροφητικότητα γιατί αυτό είναι το πρακτικό κομμάτι πια, αυτά όλα που σχεδιάζουμε πως φτάνουν να γίνουν παράδοση δηλαδή να γίνουν delivery που λέμε στα αγγλικά, δηλαδή

να γίνουν πραγματικότητα, βασιζόμαστε στη συνεργασία με όλους τους φορείς που έχετε εκεί και που είμαστε μαζί για τη νέα προγραμματική περίοδο γιατί είναι πολύ καθοριστική η μετάβαση, που υπάρχουν τόσα θέματα που σχετίζονται με τα διαρθρωτικά ζητήματα που αναφέρατε εσείς και για την κλιματική αλλαγή και για το περιβάλλον.

Τα νέα θέματα που έχουμε να συζητήσουμε για τα οικολογικά σχήματα, για τον τρόπο που θα μετράει η χώρα πια τα αποτελέσματά της για εμάς είναι πολύ σημαντικά θέματα όλα αυτά. Οι συνεταιρισμοί μέσω της ΕΘΕΑΣ πλέον έχουν ένα βήμα και εγκαινιάσαμε μια νέα περίοδο διαβούλευσης, συζητήσαμε μαζί σας τα θέματα των αγροτικών συμβούλων, την πιο ευέλικτη εφαρμογή πραγμάτων, όλα αυτά τα θέματα για να μην σας κουράζω που είναι πολύ σημαντικά.

Έτσι λοιπόν κλείνει βέβαια αυτή η προγραμματική με όσα αναφέρατε προηγουμένως, αξίζουν συγχαρητήρια σε όλους όσους συνέβαλλαν από τους απλούς δικαιούχους μέχρι τις τοπικές Υπηρεσίες στην Περιφέρεια, τις Αναπτυξιακές, τη Διαχειριστική, το Υπουργείο φυσικά με όλες τις Μονάδες και τους φορείς εφαρμογής, τις Υπηρεσίες των Περιφερειών και εμείς με όλους αυτούς είτε στο κέντρο είτε στην Περιφέρεια θα έχουμε μια συνεργασία για ένα καλύτερο αποτέλεσμα από εδώ και ύστερα.

Γι' αυτό τον λόγο κρατάω αυτό το θετικό της προηγούμενης περιόδου να συνεχιστεί με ακόμη καλύτερα αποτελέσματα στη νέα περίοδο. Ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο και εύχομαι καλή επιτυχία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ πολύ κ. Κορασίδη, η συνεργασία με την ΕΘΕΑΣ είναι ουσιαστική, είναι βασική, μας δίνεται η δυνατότητα να κάνουμε κοινά Συνέδρια, ελπίζω να έχετε προγραμματίσει να κάνουμε πάλι το κοινό στη Δ.Ε.Θ. που θα ανέβουμε πάνω.

Μ. ΚΟΡΑΣΙΔΗΣ: Είναι μια καλή προοπτική αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Και βέβαια είμαστε πρόθυμοι να συνεργαστούμε ακόμη περισσότερο. Ομολογώ ότι στο μόνο που λίγο είχαμε όχι διαφορετικές απόψεις αλλά ότι υπήρχαν θέματα ήταν με τους γεωργικούς συμβούλους, σε όλα τα άλλα απολύτως έχουμε κοινή άποψη κι εμείς με τους γεωργικούς συμβούλους πραγματικά έπρεπε να είχαμε επιταχύνει πιο πολύ. Τώρα είμαστε στο τέλος, έχουμε 9 από τις 13 Περιφέρειες, αυτή την εβδομάδα που

θα γυρίσουμε θα έχουμε και την Κρήτη και απομένει η κεντρική Μακεδονία που είναι μεγάλη, η Πελοπόννησος και νομίζω ανατολική Μακεδονία – Θράκη και τελειώνουμε.

Μ. ΚΟΡΑΣΙΔΗΣ: Μακάρι να κλείσει. Είναι πολύ σημαντικό πολύ για εμάς για τους παραγωγούς, τους Συνεταιρισμούς και για όλους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ομολογώ ότι είναι ένα θέμα που μπορούσε να είχε πάει και καλύτερα. Αντιλαμβάνομαι ότι και εσείς, αλλά και εγώ θα μπορούσαμε να είχαμε πάει καλύτερα, υπήρχε αρκετή δυσκολία γιατί ήταν για πρώτη φορά και βέβαια πιέσαμε πάρα πολύ για να ξεκινήσουμε, μοιράσαμε κρίσεις σε φακέλους και τα λοιπά. Έγινε μια καλή δουλειά αλλά μπορούσε να είχε γίνει πιο γρήγορα.

Μ. ΚΟΡΑΣΙΔΗΣ: Για εμάς είναι σημαντικό ότι αυτό επειδή προέρχεται από πολύ παλιά, ότι κρατήθηκε αυτή την περίοδο ζωντανό. Αυτό το κρατάμε σα το μεγάλο θετικό και ότι θα κλείσει μπορεί να περιμένουμε λίγο. Αλλά το ότι κρατήθηκε ζωντανό και θα εφαρμοστεί, είναι το πιο σημαντικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα εφαρμοστεί, απλώς εγώ υπόσχομαι ότι θα εφαρμοστεί και καλά, αλλά το επόμενο πρόγραμμα θα είναι ακόμη καλύτερο. Γιατί το τωρινό στις επιλογές και σε κάποιες απαιτήσεις που έχουμε βάλει, θα μπορούσε να ήταν και λίγο καλύτερο. Όποιος καταλαβαίνει, καταλαβαίνει γιατί και πάρα πολλές εταιρείες κόβονταν, αλλά εν πάση περιπτώσει κάθε αρχή και δύσκολη, όπως λέμε. Νομίζω ότι τώρα τελειώσαμε τις μεγάλες Περιφέρειες, έχουν γίνει, είναι θέμα 15-20 ημερών να εγκριθούν όλες οι Περιφέρειες και να ξεκινήσει πλήρως το πρόγραμμα.

Από την Εθνική Αρχή Διαφάνειας θα ήθελα τον κ. Δημοσθένη Αβαρκιώτη, να πάρει τον λόγο.

Δ. ΑΒΑΡΚΙΩΤΗΣ: Καλημέρα σας. Αγαπητοί εκπρόσωποι ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δημοσθένη πάντα σου δίνουμε τον λόγο και πάντα θέλουμε να ακούσουμε με ενδιαφέρον, αλλά και κάποιο φόβο τι έχεις να μας πεις.

Δ. ΑΒΑΡΚΙΩΤΗΣ: Σας ευχαριστώ κ. Γενικέ. Έχω να σας πω κάτι ενδιαφέρον πιστεύω, θα σας πω κάτι πολύ πρόσφατο. Κατ' αρχάς κύριοι εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αξιότιμα μέλη και συνεργάτες της Επιτροπής Παρακολούθησης, κ. Γενικέ καλημέρα σας, ευχαριστούμε πάρα πολύ για την

πρόσκληση για ακόμη μια φορά, για τις εργασίες της 13^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης.

Θα μεταφέρω αρχικά τους χαιρετισμούς τόσο της Διοίκησης της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας της Διοικήτριας, όσο και της Γενικής Διεύθυνσης Ακεραιότητας και Λογοδοσίας στην οποία υπαγόμαστε ως αυτοτελές Τμήμα και Υπηρεσία Συντονισμού, καταπολέμησης της απάτης.

Εδώ κ. Γενικέ θα επισημάνω αυτό που θέλατε ίσως να ακούσετε, ίσως να πω κι ένα προβληματισμό. Μια σχετική αναφορά ενός πρόσφατου ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 19^{ης} Ιανουαρίου του 2023 αναφέρεται στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την καταπολέμηση της απάτης, μιλάμε πάντα για την ετήσια έκθεση ... για τη 2021 και καταγράφει κατ' αρχάς ότι ήταν ένα δύσκολο έτος κατά το οποίο ο αντίκτυπος της πανδημίας του COVID όπως όλοι ξέρουμε απαίτησε την προσαρμογή στρατηγικών ελέγχων και την εστίαση στην πρόληψη μέσω ειδικών μέτρων μετριασμού και στοχευμένων δράσεων για τον εντοπισμό παρατυπιών και περιπτώσεων απάτης.

Όμως όσον αφορά τη γεωργία και η συγκεκριμένη έκθεση προστασίας των συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το 2021 επιβεβαιώνει την πολύ χαμηλή συχνότητα των αναφερόμενων περιπτώσεων απάτης κατ' αναλογία προς τις εκταμιεύσεις για τις άμεσες ενισχύσεις με το υψηλότερο επίπεδο να παρατηρείται στα μέτρα στήριξης της αγοράς στον τομέα των οπωροκηπευτικών και να σχετίζεται με την προώθηση των γεωργικών προϊόντων.

Εδώ θα κάνω και μια συνέχεια σε αυτό που είπατε εσείς στην αρχή της εισήγησής σας κ. Γενικέ θα πάρω μία πάσα να σας πω ότι είναι αναγκαίο -γράφει η έκθεση και καταλήγει- να εφαρμοστεί ο νέος μηχανισμός κοινωνικής αιρεσιμότητας που θεσπίστηκε στο πλαίσιο της πιο πρόσφατης μεταρρύθμισης της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, ο οποίος συνδέει τις επιδοτήσεις με τα πρότυπα εργασίας και απασχόλησης και υπενθυμίζει τη ζωτική σημασία του νέου μηχανισμού για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων.

Έχουμε παρουσιάσει πλείστες όσες φορές όπως είπατε και μας έχετε καλέσει και σε προηγούμενες Επιτροπές για το πώς λειτουργούμε σαν

Υπηρεσία Συντονισμού Καταπολέμησης της απάτης, τι μηχανισμούς έχουμε αναπτύξει, τι συστήματα μεθοδολογικά πρότυπα, τι δυνατότητες παρέχουμε στην πλατφόρμα μας στο Δίκτυο φορέων που έχουμε αναπτύξει, πως οι συνέργειες αυτές θα προχωρήσουν.

Και εμείς θέλουμε αυτή τη συνέργεια, μια αποδεκτή διαδικασία διαχείρισης τόσο των αναφορών, των καταγγελιών όσο και των συστημάτων για τη νέα προγραμματική περίοδο όπως γινόταν και στην παλιά, που μόνο προστιθέμενη αξία μπορεί να έχει τόσο σε εθνικό, όσο και σε επίπεδο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Θα αναφερθώ ξανά και θα ενημερώσω ότι περίπου εντός 20ημέρου στη βάση μιας δράσης που έχουμε ως εθνικό σχέδιο καταπολέμησης της διαφθοράς θα κληθούν στελέχη της Διαχειριστικής Αρχής για να δούμε πως θα αναπτύξουμε την εθνική στρατηγική καταπολέμησης της απάτης, ιδιαίτερα στο κομμάτι της ΣΣΚΑΠ.

Θα ήθελα να σας πω και να κλείσω την πολύ σύντομη αυτή παρουσίαση και τοποθέτησή μου, στο ότι πολλές φορές καλούμαστε να αποποιηθούμε αυτό τον βαρύ χαρακτηρισμό της καταπολέμησης της απάτης και να εστιάσουμε κυρίως στην προστασία των συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι συνομιλητές μας τόσο σε επίπεδο Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης όσο και στη ΣΣΚΑΠ και στη νέα προγραμματική περίοδο έχουμε ακούσει και ξέρουμε ότι είναι πλέον από τους αποτελεσματικούς παράγοντες επιτυχίας όχι μόνο της τοπικής κοινωνίας, αλλά και ολόκληρης της χώρας συνολικά στον τομέα αυτό.

Σας ευχόμαστε από την πλευρά μας κάθε επιτυχία και στην υλοποίηση και στις εργασίες της σημερινής Επιτροπής και σας ευχαριστούμε θερμά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε τον εκπρόσωπο της Εθνικής Αρχής Διαφάνειας και αφού αποκομίσαμε μια σημαντική εικόνα της προόδου του προγράμματος από τους βασικούς συντελεστές του, να δώσουμε τον λόγο στους εκπροσώπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τον Προϊστάμενο της Γεωγραφικής Μονάδας της DG AGRI τον κ. Filip Busz.

F. BUSZ: Καλημέρα σας. Κύριε Παπαγιαννίδη, εκλεκτοί καλεσμένοι βλέπω ότι είναι παρόντες Δήμαρχοι, Αντιπεριφερειάρχες, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω πάρα πολύ για τη ζεστή φιλοξενία σε αυτή την όμορφη γωνιά της Ελλάδας, υπάρχουν κι άλλοι συνάδελφοί μου οι οποίοι είναι συνδεδεμένοι On line και θα ήθελα να ευχαριστήσω για το καλωσόρισμα.

Θα ήθελα να πω ότι είμαστε ευχαριστημένοι πάρα πολύ με όλα τα όμορφα λόγια τα οποία έχετε απευθύνει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δηλαδή χαιρόμαστε που η συνεργασία μας δίνει συγκεκριμένα αποτελέσματα στον τομέα και αυτός είναι ο κοινός στόχος και πάντα το επαναλαμβάνω σε παρόμοιες περιστάσεις ότι κι εσείς είστε παράγοντες αυτής της επιτυχίας, οπότε είμαστε μαζί σε αυτή τη συνεργασία, σε αυτή την προσπάθεια.

Θα ήθελα να πω ότι αυτή τη στιγμή υπάρχει μια μεγάλη δαπάνη, δηλαδή δαπανήθηκαν αρκετά χρήματα πέρσι και αυτό είναι καλό όχι μόνο για τον όγκο αλλά και για το περιεχόμενο γιατί ξέρουμε ότι συνεχίζουμε να ζούμε σε μια πολύ δύσκολη περίοδο μετά την πανδημία, με τον πόλεμο να συνεχίζεται και υπάρχουν ακόμη διάφορα θέματα που έχουν να κάνουν με την ενεργειακή κρίση, με τον πληθωρισμό. Επομένως το συγκεκριμένο είναι πολύ δύσκολο και επομένως και το συγκεκριμένο στο οποίο πραγματοποιείτε τις ενέργειές σας είναι πολύ δύσκολο και θα πρέπει αυτό να ληφθεί υπόψη.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω ιδιαίτερα και να τονίσω τα παραδοτέα που έχουν προέλθει από τους αγρότες και βλέπουμε ότι έχει γίνει σωστή διαχείριση. Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω γι' αυτό. Οι επισκέψεις που έχουμε οργανώσει αύριο νομίζω ότι θα επιβεβαιώσουν τα ήδη καλά αποτελέσματα.

Θα ήθελα τώρα να σταματήσω γιατί θα έχουμε και την ευκαιρία μετά τις παρουσιάσεις να κάνουμε περισσότερο λεπτομερείς σχολιασμούς. Θα ήθελα να σας ευχαριστήσω για την υποδοχή και για τη φιλοξενία φυσικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε Filip είναι πάντα χαρά να έχουμε μια συνεργασία σε τέτοιο επίπεδο και όλοι μαζί μπορούμε να πετύχουμε. Γιατί η επιτυχία μας είναι και δική σας επιτυχία. Φυσικά κατανοώ ότι είδες και το συγκεκριμένο του συγκεκριμένου 2,0 δισεκατομμυρίου και δεν έχει να κάνει μόνο με την πανδημία, αλλά έχει να κάνει και με την πραγματική σημασία της οικονομίας και των επενδυτικών μέτρων που υπήρχε κάποια αργοπορία στο παρελθόν

αλλά αυτή τη στιγμή έχουμε καταφέρει να βρισκόμαστε σε πολύ καλό επίπεδο.

Να κάνουμε ένα διάλειμμα ώστε να μπορέσουμε και ένα καφέ να πιείτε, αλλά και κάποιοι επίσημοι να αποχωρήσουν. Να δώσουμε πρώτα τον λόγο στον Πρόεδρο του Ελληνικού Δικτύου LEADER.

Μ. ΣΚΟΡΔΑΣ: Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε και για τη συμμετοχή μας στα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης αλλά συνολικά χαίρομαι πάρα πολύ που βρίσκομαι εδώ να εκπροσωπήσω 50 Αναπτυξιακές Εταιρείες, 50 περιοχές της χώρας στο σύνολο των περιοχών της υπαίθρου της χώρας.

Και στη δική σας αναφορά αλλά και στην αναφορά των προλαλήσαντων θεσμικών του ευλογημένου αυτού τόπου, αναδείχθηκε η υπόσταση, το έργο, η προσπάθεια των Αναπτυξιακών Εταιρειών και σας ευχαριστούμε πάρα πολύ για την ουσία της αναφοράς και τη σχέση που διαμορφώνουμε διαχρονικά από το 1992 που δραστηριοποιούμαστε στην ύπαιθρο μέσω των προγραμμάτων LEADER.

Επομένως στα 30 χρόνια αυτά της κοινής μας διαδρομής μας ενώνει, μας εμπνέει, μας διατρέχει το κοινό όραμα της ανάπτυξης της υπαίθρου, όπου μαχόμαστε επί 30 χρόνια οι Αναπτυξιακές Εταιρείες που είναι στην ουσία μηχανισμοί των τοπικών κοινωνιών να διεκδικήσουν την αναπτυξιακή προοπτική, μαχόμαστε επομένως για την ανάπτυξη της υπαίθρου. Γιατί χωρίς ανάπτυξη στην ύπαιθρο δεν υπάρχει ανάπτυξη, τουλάχιστον η δική μας ανάγνωση 30 χρόνια αυτή είναι.

Αυτό το όραμα μας κρατάει στην ύπαιθρο 30 χρόνια. Είναι πολύ μεγάλη προίκα και για το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και για τις περιοχές της υπαίθρου, 800 επιστημονικά στελέχη να έχουν μείνει στον τόπο τους και να αγωνίζονται 30 χρόνια γι' αυτή την ανάπτυξη.

Βέβαια αυτή η προσπάθεια δεν θα μπορούσε να έχει τα αποτελέσματα που σήμερα καταγράφονται, χωρίς τη συνδρομή του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης με κύριο όχημα τα προγράμματα LEADER που επί πέντε προγραμματικές περιόδους υλοποιούμε.

Άρα στη συγκεκριμένη στιγμή εγώ θα ήθελα να σταθώ σε δυο πράγματα που κεφαλαιοποιούνται σήμερα: αυτή η εμπειρία των 30 χρόνων που δεν είναι μόνο εμπειρία τεχνογνωσίας των στελεχών των Αναπτυξιακών

Εταιρειών, αλλά και εμπειρία που αποκτήθηκε να σχεδιάσουμε και να διεκδικήσουμε στην από κάτω διαδικασία με τις τοπικές κοινωνίες και κυρίως με τους θεσμικούς φορείς το οποιοδήποτε όραμα ανάπτυξης, που μετουσιώνεται σε χρηματοδοτήσεις του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης μέσω των προγραμμάτων LEADER.

Και το δεύτερο πράγμα που κεφαλαιοποιείται σήμερα είναι η παρουσία του κ. Παπαγιαννίδη σε αυτό το πρόγραμμα. Δεν θέλω να προσθέσω τίποτε σε κανέναν, η εμπειρία του 2004 έχει μετουσιωθεί τα τελευταία 2 χρόνια που βρίσκεται στην ηγεσία της Γενικής Γραμματείας σε αποτελέσματα τα οποία ποτέ δεν υπήρχαν στο παρελθόν.

Ξεκινήσαμε με ένα πρόγραμμα 300 εκατομμυρίων ευρώ μιλάω για τα LEADER όλης της χώρας στο Γεωργικό Ταμείο, έχουμε ξεπεράσει με υπερδεσμεύσεις τα 600 εκατομμύρια, βρισκόμαστε στη διαδικασία επιπλέον προσκλήσεων της υφιστάμενης προγραμματικής περιόδου που αναφέρεται στο μεγαλύτερο μέρος των Αναπτυξιακών Εταιρειών, άρα επιπλέον υπερδεσμεύσεις που δόθηκαν.

Επομένως μιλάμε για ένα δεύτερο πρόγραμμα μέσα στην ίδια προγραμματική περίοδο το οποίο θα υλοποιηθεί μέχρι το 2025 το οποίο θα μοχλεύσει κι άλλους πόρους και η παρουσία του κ. Παπαγιαννίδη εγγυάται ότι θα βρεθούν και θα δοθούν αυτοί οι πόροι, παράλληλα στη χρονική στιγμή που σχεδιάζονται τα προγράμματα LEADER της επόμενης προγραμματικής περιόδου είμαστε σε διαδικασία υποβολής. Έχει υποβληθεί ο φάκελος Α 12 Ιουλίου τελειώνουμε για το στρατηγικό σχέδιο της νέας ΚΑΠ και επομένως θα έχουμε τη δυνατότητα από τις αρχές της επόμενης χρονιάς να υλοποιούμε παράλληλα δυο προγράμματα LEADER στις περιοχές της υπαίθρου και σε δημόσιες και σε ιδιωτικές επενδύσεις.

Αυτό είναι τεράστιο εγχείρημα που χωρίς όραμα δεν θα μπορούσε να μετουσιωθεί σε πράξη. Το όραμα το παράγει ο κ. Παπαγιαννίδης, το όραμα διαχέεται και στον υπηρεσιακό μηχανισμό του Υπουργείου και στις Αναπτυξιακές Εταιρείες. Επομένως δική μας ευθύνη είναι ότι μετά από 30 χρόνια οι Αναπτυξιακές Εταιρείες πρέπει να βελτιώσουν την τεχνοκρατική τους υπόσταση, την επιχειρησιακή δυνατότητα για να μπορέσουν ακριβώς να υλοποιήσουν αυτό το τεράστιο σχέδιο τα επόμενα

χρόνια μέχρι το 2027 με τη συνδρομή του Υπουργείου, με τη συνδρομή των τοπικών κοινωνιών.

Δεν έχουμε την πολυτέλεια να χαθεί ένα ευρώ που μπορεί να επενδυθεί στην ύπαιθρο και εδώ θα ήθελα να παρακινήσω ακριβώς την Υπηρεσία ώστε να στηρίξει κάθε παραδεκτό επενδυτικό σχέδιο που μπορεί να υλοποιηθεί, ανεξάρτητα από τη δυσκολία της στιγμής ο κ. Παπαγιαννίδης τουλάχιστον έχει μάθει τον τρόπο να βρίσκονται οι πόροι και να δίνονται στο σύνολο των εταιρειών, στο σύνολο των περιοχών.

Δεν έχω να προσθέσω τίποτε άλλο, το μόνο που θα ήθελα διαχειριστικά να πω κ. Γενικέ, είναι ότι πρέπει κάτι να γίνει με τον ΟΠΕΚΕΠΕ να βελτιωθεί το πλαίσιο υποστήριξης των πληρωμών, γιατί πάλι το σύστημα πάει να γρασάρει. Ευχαριστώ για τον λόγο που μου δώσατε και για την παρουσία μας εδώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ πολύ για τις παρατηρήσεις σου, η υμνολογία προς το πρόσωπό μου είναι αποδεκτή.

Μ. ΣΚΟΡΔΑΣ: Δεν σας προσθέτω τίποτα, πιστέψτε με. Είναι συναντίληψη όλων των εταιρειών και όχι δική μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εγώ θα σας ευχαριστήσω, αλλά θέλω να πω και πραγματικά το εννοώ ότι έχω περάσει 40 χρόνια στο δημόσιο, τα 7 είμαι στον αγροτικό τομέα, στο Υποδομών είμαι 33 χρόνια και εξάντλησα όλη την ιεραρχία που είχα ως Γενικός διευθυντής. Πραγματικά τέτοιους καλούς συνεργάτες και εγώ θα ξεκινούσα από το Νίκο Μανέτα, πραγματικά εγώ δεν πιστεύω ότι υπάρχει ούτε στο δικό μου Υπουργείο το Υποδομών, τόσο καλός υπάλληλος. Δεν τα παραλέω, δεν υπάρχει τόσο καλός υπάλληλος open mind, εργασιομανής και τα λοιπά. Το ίδιο είναι οι περισσότεροι, δεν μπορώ να πω όλοι αλλά οι περισσότεροι και σε ένα ποσοστό τρομερό. Δεν το έχω ξαναδεί.

Είναι μερικοί που πραγματικά έχουν ταυτίσει τη ζωή τους με το πρόγραμμα. Θέλω να πω για την κα Κυρίτση τώρα που την είδα, πραγματικά βλέπεις ενθουσιάζεται και η ίδια όταν περνάει τόσα έργα, όταν μιλάει συνεχώς με τους Δημάρχους που την ξέρουν όλοι με το μικρό της όνομα, το ίδιο είναι οι διευθυντές ο κ. Παππάς, η κα Καραμαγκιόλη. Δηλαδή εγώ θέλω να πω ότι είμαι πολύ τυχερός.

Έβαλα κι εγώ λίγο το χεράκι μου στις τρεις Υπηρεσίες, όταν κανένας εδώ δεν πίστευε ότι θα μπορέσω να κάνω ακόμη μια Υπηρεσία, το πέτυχα γιατί κι εγώ είμαι ισχυρός, δεν ήρθα για να είμαι ως Γενικός Γραμματέας ήρθα για να κάνω ένα μεγάλο έργο. Ως Γενικός Γραμματέας υπήρξα και 5 χρόνια και μου έφταναν και στο Υποδομών έκανα και εκεί πολύ μεγάλο έργο.

Ήρθα, για να μεγαλώσουμε κάποια πράγματα ακόμη πιο πολύ και βέβαια να προσπαθήσω τα ΣΔΙΤ τα οποία επίσης κάναμε νέα Υπηρεσία που κανένας δεν την πίστευε και όλοι μου έλεγαν «θα κάνεις ΣΔΙΤ στο Γεωργίας;» και όμως κάναμε Μονάδα και πάει πολύ καλά και έχουμε προκαλέσει και κάποια ζήλια το πώς τα καταφέραμε εμείς, ενώ κάποια άλλα Υπουργεία είναι ακόμη πολύ πίσω.

Θέλω να πω ότι και οι Υπουργοί βοηθούν, εγώ πάντα βρίσκω τον τρόπο και συνεργάζομαι εξαιρετικά με τους Υπουργούς. Αν δεν βρω, φεύγω. Έχω τα όριά μου όταν αρχίζουμε να παίζουμε μπάλα σε άλλα επίπεδα, φεύγω και δεν έχω κανένα πρόβλημα, όπως τότε με τα de minimis που τότε τα υπέγραφα εγώ, λέω «πέντε χρόνια κάθισα, δεν βαριέσαι, αν κάτω ένα εξάμηνο δεν με ενδιαφέρει».

Αλλά τόσο καλό κόσμο δεν έχω ξαναδεί και είναι πραγματικότητα αυτό. Βέβαια δεν είναι παντού, στην αλιεία έχουμε ακόμη αρκετά προβλήματα, αλλά εν πάση περιπτώσει θα την κάνουμε κι εδώ την Επιτροπή Παρακολούθησης όσοι θα μείνετε θα δείτε ότι το κλίμα είναι διαφορετικό γιατί και η νοοτροπία είναι διαφορετική. Αλλά εδώ πάμε όχι απλώς καλά, πάμε πάρα πολύ καλά όχι γιατί το λέω εγώ ή το δείχνουν τα νούμερα, γιατί πραγματικά το θέλει ο καθένας.

Ένα μικρό κομμάτι που θέλουμε βελτίωση είναι τα δάση. Αλλά εκεί δεν το χειρίζεται και το Υπουργείο, εκεί ξέρω ότι θα τα πούμε μετά αλλά θα έρθει η ώρα. Εκεί βέβαια είναι και λίγο τα χέρια μας δεμένα γιατί είναι άλλο Υπουργείο.

F. BUSZ: We will ask later.

M. ΣΚΟΡΔΑΣ: Κύριε Γενικέ με συγχωρείτε, ένα σημείο που σημείωσα, θα αδικούσα πάρα πολύ τη δουλειά που όλοι κάνουμε, αν δεν αναφερόμουν στους συνεργάτες μας από τις ΕΥΔ των Περιφερειών που συνδράμουν

ουσιαστικά στη δουλειά των Αναπτυξιακών Εταιρειών και στην υλοποίηση του προγράμματος LEADER. Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ από ψυχής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Επίσης δεν πρέπει να ξεχνάμε, γιατί πολλά προγράμματα του Υπουργείου είναι χωρισμένα στις Περιφέρειες. Δηλαδή Νέοι Αγρότες δεν κάνουμε, κάνει ο κ. Τσατούρας ασχολείται πολύ, αλλά πολλά είναι οι Περιφέρειες, δηλαδή αυτό το Υπουργείο έχει ένα σύμπλεγμα, δεν είναι το Υποδομών που έχει δικές του περιφερειακές Υπηρεσίες και τα κάνει όλα μόνο του με συνεργάτες.

Εδώ είναι και οι Διευθύνσεις των Περιφερειών και οι Διευθύνσεις Τεχνικών Έργων θα έλεγα γιατί είναι πολλά έργα και βέβαια και του Υπουργείου, βλέπω το Νέστορα Πεταλά η μεταποίηση είναι στο κεντρικό Υπουργείο, η βιολογική γεωργία είμαστε στο Υπουργείο. Μπορεί να λέμε και η Διαχειριστική αλλά και το κεντρικό Υπουργείο. Δεν είναι όλοι. Εγώ δεν λέω ότι είναι όλα.... αλλά αυτοί που προσπαθούν, φαίνονται και πραγματικά νομίζω ότι έχουμε και τύχη, αλλά και έχουμε εμπνεύσει τους ανθρώπους να δουλεύουν και να υποστηρίζουν.

Εγώ χάρηκα όταν η κα Τσαβάρα, γιατί φωνάζαμε «να ετοιμαστείτε γρήγορα...» ήταν η πρώτη που έφερε και οφείλω να το πω, για τα οικολογικά σχήματα και ήταν η πρώτη που πήρε ΦΕΚ, οφείλω να το τονίσω αυτό. Δεν ξέρω αν κάθισε μόνη της ή κάθισε με άλλους δέκα πόσες ώρες κάθισαν, εγώ ξέρω ότι πρέπει να έχασε όλο το Σαββατοκύριακο για να κάνει την απόφαση η οποία βγήκε έγκαιρα και επειδή και οι βιολογικοί είναι το 50% από τα οικολογικά σχήματα περίπου, απορρόφησε ένα μεγάλο όγκο που ήθελαν να δουν, ή κάποιοι ήθελαν να πουν γιατί δεν βγήκαν και τα λοιπά.

Εγώ οφείλω να αποδώσω ότι υπάρχει ένας συντονισμός και οι Υπουργοί κάνουν ένα συντονισμό, ένας καλός Υπουργός ξέρει να εκμεταλλεύεται και πολλές φορές ο καλύτερος Υπουργός εγώ συνηθίζω να λέω είναι αυτός που βρίσκει λεφτά, όχι αυτός που ανακατεύεται από το πάνω μέχρι το κάτω, μέχρι την τελευταία λεπτομέρεια. Που κάνει λίγα, αλλά αυτά να τα κάνει καλά, να μας ξεμπλοκάρει προγράμματα. Με τον ΟΠΕΚΕΠΕ προσπαθούν, έγινε μια τεράστια αλλαγή, έχουμε κι εμείς θέματα αλλά πιστεύω ότι προσπαθούν και πάμε καλά.

Να κάνουμε ένα διάλειμμα και παρακαλώ σε ένα τέταρτο να είμαστε πίσω, όποιοι θέλουν να αποχωρήσουν οι Δήμαρχοι προφανώς που έχουν δουλειά και οι Αντιπεριφερειάρχες, αλλά όποιος θέλει να μείνει είναι ευπρόσδεκτος.

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Είναι η έγκριση της ημερήσιας διάταξης η οποία σας έχει σταλεί με e-mail, η έγκριση των πρακτικών της 12^{ης} συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης φαντάζομαι εγκρίνεται και τώρα θα καλέσω στο βήμα τον κ. Τσεργούλα να μας πει την πορεία υλοποίησης του ΠΑΑ ο οποίος είναι Προϊστάμενος Μονάδας Χρηματοοικονομικών Ροών και Πληροφοριακών Συστημάτων.

Η. ΤΣΕΡΓΟΥΛΑΣ: Καλησπέρα σας. Η κλασική παρουσίαση για την πορεία του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης μέχρι και το 1^ο εξάμηνο του 2023. Ξεκινάμε πάντα με την εποπτική κατάσταση στην υφιστάμενη στιγμή, όπως είπαμε το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης αποτελείται από τρία σκέλη: το κλασικό ΠΑΑ της κατανομής 2014-2020 τα 5,64 δις δημόσια δαπάνη, την επιπλέον κατανομή πόρων βάσει μεταβατικού Κανονισμού για τα έτη 2021-2022 και το εργαλείο ανάκαμψης 365 εκατομμύρια ευρώ.

Επί του καθενός διαπιστώνουμε 88% απορρόφηση στο ΠΑΑ 2014-2020, 46% απορρόφηση στο μεταβατικό και περίπου 11% απορρόφηση στο εργαλείο ανάκαμψης.

Επί του συνόλου του ΠΑΑ 2014-2022 βρισκόμαστε εντάξεις στο ποσοστό 113,76% το οποίο σημαίνει 8,85 δις, οι νομικές δεσμεύσεις αντιστοιχούν σε 106% 8,28 δις και οι πληρωμές είμαστε πλέον στο 74,2% 5,64 δις. Θα δείτε μια σημείωση που έχω βάλει από κάτω, 5,64 δις είναι ουσιαστικά το αντίστοιχο της δημόσιας δαπάνης για το βασικό ΠΑΑ το 2014-2020 σα να λέμε ότι έχουμε πλέον απορροφήσει τους πόρους από το 1^ο εξάμηνο του '23 για την προγραμματική περίοδο 2014-2020.

Αν δούμε πως φτάσαμε σε αυτό. Σε αυτό συνετέλεσαν οι υψηλές εντάξεις ανά μέτρο οι οποίες συνδυάστηκαν με το εργαλείο της υπερδέσμευσης που αξιοποιήσαμε. Ξεκινάμε από το μέτρο 4 το κλασικό επενδυτικό μέτρο το οποίο αποτελείται από τα σχέδια βελτίωσης, τη μεταποίηση και τα δημόσια έργα.

Συνεχίζουμε με τα κλασικά και γεωργοπεριβαλλοντικά της εξισωτικής αποζημίωσης της βιολογικής γεωργίας και το μέτρο 6 για τους Νέους Γεωργούς με την πρόσφατη πρόσκληση η οποία έχει οδηγήσει σε υψηλές πληρωμές, για να καταλήξουμε και στα μικρότερα μεν, εξίσου σημαντικά μέτρα του 9, του 16 συνεργασία και ούτω καθεξής.

Από αυτά οι νομικές δεσμεύσεις εξίσου υψηλές στο μέτρο 4 πλέον και τα μεγάλα δημόσια έργα που έχουμε εντάξει έχουν οδηγηθεί σε μεγάλες δημοπρατήσεις και συμβασιοποιήσεις. Ομοίως και η εξισωτική αποζημίωση με την τελευταία ουσιαστικά εξισωτική αποζημίωση που έχουμε για το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης.

Το μέτρο 11 υψηλά με την τελευταία πρόσκληση που είχαμε κάνει το περασμένο φθινόπωρο, για να φτάσουμε στις πληρωμές που είναι το κλασικό μέτρο πρωταγωνιστής βάσει απορρόφησης η εξισωτική αποζημίωση μέχρι και φέτος. Συνεχίζει το μέτρο 4 το οποίο αποτελείται από τις υψηλές πληρωμές των σχεδίων βελτίωσης όπως είχαμε προαναφέρει των άριστων επιδόσεων και σε συνδυασμό με τα δημόσια έργα και τη μεταποίηση, η βιολογική γεωργία ένα κλασικό εμπροσθοβαρές μέτρο, μαζί με το μέτρο 6 που πληρώθηκε η 1^η δόση 70% επί των 520 εκατομμυρίων που έχουν ενταχθεί.

Για να φτάσουμε, που. Στην προηγούμενη Επιτροπή Παρακολούθησης του Δεκεμβρίου στη Ρόδο είχαμε κάνει μια σύγκριση με το υψηλότερο των προηγούμενων ετών και είχαμε δείξει ότι και το 2022 φτάσαμε ένα υψηλό ρεκόρ ετών, το 1,2 δις. Για το 2023 θα δείτε ότι βρισκόμαστε πραγματικά στοιχεία στα 283 εκατομμύρια, αλλά οι προβλέψεις μας αφορούν 955 εκατομμύρια, 1 δις παρά κάτι, για να φτάσουμε και να συνεχίσουμε αυτό τον υψηλό ρυθμό και των προηγούμενων ετών.

Στο 1^ο εξάμηνο να κάνουμε μια ανάλυση πως φτάσαμε σε αυτές τις πληρωμές. Πρωταγωνιστής του 1^{ου} εξαμήνου ήταν το έκτακτο μέτρο ενίσχυσης των κτηνοτρόφων λόγω ουκρανικής κρίσης, το λεγόμενο μέτρο 22

με 35% περίπου των απορροφήσεων, 97 εκατομμύρια πληρωμές. Για να ακολουθήσουν τα μέτρα 4 και 6 το επενδυτικό δηλαδή και το μέτρο των Νέων Γεωργών, ενώ αν πάρουμε μια αντιπαράβολή νέων εντάξεων και ανειλημμένων υποχρεώσεων θα δείτε ότι σε συντριπτικό βαθμό έχουν πληρωθεί από νέες προσκλήσεις.

Για τον κανόνα $n+3$. Τι είναι το $n+3$; Οφείλουμε να αγγίξουμε κάθε χρόνο ένα συγκεκριμένο στόχο πληρωμών επί ενωσιακής συμμετοχής που έχει τεθεί και στο πρόγραμμά μας αλλά και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή από τον Κανονισμό, κάθε χρόνο θα δείτε εδώ η διαφορά της μπλε γραμμής που είναι τα αποτελέσματά μας και η κίτρινη γραμμή που είναι ο στόχος μας ότι όχι μόνο είμαστε υψηλότερα κάθε φορά, δηλαδή έχουμε μια θετική διαφορά, αλλά κρατούμε αυτή τη διαφορά σα δίκτυ ασφαλείας, προκειμένου να έρθουμε και να κλείσουμε το πρόγραμμα με ασφάλεια.

Συνεπώς για τον Κανονισμό $n+3$ ούτε διαπιστώθηκε ούτε διαπιστώνεται, ούτε αναμένεται να διαπιστωθεί κάποιο πρόβλημα σε αυτή την προγραμματική περίοδο.

Στο 1^ο εξάμηνο του 2023 είχαμε 4 προσκλήσεις υπόψη. Οι 2 προσκλήσεις δημοσιεύτηκαν, υλοποιούνται ήδη για το 4.1.5. τα σχέδια βελτίωσης μέσω του εργαλείου ανάκαμψης 180 εκατομμύρια ευρώ και η μικρότερη πρόσκληση για τη στήριξη όσον αφορά την αφρικανική πανώλη του χοίρου η 5.1.2. 7 εκατομμύρια έχουν προκηρυχθεί. Αναμένεται να πάρουν σειρά μέσα στο έτος, η δεύτερη πρόσκληση του 3.1. για τα συστήματα ποιότητας για το λεγόμενο βαμβάκι για το μέτρο 14 για την ευζωία των ζώων, 41 και 25 εκατομμύρια αντίστοιχα.

Ξεκινάμε ανά μέτρο μια ανάλυση της κατάστασής τους. Για το μέτρο 1 «Κατάρτιση αγροτών» έχουμε δυο σημεία να πούμε: είναι σε διοικητικό έλεγχο η αίτηση πληρωμής των δράσεων κατάρτισης της πρώτης προκήρυξης του υπομέτρου 6.3. ουσιαστικά είναι οι μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις που αφορά κάτι λιγότερο από 1 εκατομμύριο ευρώ και ήδη προετοιμάζεται η πρόσκληση για την κατάρτιση -με ενημερώνει ο διευθυντής δίπλα ότι ήδη εκδόθηκε- των 15.000 νέων γεωργών δικαιούχων της τελευταίας πρόσκληση του μέτρου των Νέων Γεωργών για περίπου 15 εκατομμύρια ευρώ. Μέσα έπεσε η παρουσίαση αναμένεται μέχρι 20 Ιουνίου.

Όσον αφορά το μέτρο 2 την «Παροχή γεωργικών συμβουλών», έχουμε ένα κλασικό πίνακα που δείχνει το πώς κατατέθηκαν οι αιτήσεις που είχαμε δείξει και στην προηγούμενη Επιτροπή, ουσιαστικά από εδώ κρατάμε ότι αφορούσε 102 εκατομμύρια συνολικό προϋπολογισμό αιτήσεων, έναντι 80 εκατομμυρίων της πρόσκλησης.

Έως τώρα οι διοικητικοί έλεγχοι έχουν ολοκληρωθεί για αρκετές Περιφέρειες και έχουν πραγματοποιηθεί και εντάξεις για 25 δικαιούχους οι οποίοι αντιστοιχούν σε μια συνολική δημόσια δαπάνη 20 εκατομμύρια ευρώ και συνεχίζουμε τις αξιολογήσεις με στόχο να τελειώσουμε άμεσα.

Όσον αφορά το υπομέτρο 3.1. τα «Συστήματα ποιότητας»: Δυο προσκλήσεις, η πρώτη πρόσκληση έχει ήδη τρέξει με περίπου 6.400 δικαιούχους, έχουν ολοκληρωθεί οι αιτήσεις πληρωμής 4.200 περίπου για 1,1 εκατομμύριο ευρώ, αναμένεται εντός των επόμενων εβδομάδων να παραδοθεί ο διοικητικός έλεγχος στο πληροφοριακό σύστημα και να γίνει η εκκαθάριση των αιτήσεων πληρωμής.

Όσον αφορά τη δεύτερη πρόσκληση εκδόθηκε όλο το θεσμικό πλαίσιο, Κοινή Υπουργική Απόφαση και μια Υπουργική Απόφαση και είναι υπό διαμόρφωση η αντίστοιχη πρόσκληση για το βαμβάκι γιατί είναι σαν ενισχυόμενη δραστηριότητα.

«Σχέδια βελτίωσης» Συνοπτικά μεν, ουσιαστικά δε, συνεχίζεται η υψηλή επίδοση των πληρωμών και στο 1^ο εξάμηνο, συνεχίζεται ο καλός ρυθμός των πληρωμών όπως είπαμε για έργα τα οποία και ολοκληρώνονται και βλέπουμε ότι έχουμε πολλά ακόμη να πληρώσουμε για το έτος.

Όσον αφορά το 4.1.2. που είναι τα αρδευτικά ομοίως έχουμε καταλήξει σε αποτελέσματα σε πολλές Περιφέρειες και έχουν εκδοθεί αποφάσεις ένταξης για 4 εξ αυτών, κατά τη στιγμή της παρουσίασης και τρέχει παράλληλα η 2^η πρόσκληση των σχεδίων βελτίωσης των 180 εκατομμύρια τα οποία όπως έχουν ανακοινωθεί θα δοθεί δυνατότητα αξιοποίησης υπερδέσμευσης μέχρι τα 230 εκατομμύρια.

Το μέτρο 4.2. «Μεταποίηση γεωργικών προϊόντων»: Εδώ συμμετέχουν και οι Περιφέρειες για τα κάτω των 600.000 € και οι Υπηρεσίες του Υπουργείου για πάνω από 600.000 €. Οι επιδόσεις είναι στον πίνακα εκεί, θα δείτε υψηλές επιδόσεις Περιφέρειας για λίγα έργα μεν, στη μεγάλη

μεταποίηση έχουμε ένα μεγάλο ποσό πληρωμών, το οποίο συνεχίζεται υψηλότερα λόγω της επενδυτικής τους φύσης αποδίδουν σε μεγαλύτερο χρονικό ορίζοντα και αναμένουμε τη συνέχιση αυτού του ρυθμού. 413 εκατομμύρια εντάξεις, 114 εκατομμύρια πληρωμές επί του συνόλου του υπομέτρου.

Υπομέτρο 4.3. «Εγγειοβελτιωτική και αγροτική οδοποιία»: Εδώ έχουμε αρκετές προσκλήσεις να συζητήσουμε δυο εξ αυτών και πολύ πρόσφατες. Όσον αφορά τα εγγειοβελτιωτικά έργα κάνουμε έναν απολογισμό έχουμε 30 έργα άνω των 2,2 εκατομμυρίων ευρώ τα λεγόμενα μεγάλα έργα, τα οποία αντιστοιχούν σε εντάξεις 435 εκατομμύρια και έχουμε ήδη φτάσει τις πληρωμές 20 εκατομμύρια εξ αυτών.

Για την 1^η πρόσκληση των Περιφερειών που ήταν κάτω των 2,2 εκατομμυρίων ευρώ, 78 έργα εντάξεις 114 πληρωμές ανάλογες 12,91. Και η 2^η πρόσκληση που έφερε πρόσφατα αποτελέσματα και εντάξεις τα 121 έργα τα οποία αντιστοιχούν σε 232 εκατομμύρια ευρώ δημόσια δαπάνη.

Ομοίως για την αγροτική οδοποιία η 1^η πρόσκληση έχει τρέξει αρκετά καλά από την αρχή της προγραμματικής περιόδου για 160 έργα, εντάξεις 57 εκατομμύρια και πληρωμές περίπου 29 εκατομμύρια εξ αυτών. Ενώ η 2^η πρόσκληση που είχαμε πρόσφατα πάλι αποτελέσματα καταλήξαμε σε εντάξεις 208 έργων για 114 περίπου εκατομμύρια ευρώ δημόσιας δαπάνης.

Υπομέτρο 5.1. «Επενδύσεις πρόληψης»: Είχαμε τα παραδοσιακά αντιχαλαζικά τις 2 προσκλήσεις του ΕΛΓΑ. Η 1^η πρόσκληση τρέχει ομαλά με 6 εκατομμύρια εντάξεις και έχει ήδη ολοκληρωθεί το 56% των έργων οπότε δεν βλέπουμε κάποιο σημείο προσοχή εδώ. Στη 2^η πρόσκληση ήταν εντυπωσιακό το μεγάλο ενδιαφέρον των γεωργών οι οποίοι ήρθαν τελικά 1.097 δικαιούχοι να ενταχθούν για 35 εκατομμύρια ευρώ, δηλαδή υπερδιπλάσιοι δικαιούχοι για πενταπλάσιο προϋπολογισμό αξιοποιώντας και την υπερδέσμευση που δώσαμε σα Διαχειριστική Αρχή.

Παράλληλα έχει τρέξει η αφρικανική πανώλη του χοίρου, έχουν υποβληθεί 107 αιτήσεις για 7,89 εκατομμύρια ευρώ προϋπολογισμό, 6,31 δημόσια δαπάνη.

Μέτρο 6 «Νέοι Γεωργοί και μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις»: Στους Νέους Γεωργούς έχουμε τρεις προσκλήσεις: η 1^η πλέον κλείνει και τις τελευταίες εκκρεμότητες, όταν λέω εκκρεμότητες τις αιτήσεις 2^{ης} τελικής δόσης θα δείτε στο διάγραμμα δίπλα σχεδόν έχουν πληρωθεί όσοι παρέμειναν ενταγμένοι.

Στη 2^η πρόσκληση ομοίως λίγο πιο πρόσφατα ξεκίνησε η καταβολή της 2^{ης} δόσης, ενώ στην 3^η πρόσκληση θα δείτε επί των 521 εκατομμυρίων ευρώ που έχουν ενταχθεί, ήδη το 70% έχει πληρωθεί 365 εκατομμύρια που ήταν και ο μεγάλος καθοριστικός παράγοντας και για το 2022 και εν μέρει για το 2023 για την απορρόφηση των πληρωμών.

Όσον αφορά το 6.3. «Μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις»: πρόσφατα ξεκίνησε η υποβολή αιτήσεων με στόχο άμεσα να ξεκινήσει και η εκκαθάρισή τους και να κλείσουν και αυτά τα έργα.

Μέτρο 7, έχουμε δυο βασικά υπομέτρα εδώ, το ένα είναι το 7.1 τα «Θεματικά σχέδια» τα οποία έχει ήδη γίνει αίτημα πληρωμής για την πρώτη φάση έργου της Περιφέρειας Κρήτης όπου και βρισκόμαστε και για τους υπόλοιπους δυο δικαιούχους ΑΜΘ και Δυτική Ελλάδα να προετοιμάζονται για πρώτη πληρωμή για τα τέσσερα υπόλοιπα έργα τους.

Ευρυζωνικότητα καινούργια, έχουν οριστικοποιηθεί τα συμβατικά έγγραφα για προσωρινό ανάδοχο για συγκεκριμένα κομμάτια του έργου. Έχει γίνει το site του Ελεγκτικού Συνεδρίου έχουν γνωμοδοτήσει και στόχος της αρμόδιας Αρχής είναι μέχρι και Νοέμβριο του '23 να έχουν υπογραφεί και οι συμβάσεις για το σύνολο των LOTS.

Στο υπομέτρο 8.3. και 8.4. ένα από τα πιο πρόσφατα ενεργοποιημένα υπομέτρα «Πρόληψη και αποκατάσταση ζημιών στις δασικές περιοχές», εδώ ουσιαστικά ο πίνακας δείχνει ανά στάδιο της διοικητικής διαδικασίας της υλοποίησης των έργων που βρίσκονται το καθένα από αυτά. Θα προσέξετε ότι όπου είναι το «α» ουσιαστικά είναι σε στάδιο διακήρυξης, 70 έργα από τα 96 βρίσκονται εκεί, περίπου το 71% για το 8.3. που είναι η πρόληψη. Ενώ για το 8.4. που είναι η αποκατάσταση είναι ακόμη σε διακήρυξη το 70% 14 έργα επί των 20.

Το θετικό, γιατί θα δούμε το ποτήρι μισογεμάτο εδώ, είναι ότι ήδη τα έργα αυτά έχουν ωριμάσει και πολλά από αυτά έχουν φτάσει σε

συμβασιοποίηση και σε πληρωμή και προγραμματίζεται ήδη η 2^η πρόσκληση για την πρόληψη με δικαιούχους τις ιερές Μονές του Αγίου Όρους και της χώρας γενικότερα.

Μέτρο 9 ένα από τα παλιά μέτρα, πλέον οδεύουμε προς το τέλος του κλείνει, έχουμε 33 εκατομμύρια ευρώ ενταγμένα για 170 ομάδες Οργανώσεις παραγωγών, έχουμε ήδη πληρώσει σαν πρόγραμμα το 78% των εντάξεων και ήδη η Υπηρεσία της ΕΥ ΠΑΑ πραγματοποιεί τις καθορισμένες επιτόπιες επισκέψεις για να κλείσουν ομαλά όλα αυτά τα έργα. Στο 1^ο εξάμηνο έχει πληρωθεί 1,4 εκατομμύρια ευρώ.

Μέτρο 10 εγγειοπεριβαλλοντικά. Πυκνογραμμένος ο πίνακας, ουσιαστικά εδώ τι κρατάμε. Πολλές οι δράσεις του μέτρου 10, πολλές οι προσκλήσεις θα δείτε όμως η δεξιά στήλη είναι η σημαντική ότι πλέον οι παλιές προσκλήσεις που έχουν τρέξει, δηλαδή που έχει παρέλθει ο χρόνος τους οδεύουν προς το τέλος τους έχουν και ήδη ένα υψηλό ποσοστό απορρόφησης και αναμένουμε να τα κλείσουμε.

Οι μόνες που είναι στην αρχή τους είναι η πρόσφατη νιτρορύπανση και έχουμε και τις ετήσιες παρατάσεις σε συγκεκριμένες δράσεις όπως ήταν το «Κομπούζιο» το οποίο έχει πρόσφατα ένταξη για 1.068 παραγωγούς να παραταθούν κατά ένα έτος οι δεσμεύσεις τους και έχουμε προδημοσιεύσει και την 10.1.0. που είναι οι «Σπάνιες φυλές» από τον Απρίλιο '23 μέχρι Απρίλιο '24 451 εκατομμύρια εντάξεις, 320 εκατομμύρια πληρωμές.

Για τη βιολογική γεωργία: οι πίνακες ουσιαστικά αποτυπώνουν την κατάσταση γιατί μέσα στο 1^ο εξάμηνο δεν είχαμε κάτι περαιτέρω οπότε κάνουμε έναν απολογισμό ανά υπομέτρο που είναι μετατροπή και διατήρηση σε βιολογική, είτε γεωργία είτε κτηνοτροφία. Μπορείτε να δείτε και το ποσοστό των πληρωμών που δείχνει ένα υψηλότερο ποσοστό που έχει κατορθωθεί στη διατήρηση έναντι της μετατροπής που είναι λίγο πιο δύσκολο στην υλοποίηση.

Αν το πάρουμε σε ύψος κάθε πρόσκλησης ξεκινώντας από την πρώτη, την αρχική ήδη είμαστε στο 90,5% να έχουν πληρωθεί οι τρέχουσες εντάξεις και οι δεύτερες στο 91% για να καταλήξουμε στην πρόσφατη πρόσκληση την τελευταία που είμαστε στο 17,77% αλλά με ένα δεδομένο ρυθμό πληρωμών και με μια προγραμματισμένη ολοκλήρωση εντός της

προγραμματικής περιόδου. 1,2 δις οι εντάξεις στο σύνολό τους από τα οποία έχουμε πληρώσει ήδη τα 570 εκατομμύρια περίπου.

Εξισωτική αποζημίωση. Απλά τα πράγματα, τρία υπομέτρα «Ορεινές περιοχές», «Περιοχές με φυσικά μειονεκτήματα» και «Περιοχές με ειδικά μειονεκτήματα» έγιναν οι πληρωμές τον περασμένο Δεκέμβριο ένας υπολογισμός είναι πάλι 252,47 εκατομμύρια το σύνολό τους και οι τελευταίες για το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης.

Μέτρο 14 «Ευζωία ζώων»: ομοίως στο ίδιο σημείο εκδόθηκε η προδημοσίευση της πρόσκλησης αναμένουμε την έκδοσή της βάσει ΕΑΕ έτους 2022 για περίπου 25 εκατομμύρια ευρώ, βρισκόμαστε στο στάδιο στο οποίο πρέπει να διασφαλιστεί και να υλοποιηθεί η πληροφοριακή στήριξη για το μέτρο.

Μέτρο 16 «Συνεργασία»: εδώ είχαμε σημαντική πρόοδο υλοποίησης και μέσα στο 1^ο εξάμηνο του '23 έχουν πραγματοποιηθεί εντάξεις και σε επίπεδο κεντρικό, το εθνικό και το διακρατικό από τις Υπηρεσίες της ΕΥΕ ΠΑΑ για 136 έργα και αντίστοιχο προϋπολογισμό 33 εκατομμύρια ευρώ, ενώ ομοίως και πολλές Περιφέρειες, 9 Περιφέρειες, έχουν προβεί σε εντάξεις 151 έργων συνολικά για 21,71 εκατομμύρια. Ακολουθούν κι άλλες Περιφέρειες που ή ακόμη βρίσκονται σε προσωρινά αποτελέσματα, ή είναι υπό αξιολόγηση οι αιτήσεις τους.

Μέτρο 19 LEADER: αρχικά έχει ενσωματωθεί η πρόσθετη κατανομή της δημόσιας δαπάνης στα τοπικά προγράμματα και η κατανομή αυτής ανά υπομέτρο. Όσον αφορά την πρώτη πρόσκληση είτε δημοσίου χαρακτήρα είτε ιδιωτικών επενδύσεων βρίσκονται σε φάση υλοποίησης με αρκετά εξ αυτών να έχουν ολοκληρωθεί. Όσον αφορά τις ανειλημμένες υποχρεώσεις που χειρίζεται ομοίως και η μονάδα τοπικής ανάπτυξης ΕΥΕ ΠΑΑ για το 2007-2013 υπάρχει μια διεργασία που ξεκίνησε και θα είναι χρονοβόρα αλλά αποτελεσματική, όσον αφορά να κλείσουν οι ανειλημμένες υποχρεώσεις. Και για τις νέες προσκλήσεις 36 ΕΤΔ για συνολικό διαθέσιμο ποσό 60 εκατομμυρίων ευρώ ήδη έχει προχωρήσει η διαδικασία σε πολλές από αυτές για σύμφωνη γνώμη και για δημοσίου χαρακτήρα και για ιδιωτικού χαρακτήρα.

22 η διαφορά στο 1^ο εξάμηνο του '23 έναντι των υπολοίπων Επιτροπών Παρακολούθησης ένα μέτρο για την έκτακτη στήριξη των κτηνοτρόφων λόγω της ουκρανικής κρίσης, έτρεξαν δυο προσκλήσεις. Η πρώτη αφορούσε πέντε μεγάλους τομείς: αιγοπροβατοτροφία, βοοτροφία, χοιροτροφία, κρεοπαραγωγός, κτηνοτροφία κρεοπαραγωγός και πτηνοτροφία αυγοπαραγωγός. Τα αποτελέσματα της πρώτης πρόσκλησης είναι ότι εντάχθηκαν 70.000 κτηνοτρόφοι για 94 εκατομμύρια τα οποία και έχουν πληρωθεί ήδη στο σύνολό τους.

Και η δεύτερη πρόσκληση έχουμε δυο τομείς. Η πρόσκληση αυτή αφορούσε νεοεισερχόμενους κτηνοτρόφους και είχαμε αποτέλεσμα περίπου 2.900 ενταγμένους για άλλα 3,35 εκατομμύρια ευρώ. Στο σύνολό τους 97 εκατομμύρια το μέτρο 22 εκτάκτως για τους κτηνοτρόφους.

Χρηματοδοτικά εργαλεία: Δυο Ταμεία πλέον ενεργά, ένα το Ταμείο Εγγυήσεων το οποίο δέχεται μεγάλο αριθμό αιτήσεων και βρισκόμαστε σε υψηλό αριθμό εγκρίσεων δανείων σε 30 εκατομμύρια ευρώ, αλλά παράλληλα έχει ενεργοποιηθεί το Ταμείο μικρών δανείων αγροτικής επιχειρηματικότητας το οποίο έχει διαπιστωθεί υψηλότατο και θερμότατο ενδιαφέρον από τους γεωργούς και κτηνοτρόφους και έχουν εγκριθεί ήδη από τους ΕΧΟ (είναι οι Ενδιάμεσοι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί), οι Τράπεζες. Έχουν ήδη εγκριθεί 2.738 αιτήσεις για 40 εκατομμύρια ευρώ, ενώ οι τελικές εγκρίσεις από την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα αφορά περίπου 7 εκατομμύρια ευρώ και ήδη έχουν αρχίσει οι εκταμιεύσεις των δανείων τους.

Κλείσαμε το ένα μέτρο πάμε στην πορεία των Περιφερειών όσον αφορά τους πόρους που τους έχουμε εκχωρήσει. Η εκχώρηση αφορά 1,85 δις ευρώ, οι δράσεις είναι οι κλασικές που τρέχουν «Σχέδια βελτίωσης», «Μεταποίηση», «Εγγειοβελτιωτικά», «Αγροτική οδοποιία», «Νέοι Γεωργοί», «Μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις», «Συνεργασία», «LEADER» και «Τεχνική Βοήθεια» που τους έχει εκχωρηθεί.

Από τα 1,85 δις που έχουν εκχωρηθεί οι εντάξεις φτάνουν στα 2,18 δις να διαχειριστούν επιπλέον των πόρων που τους έχουν εκχωρηθεί και με τις πληρωμές κυρίως λόγω των ιδιωτικών επενδυτικών μέτρων να έχουν φτάσει εξίσου υψηλά.

Αν κάνουμε μια αντιπαραβολή μεταξύ των Περιφερειών που το κάνουμε σε κάθε Επιτροπή Παρακολούθησης μπορείτε να δείτε ότι λίγο πολύ είναι κοντινά τα ποσοστά τους επί των πόρων που είχαν να διαχειριστούν και επί του ενδιαφέροντος της ζήτησης που είχαν για τις δράσεις τους, όσον αφορά να τα φέρουν πέρα στις προσκλήσεις αυτές.

Οι εντάξεις είναι στο συγκεκριμένο διάγραμμα, στις νομικές δεσμεύσεις ελάχιστα διαφέρει η κατάταξη. Ουσιαστικά το πιο σημαντικό διάγραμμα είναι στις πληρωμές στις Περιφέρειες, εδώ θα δώσω την έμφαση για να δούμε ότι οι κλασικές αγροτικές Περιφέρειες έχουν υψηλότερες επιδόσεις πάνω στις δράσεις που τους έχουμε εκχωρήσει και ακολουθούν οι υπόλοιπες.

Σε αυτό το 1^ο εξάμηνο συνήθως περιγράφουμε ενέργειες που έχουμε για απλοποίηση, επιτάχυνση αλλά και διευκόλυνση κάποιων διαδικασιών όσον αφορά το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης εν γένει. Το εργαλείο υπερδέσμευσης είναι η κλασική η πρώτη επιλογή το οποίο αξιοποιήσαμε ξανά εντός του '23 με σύνολο άνω των 300 εκατομμυρίων ευρώ για δράσεις όπως το LEADER, τα εγγειοβελτιωτικά έργα, τα χρηματοδοτικά εργαλεία, τα αντιχαλαζικά και το ίδιο το μέτρο των ζωοτροφών λόγω ουκρανικής κρίσης.

Αναφέρω το χρηματοδοτικό εργαλείο το ΤαΜιΔΑΕ των μικρών δανείων όσον αφορά το έντονο ενδιαφέρον αγροτών για τη διευκόλυνσή τους όσον αφορά την υλοποίηση των έργων μας. Πάντα αξιοποιούμε και την τροποποίηση χρηματοδοτικής κατανομής για να μεταφέρουμε κάτι το οποίο είναι μεγαλύτερη πρόσκληση όσο πλησιάζουμε στο τέλος του ΠΑΑ για να αξιοποιήσουμε στο μέγιστο βαθμό τους πόρους του. Καταφέραμε να συνδεθούμε με τη βάση δεδομένων του ARACHNE το οποίο είναι ένα ευρωπαϊκό project για τον εντοπισμό και την αποτροπή απάτης όσον αφορά δυνητικούς δικαιούχους, το οποίο είναι ένα εργαλείο προαιρετικό προς το παρόν από την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά αναμένεται να γίνει και υποχρεωτικό σε κάποια χρόνια, οπότε προσπαθούμε και εμείς να είμαστε προληπτικά έτοιμοι γι' αυτό, σαν πρόγραμμα.

Δεδομένου ότι οδεύουμε και προς το τέλος του προγράμματος οφείλουμε να κάνουμε όλες τις ενέργειες να κλείσουμε τρύπες, να εντοπίσουμε έργα που δεν υλοποιούνται να συμμορφώσουμε και να

εξυγιάνουμε προϋπολογισμούς ώστε να βρεθούν όλα τα χρήματα τα οποία δεν πρέπει να λιμνάζουν, αλλά να δρομολογηθούν προς δράσεις που πραγματικά τα χρειάζονται οι αντίστοιχοι δικαιούχοι. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ τον κ. Τσεργούλα, τώρα να δώσω τον λόγο στην Ανθή Κατσιρμά στέλεχος της Μονάδας Θεσμικής Υποστήριξης και Αξιολόγησης να αναφέρει την ετήσια έκθεση υλοποίησης του ΠΑΑ.

Α. ΚΑΤΣΙΡΜΑ: Καλησπέρα και από εμένα. Η ετήσια έκθεση υποβάλλεται κάθε χρόνο από τη Διαχειριστική Αρχή προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κάθε χρόνο μέχρι τέλος Ιουνίου, αφού εγκριθεί από τα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης.

Φέτος όπως και τα περισσότερα από τα προηγούμενα χρόνια περιλαμβάνει 6 κεφάλαια που είναι η υλοποίηση του ΠΑΑ, τυχόν τροποποιήσεις του σχεδίου αξιολόγησης, ενέργειες για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς του, ενέργειες για το εθνικό αγροτικό δίκτυο και τη δημοσιότητα, τα χρηματοδοτικά εργαλεία και τέλος οι πίνακες της παρακολούθησης.

Πρέπει να πούμε ότι η ετήσια έκθεση περιγράφει την υλοποίηση μέχρι το τέλος κάθε ημερολογιακού έτους, δηλαδή μέχρι τον Δεκέμβριο του '22 και όχι μέχρι τώρα και αυτή είναι η διαφορά από την προηγούμενη παρουσίαση. Περιγράφει την υλοποίηση μέχρι τον Δεκέμβριο του '22 και επίσης περιγράφει την υλοποίηση όχι ανά μέτρο αλλά ανά περιοχή εστίασης πολιτικής.

Το ΠΑΑ έχει έξι προτεραιότητες που με τη σειρά τους περιλαμβάνουν 18 περιοχές εστίασης και οι 6 προτεραιότητες είναι: η ανταγωνιστικότητα, η αλυσίδα τροφίμων, το περιβάλλον, η αποδοτικότητα των πόρων, το LEADER και η οριζόντια προτεραιότητα που είναι για την καινοτομία και τη μεταφορά γνώσης και με αυτή ξεκινάμε.

Η προτεραιότητα 1 περιλαμβάνει τρία μέτρα μέχρι το τέλος του 2022 πληρώθηκαν 1,8 εκατομμύρια για 362 επιχειρησιακές ομάδες στη δράση 1 ενώ αυτή τη στιγμή υλοποιείται και η δράση 2 για την κατάρτιση 19,5 εκατομμύρια για περίπου 25.400 γεωργούς, ενώ μέσα στο '22 εκδόθηκε και η πρόσκληση για τις συμβουλές στο πλαίσιο της οποίας υποβλήθηκαν 111 αιτήσεις και εκτιμάται ότι θα ωφεληθούν πάνω από 77.000 ωφελούμενοι.

Πάμε στην προτεραιότητα 2, είναι η προτεραιότητα της ανταγωνιστικότητας. Εδώ έχουμε δυο περιοχές εστίασης είναι η αποδοτικότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και είναι και οι Νέοι Γεωργοί η ανανέωση των γενεών. Στο πλαίσιο της ανταγωνιστικότητας μέχρι το τέλος του '22 πληρώθηκαν 418 εκατομμύρια για πάνω από 11.000 σχέδια βελτίωσης, 54 εκατομμύρια για έργα οδοποιίας, 32 για μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις και 125 εκατομμύρια για πάνω από 143.650 γεωργούς οι οποίοι έλαβαν την έκτακτη προσωρινή στήριξη για την κρίση COVID.

Έχουμε την προτεραιότητα 2B για την ανανέωση των γεωργών 661 εκατομμύρια για 339.397 νέους γεωργούς. Το ποσό αυτό και το νούμερο των νέων γεωργών είναι ιστορικό πληρωμών όχι μόνο για το τρέχον ΠΑΑ αλλά για όλη την ιστορία του ΠΑΑ έχουμε το μεγαλύτερο ποσοστό πληρωμής και τους περισσότερους νέους γεωργούς. Είναι μια περιοχή εστίασης η οποία εξακολουθεί να είναι σημαντική και για το στρατηγικό σχέδιο της Ελλάδας την επόμενη προγραμματική περίοδο.

Η αλυσίδα τροφίμων. Εδώ έχουμε την αλυσίδα τροφίμων και τη διαχείριση των κινδύνων και μέχρι το τέλος του '22 πληρώθηκαν 184 εκατομμύρια για 450 έργα μεταποίησης, λιγότερο από 1 εκατομμύριο για συστήματα ποιότητας και 24 για ομάδες παραγωγών, ενώ για τη διαχείριση κινδύνων πληρώθηκαν 3,2 εκατομμύρια για την πρόληψη καταστροφών 314 εκμεταλλεύσεων.

Πάμε στο περιβάλλον. Εδώ οι περιοχές εστίασης είναι η βιοποικιλότητα, τα νερά και το έδαφος και τα μέτρα μέχρι το τέλος του '22 έχουμε πληρώσει 1,8 εκατομμύρια για εξισωτική, περίπου 800 για βιολογική, 461 για τα γεωργοπεριβαλλοντικά εκ των οποίων τα 25 είναι ευri και 46 εκατομμύρια για τη δάσωση.

Μόνο για το '22 για να δούμε πόσο σημαντικές είναι οι πληρωμές της εξισωτικής αφορούσαν το 71% των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της χώρας και το 58% της έκτασης της χώρας, ενώ οι πληρωμές του '22 για τη βιολογική αφορούσαν το 9% των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και το 12% της έκτασης της χώρας.

Η αποδοτικότητα των πόρων. Εδώ οι περιοχές εστίασης είναι η αποδοτική χρήση του νερού, η ενέργεια και οι ανανεώσιμες πηγές, η μείωση

εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου και η δέσμευση διοξειδίου του άνθρακα και εδώ σε επίπεδο μέτρων έχουμε πληρώσει μέχρι το τέλος του '22 περίπου 200 εκατομμύρια για 200 εγγειοβελτιωτικά, 25,5 εκατομμύρια για ενέργεια και Α.Π.Ε., 127 εκατομμύρια για βιολογική πλέον της προτεραιότητας 4 και 26 για τα δασικά.

Η 6^η προτεραιότητα για την κοινωνική ένταξη περιλαμβάνει τη διαφοροποίηση των εκμεταλλεύσεων, το LEADER και τις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών. Εδώ μέχρι το τέλος του '22 πληρώθηκαν 38 εκατομμύρια για ιδιωτικά έργα του πρώην άξονα 3 και 27 για μικρά δημόσια έργα. Επίσης 37 εκατομμύρια για το αγροτικό broadband και είναι πολύ σημαντικές φέτος οι πληρωμές στο LEADER: είναι 128 εκατομμύρια για 2.183 έργα LEADER.

Συμπερασματικά μέχρι το τέλος του '22 και συνολικά για όλο το ΠΑΑ δηλαδή λαμβάνοντας υπόψη και τα μεταβατικά έτη '21 – '22 οι εντάξεις είναι περίπου 107% ενώ οι πληρωμές γύρω στο 70%.

Σε ό,τι αφορά την κατανομή των προτεραιοτήτων αυτό που ξεχωρίζει στη φετινή χρονιά, το '22 είναι ότι είναι πολύ σημαντική η προτεραιότητα 2, η μπλε προτεραιότητα για την ανταγωνιστικότητα λόγω κυρίως των σχεδίων βελτίωσης και των νέων γεωργών. Το δεύτερο σημείο που ξεχωρίζει το 2022 είναι η πληρωμή του LEADER, όπου αυξήθηκε σημαντικά η προτεραιότητα 6 για το LEADER.

Σε ό,τι αφορά τα μέτρα εδώ έχουμε τέσσερις κορυφές. Η πρώτη είναι η τριπλέτα των μέτρων του περιβάλλοντος, το μέτρο 10, το 11 οι βιολογικοί και το 13 η εξισωτική, αυτή είναι μια τριπλέτα που βλέπουμε όλες τις χρονιές. Από πέρσι ξεκινήσαμε να έχουμε το δεύτερο μέγιστο πληρωμών στο μέτρο 4 «Σχέδια βελτίωσης», φέτος έχουμε το μέγιστο στο μέτρο 6 στους Νέους Γεωργούς και όπως είπαμε εμφανίζεται κι ένα τέταρτο μέγιστο το LEADER.

Η αποτελεσματικότητα του ΠΑΑ. Μέσα στο 2022 πραγματοποιήθηκε η 10^η τροποποίηση του ΠΑΑ η οποία έγινε κυρίως για την εισαγωγή του μέτρου 22 για την έκτακτη προσωρινή στήριξη των κτηνοτρόφων λόγω πολέμου Ουκρανίας, αλλά και για ένα δεύτερο λόγο για την ανακατανομή των πόρων. Επίσης εκχωρήθηκαν μέσα στο '22 5,58

εκατομμύρια στον ΟΠΕΚΕΠΕ για το διαγωνισμό των πληροφοριακών συστημάτων της επόμενης προγραμματικής περιόδου, εκχωρήθηκαν πόρο και στη ΜΟΔ για τα πληροφοριακά συστήματα των κρατικών ενισχύσεων και επίσης εξακολούθησαν να έχουμε τις ενέργειες της πρόσθετης πράξης για τα σχέδια βελτίωσης, τις υπερδεσμεύσεις, τον προγραμματισμό και τη στοχοθεσία και τέλος τα χρηματοδοτικά εργαλεία με τα οποία και τελειώνω.

Έχουμε στο ΠΑΑ ενεργοποιήσει δυο εργαλεία. Το ένα είναι οι εγγυήσεις με διαχειριστή το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων. Μέχρι το τέλος του '22 χορηγήθηκαν 484 δάνεια για 28,5 εκατομμύρια, ενώ μόνο το '22 εκχωρήθηκαν πάνω από τα μισά δάνεια για 16,7 εκατομμύρια.

Το δεύτερο εργαλείο είναι τα μικροδάνεια με διαχειριστή τη Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα μέσα στο '22 εκδόθηκε η πρόσκληση προς τους χρηματοδοτικούς Οργανισμούς και την πορεία του '23 την ανάλυσε η Ηλίας στην προηγούμενη παρουσίαση. Σας ευχαριστούμε πάρα πολύ και ευχόμαστε καλή συνέχεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Παρακαλώ ο κ. Busz.

F. BUSZ: Ευχαριστώ. Καταλαβαίνω ότι κάνουμε τις παρουσιάσεις πολύ γρήγορα, το οποίο είναι πολύ αποτελεσματικό αλλά θα ήθελα λίγο να κάνω κάποια σχόλια σε σχέση με την πορεία υλοποίησης, με την παρουσίαση δηλαδή που έγινε προηγουμένως.

Όπως ανέφερα στην εισαγωγή μου έχουμε καλή πρόοδο σε ό,τι έχει να κάνει με την υλοποίηση αυτού του προγράμματος. Αντικειμενικά θα πρέπει να πούμε ότι είναι 29% χρήματα τα οποία παραμένουν, δηλαδή σχεδόν 30% για 2,5 χρόνια, αυτά δεν έχουν ακόμη δαπανηθεί. Οπότε έχουμε θετικό αποτέλεσμα την τελευταία χρονιά για το 2022 και αυτή η πρόοδος θα πρέπει να συνεχιστεί. Οπότε θα πρέπει να υπάρχει μια εσωτερική δύναμη συνέχειας σε αυτή την προσπάθεια.

Είστε πολύ κοντά στον ευρωπαϊκό μέσο όρο το οποίο είναι πολύ θετικό, όμως θα πρέπει να θυμόμαστε ότι υπάρχουν ακόμη πολλά χρήματα τα οποία θα πρέπει να δαπανηθούν και αυτό συνδέεται και με τις διαδικασίες. Γιατί έχει να κάνει με τις επαληθεύσεις, με τους ελέγχους, με την αποδοτικότητα της Αρχής πληρωμών. Εννοώ επίσης και την πολύ καλή συνεργασία που θα πρέπει να υπάρχει μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων.

Είδαμε όχι μόνο σήμερα αλλά και στο παρελθόν ότι υπάρχει ένας αριθμός μέτρων που συστηματικά δεν αποδίδουν όπως θα έπρεπε, για πολλούς λόγους. Με τον χρόνο βέβαια η δυνατότητα υλοποίησης γίνεται όλο και μεγαλύτερη, θα ήθελα επίσης να ενημερώσω τα μέλη της Επιτροπής ότι έχουμε σταθερή επικοινωνία με τη Διαχειριστική Αρχή, έχουμε πάρα πολλές συνεδριάσεις On line όπου συζητάμε σε βάθος για την εκτέλεση των μέτρων του προγράμματος και αυτές είναι κάπως μικροεπιτροπές θα έλεγα, που γίνονται με τη Διαχειριστική Αρχή.

Σε ό,τι έχει να κάνει με τα μέτρα τα οποία δεν αποδίδουν όπως θα έπρεπε. Θα ήθελα να πω κατ' αρχήν ότι είμαι πεπεισμένος ότι έχετε κάνει μεγάλη προσπάθεια, παρ' ό,τι το επίπεδο δαπάνης είναι χαμηλό, στην επόμενη Επιτροπή Παρακολούθησης, δεν ξέρω πότε θα είναι αυτή, το Νοέμβριο, αυτό το 0 θα έχει αντικατασταθεί από κάποιο συγκεκριμένο αριθμό και θα είναι θετική η εξέλιξη.

Σε ό,τι έχει να κάνει με το μέτρο 8. Από την παρουσίαση κατάλαβα ότι βρισκόμαστε ακόμη σε ένα αρχικό στάδιο και αυτό θα πρέπει οπωσδήποτε να επιταχυνθεί, θα πρέπει να ενεργοποιηθεί περισσότερο γιατί καταλαβαίνω ότι είναι δύσκολο για τη Διαχειριστική Αρχή γιατί υπάρχουν οι εταίροι, υπάρχουν και τα Υπουργεία τα οποία συμμετέχουν, οπότε από τη δική μας πλευρά θα θέλαμε να απευθύνουμε μια έκκληση για περισσότερη συνεργασία για να μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε αυτή την κατάσταση. Γιατί εμείς πιστεύουμε πολύ στους στόχους που θα πρέπει οπωσδήποτε να επιτευχθούν μέσω της ορθής υλοποίησης. Πιστεύουμε πολύ σε αυτούς και υπάρχουν κι άλλα μέτρα τα οποία είναι με πιο αργή πρόοδο, αλλά δεν θα μοιραστώ τώρα λεπτομέρειες γι' αυτά.

Δεν ξέρω αν θα ήθελε ο συνάδελφός μου να αναφέρει ή να κάνει κάποιο σχολιασμό. Νίκο, έχεις κάτι να πεις; Θα ήθελα να σου δώσω την ευκαιρία να μιλήσεις.

N. ΓΚΙΝΗΣ: Το μόνο που θα ήθελα να προσθέσω εγώ από την πλευρά μου είναι ότι είδαμε προσεκτικά την αποστολή του report που μας στείλατε και σημειώσαμε κάποιες ερωτήσεις και κάποια σχόλια που έχουμε και θα τα συζητήσουμε εκτενώς με τη συνάδελφο που παρουσίασε το θέμα. Οπότε νομίζω ότι ετοιμάζεται ήδη μια καινούργια έκδοση η οποία θα είναι πλήρης και αυτό μας ικανοποιεί και εμάς. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να δώσω τον λόγο τώρα στον κ. Μανέτα.

Γ. ΜΑΝΕΤΑΣ: Ευχαριστούμε κ. Πρόεδρε. Να πούμε κι εμείς δυο λόγια σε απόκριση των σχολίων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφορικά με την πρόοδο των μέτρων εκείνων του προγράμματος που δείχνουν μια υστέρηση στις πληρωμές.

Πράγματι υπάρχουν δυο τρία μέτρα τα οποία είτε λόγω του πιλοτικού τους χαρακτήρα και του γεγονότος ότι για πρώτη φορά εφαρμόζονται στη χώρα μας, όπως άλλωστε και στην υπόλοιπη Ευρώπη, όπως είναι το μέτρο των γεωργικών συμβούλων και το μέτρο της καινοτομίας των επιχειρησιακών ομάδων για την εισαγωγή νέων τεχνολογιών στη γεωργία, παρουσιάζουν μια υστέρηση.

Έχουν προχωρήσει βέβαια όπως είδατε στην εκτενή αναφορά του συναδέλφου του κ. Τσεργούλα το μέτρο 2 με την ολοκλήρωση της αξιολόγησης εντός λίγων ημερών θα δώσει τη δυνατότητα στα 2,5 χρόνια που υπολείπονται της εφαρμογής μέχρι το 2025 να γίνουν ικανοποιητικές πληρωμές και να εκπληρωθεί ως προς την ουσία του ο στόχος του συγκεκριμένου μέτρου, δηλαδή να παρέχει όλη εκείνη την ενημέρωση και πληροφόρηση στους αγρότες μας σχετικά με τις δυνατότητες που παρέχονται μέσα από τα προγράμματά μας και ειδικά από το νέο στρατηγικό σχέδιο της ΚΑΠ.

Αναφέρθηκε και ο εκπρόσωπος τους ΕΛΓΟ ο Διευθύνων Σύμβουλος ο κ. Χατζηνικολάου στο γεγονός ότι προτεραιότητά μας αποτελεί να πιστοποιήσουμε τους γεωργικούς συμβούλους μας και για το νέο πλαίσιο που φέρνει η ΚΑΠ 2023-2027 και αφορά τα οικολογικά σχήματα και τα υπόλοιπα πλαίσια για την πράσινη αρχιτεκτονική της νέας ΚΑΠ, οπότε θα είμαστε κι εκεί έτοιμοι.

Αναφορικά με το μέτρο 16 ολοκληρώθηκαν οι εντάξεις των επιχειρησιακών ομάδων σε επίπεδο και κεντρικό, τομεακό δηλαδή και σε επίπεδο περιφερειακό. Μιλάμε για ένα σύνολο 300 επιχειρησιακών ομάδων με αντίστοιχα επενδυτικά προγράμματα συνεργασιών μεταξύ των διαφόρων εμπλεκόμενων στην προσπάθεια μεταφοράς γνώσης από την έρευνα στην γεωργία, στο χωράφι.

Γεγονός που ουσιαστικά επιβεβαιώνει και τον στόχο που από κοινού είχαμε θέσει να έχουμε τις περισσότερες ουσιαστικά επιχειρησιακές ομάδες απ' όλα τα υπόλοιπα κράτη - μέλη και μάλιστα θα έχετε την ευκαιρία να δείτε στη συνέχεια σε μια εκτενή παρουσίαση που θα κάνει η συνάδελφος η κα Μερεμέτη την πρόοδο που έχει συντελεστεί και κυρίως την αποτύπωση αυτού του έργου σε μια ηλεκτρονική πλατφόρμα διαδραστική, όπου όλοι θα έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν τη διάχυση ουσιαστικά των αποτελεσμάτων του μέτρου αυτού και να επωφεληθούν βέβαια μέσα από την τεχνογνωσία που θα αποκομίσουν βλέποντας όλα αυτά τα project να υλοποιούνται σε επίπεδο χώρας σε κάθε Περιφέρεια, σε κάθε Δήμο.

Επίσης όσον αφορά τα δασικά μέτρα, σε αυτά επίσης έχει γίνει πρόοδος αναφορικά με την πορεία του πρώτου κύκλου προκήρυξης που κάναμε στο μέτρο κυρίως το 8.3. της πρόληψης ζημιών από δασικές πυρκαγιές και επίσης στον τομέα της νέας προκήρυξης που είχαμε υποσχεθεί και ουσιαστικά είναι έτοιμη να βγει και αφορά στα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου για την πρόληψη δασικών πυρκαγιών.

Επίσης να πούμε ότι είμαστε σε πάρα πολύ στενή συνεργασία ειδικά για τα μέτρα αυτά, έχουμε κάνει μέσα στο 1^ο εξάμηνο ήδη δυο συναντήσεις με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τους συναδέλφους από τη Γεωγραφική Μονάδα ακριβώς για να επιταχύνουμε την εξέλιξη σε αυτά τα μέτρα.

Τέλος να επισημάνω ότι συμμεριζόμαστε τον προβληματισμό σχετικά με την υποαπορρόφηση σε αυτά τα μέτρα, αλλά ακριβώς αξιοποιώντας το εργαλείο της υπερδέσμευσης θέλουμε να διαβεβαιώσουμε την Επιτροπή ότι δεν θα χαθούν πόροι. Έχουμε τις δυνατότητες των τελευταίων τροποποιήσεων στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης ούτως ώστε μέχρι το 2025 να εξασφαλίσουμε το 100% της απορρόφησης.

Εξάλλου αν είμαστε στο 75% με τους πόρους της μεταβατικής υψηλοί ρυθμοί απορρόφησης όπως αποτυπώθηκαν την τελευταία χρονιά το 1,2 δις και τη φετινή χρονιά επίσης στα 995 εκατομμύρια περίπου 1 δις που προσδοκούμε να πληρώσουμε, εξασφαλίζουν μεγαλύτερο από το 10% ετησίως των πόρων. Που σημαίνει ότι και νωρίτερα από το 2025 θα έχουμε ικανοποιήσει τους χρηματοδοτικούς στόχους που έχουμε θέσει.

Τέλος είμαστε στη διάθεσή σας εάν θέλετε οι συνάδελφοι από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και τη Γενική Διεύθυνση Δασών παρακολουθούν διαδικτυακά την Επιτροπή μας, ούτως ώστε θα μπορούσαμε να τους δώσουμε τον λόγο κ. Πρόεδρε για μια σύντομη τοποθέτησή τους σχετικά με την πρόοδο που έχουν κάνει στα μέτρα που διαχειρίζονται. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ πολύ Νίκο. Να πούμε βέβαια ότι έχει γίνει σημαντική πρόοδος αλλά κι εγώ θα ταχθώ με τη μεριά της Επιτροπής ότι πρέπει να γίνουν κι άλλα πράγματα. Καταλαβαίνω ότι υπάρχει με τη δημιουργία και του Υπουργείου Φυσικών Καταστροφών και Πολιτικής Προστασίας δόθηκαν πολλοί πόροι στα Δασαρχεία και παράλληλα έχουν το Κτηματολόγιο, το Δασολόγιο, έπεσε πάρα πολύς όγκος αλλά βέβαια επειδή εδώ είναι κοινοτικά λεφτά και επειδή τα δάση είναι βασικός πυλώνας στο περιβάλλον θα θέλαμε κι εμείς να υπάρχει μια καλύτερη απορρόφηση πόρων, ώστε να μην υπάρχει κίνδυνος απώλειας.

Παρακαλώ αν μπορούμε να συνδεθούμε με το Υπουργείο Περιβάλλοντος, ο κ. Κουντούφας έχει τον λόγο.

Ε. ΚΟΥΝΤΟΥΦΑΣ: Καλησπέρα από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, καλησπέρα κ. Πρόεδρε, καλησπέρα αγαπητά μέλη, καλησπέρα εκπρόσωποι από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή χαιρόμαστε πάρα πολύ που βρισκόμαστε έστω και μέσω τηλεδιάσκεψης. Σας έχουμε στείλει ήδη μια αναλυτική παρουσίαση δεν θα μπορούμε σε αυτή τη διαδικασία να σας παρουσιάσουμε αναλυτικά τα έργα.

Κατ' αρχήν να πω ότι είμαι ο Γενικός Διευθυντής Δασών και δασικού περιβάλλοντος, δίπλα μου είναι ο αναπληρωτής μου στην Επιτροπή Παρακολούθησης ο κ. Δρούγας Παναγιώτης Προϊστάμενος της Διεύθυνσης διαχείρισης δασών, έλεγα ότι έχουμε στείλει μια αναλυτική παρουσίαση, δεν θα μπορούμε στην αναλυτική παρουσίαση των στοιχείων επιμέρους είτε κατά δράση και μέτρο, είτε κατά γεωγραφικό Διαμέρισμα έτσι όπως έχουν ενταχθεί τα έργα.

Θα πάω κατ' ευθείαν στην ουσία, αυτά που παρουσίασε ο κ. Τσεργούλας και θα πω το εξής: έχει γίνει μια πάρα πολύ σημαντική και μεγάλη πρόοδος στο να τρέξουν, στο να υλοποιηθούν όλα τα έργα τα περίπου 116 έργα στη συντριπτική τους πλειοψηφία.

Τα μεγάλα προβλήματα που έχουμε και που αυτό δεν δείχνει την απορρόφηση είναι ακριβώς γιατί -και επιτρέψτε μου να το πω αληθινά- δεν έχουν υπογράψει οι αιρετοί Περιφερειάρχες, οι επικεφαλής των αιρετών Περιφερειών τα ΣΔΕΠΥ που έχει στείλει ο ΟΠΕΚΕΠΕ και αναφέρομαι συγκεκριμένα σε τρεις Περιφέρειες που έχουν τη συντριπτική πλειοψηφία των έργων, την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, τη Περιφέρεια Θεσσαλίας και την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου.

Δεν έχουν υπογράψει τα ΣΔΕΠΥ με αποτέλεσμα να μην μπορούν να εκκαθαριστούν όσα έργα βρίσκονται στο στάδιο της υλοποίησης του φυσικού αντικείμενου. Το ίδιο είχε γίνει, υπήρχε μια καθυστέρηση στην υπογραφή και στις άλλες Περιφέρειες με συνεχείς παρεμβάσεις και σε επικοινωνίες καταφέραμε να τα λύσουμε, με αποτέλεσμα ήδη στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας εκκαθαρίζονται τα πρώτα έργα, δηλαδή πολύ γρήγορα θα έχετε νούμερα στην απορρόφηση.

Όπως και σήμερα το πρωί και παίρνω την ευκαιρία να ευχαριστήσω και δημόσια τον Περιφερειάρχη Κρήτης τον κ. Αρναουτάκη, με τον οποίο έχουμε εξαιρετική συνεργασία και σήμερα το πρωί πριν έρθει εκεί σε εσάς και βρεθεί στον χαιρετισμό της Επιτροπής Παρακολούθησης μιλήσαμε και πραγματικά αντιμετωπίζοντας το τεράστιο πρόβλημα της υποστελέχωσης των δασικών Υπηρεσιών της Κρήτης, διέθεσε και το Τεχνικό Συμβούλιο Δημοσίων Έργων της Περιφέρειας, αλλά και προσωπικό της Περιφέρειας, να συνδράμει τις δασικές Υπηρεσίες στην επίβλεψη των έργων. Η Κρήτη έχει 10 έργα ενταγμένα στο πρόγραμμα και θεωρούμε ότι με τη συνδρομή της Περιφέρειας θα τρέξουν και θα υλοποιηθούν και αυτά πάρα πολύ γρήγορα.

Για εμάς το πρόβλημα είναι ξεκάθαρο: πρέπει οι τρεις Περιφερειάρχες που σας είπα στην αρχή, να υπογράψουν τα ΣΔΕΠΥ, η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, η Περιφέρεια Θεσσαλίας και η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου για να ξεκινήσουν μέσω των περιφερειακών ταμείων οι εκκαθαρίσεις και να αποτυπώνεται πλέον η εκκαθάριση των δαπανών για την υλοποίηση των έργων. Ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ κ. Γενικέ Διευθυντά, έχουμε εξαιρετική συνεργασία και με τον αρμόδιο Γενικό Γραμματέα τον Καθηγητή τον κ. Αραβώση Κώστα, προσπαθήσαμε και συνομιλήσαμε με τους Περιφερειάρχες, είναι ένα θέμα

που πρέπει να λυθεί μεταξύ ΟΠΕΚΕΠΕ των τριών Περιφερειάρχων και εσάς. Δεν ξέρω, θα το ξαναδούμε και μετά με τον σχηματισμό της νέας Κυβέρνησης, ο κ. Τζιτζικώστας βασικά έχει κάποιες αντιρρήσεις και μένει να....

Δεν ξέρω, οι άλλοι Περιφερειάρχες προχώρησαν, έχει μείνει ένα υπόλοιπο και θα είναι κρίμα να χαθούν αυτά τα έργα πραγματικά, γιατί και ο σύμβουλος κατέβαλλε προσπάθεια και το αναγνωρίζουμε, εσείς ακόμη μεγαλύτερη. Δεν είναι τα ίδια που ίσχυαν στη Ρόδο πιο πριν, έχουν προχωρήσει και αυτό το αναγνωρίζουμε όλοι.

Σίγουρα οι άλλες Περιφέρειες δεν θα έχουν προβλήματα, αλλά κάποιες δικαιοδοσίες και εγώ δεν μπορώ να τις εξασκήσω, με ξεπερνάνε. Θα δούμε... τώρα τι να σας πω. Θα ξανακάνουμε μια συνάντηση να έχουμε κι εμείς ένα πολιτικό Προϊστάμενο γιατί εγώ μπορώ να πιέσω μέχρι εκεί, δεν μπορώ να πιέσω πιο πάνω. Αν κάποιος θέλει να επιβάλλει ό,τι του λέει μια Υπηρεσία να λέει το αντίθετο, εγώ σηκώνω τα χέρια ψηλά, δεν μπορώ να κάνω τίποτε άλλο. Δεν ξέρω, είναι εκλογές και σε αυτούς; Δεν ξέρω.

Απλώς λυπάμαι ότι ιδίως η Κεντρική Μακεδονία έχει άπειρα έργα.

Ε. ΚΟΥΝΤΟΥΦΑΣ: Η Μακεδονία – Θράκη έχει το μισό προϋπολογισμό, είναι 37 εκατομμύρια, δηλαδή μιλάμε ότι είναι τεράστιο το διακύβευμα και θα πρέπει να καταλάβουν όλοι ότι αυτά τα έργα δεν αφορούν τις δασικές Υπηρεσίες μόνο, αφορούν όλο το περιβάλλον της χώρας, αφορούν την πρόληψη από φυσικές καταστροφές, αφορούν όλους τους πολίτες σε αυτή τη χώρα, αφορούν όλο το περιβάλλον στο οποίο όλοι ζούμε. Αυτό, δεν μπορεί να μπαίνει στη ζυγαριά και να τίθεται θέμα τέτοιου διακυβεύματος και μάλιστα τέτοιου ύψους πιστώσεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εγώ το μόνο που μπορώ να προσθέσω και σταματώ, είναι ότι το θέσαμε παραπέρα και ο Υπουργός το έθεσε πιο πάνω και καταλαβαίνετε όλοι ποιον εννοώ γιατί υπάρχει και Γραμματεία Συντονισμού της Κυβέρνησης. Μέχρι εκεί. Από εκεί και πέρα θα ξανακάνουμε μια προσπάθεια με τον σχηματισμό της νέας Κυβέρνησης να πιεστούν και επειδή δεν βλέπω να χάνουν δηλαδή ούτε ο Αγοραστός θα χάσει, ούτε ο Τζιτζικώστας θα χάσει, πρέπει το πρόβλημα να λυθεί και γρήγορα.

Εγώ θέλω να ξαναπώ ότι πλέον δεν έχω κανένα πρόβλημα με εσάς, ίσα - ίσα θέλω να σας πω ότι πραγματικά ξεπεράσατε εαυτόν και να δώσετε τα συγχαρητήρια και στο σύμβουλό σας γιατί την άλλη φορά ήμουν πολύ επικριτικός και είχα πει κάποια πράγματα γιατί έβλεπα νούμερα, αλλά τώρα πραγματικά έγινε προσπάθεια απλώς έχουμε μια ατυχία σε αυτό. Θα δούμε αν μπορεί να λυθεί. Εγώ δεν μπορώ να βάλω.... είναι άρχοντες της περιοχής, τώρα αν για κάποιο λόγο... Φέραμε γνωμοδοτήσεις, φέραμε τα πάντα, δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα, κανένας δεν θα έκανε καμία παρανομία, είναι τρελό αυτό.

Ε. ΚΟΥΝΤΟΥΦΑΣ: Είναι ακριβώς όπως τα λέτε κ. Γενικό και επιτρέψτε μου μια τελευταία συμπλήρωση σε σχέση με αυτά που είπε ο αγαπητός κ. Μανέτας ο συνάδελφος σε ό,τι αφορά τη νέα πρόσληψη που αφορά το Άγιον Όρος και τις ιερές μονές αφορά πίστωση περίπου 31.500.000 € είμαστε σε απόλυτη συνεργασία με την ΕΥΔ ΠΑΑ προκειμένου να οριστικοποιήσουμε το κείμενο της πρόσκλησης και εντός των αμέσως επόμενων ημερών να εκδοθεί με απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δασών. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

Β. ΚΡΑΝΑΣ: Από ΕΥΔ προγράμματος Κεντρικής Μακεδονίας. Θα αναφερθώ νομίζω και στα υπόλοιπα μέτρα που μας έχουν εκχωρηθεί για την πορεία υλοποίησής τους, αλλά μια και η κουβέντα περιστρέφεται γύρω από τα δασικά υπομέτρα 8.3., 8.4. και έχουν ακουστεί πράγματα τα οποία χρίζουν εξηγήσεων και από την πλευρά του Υπουργείου, θα θέλαμε να αποτυπώσουμε την κατάσταση όπως εξελίσσεται πραγματικά.

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με άλλες Περιφέρειες όπως είναι η Θεσσαλίας, Κρήτης και δεν θυμάμαι κάποιες άλλες Περιφέρειες δεν έχουν υπογράψει το ΣΔΕΠΥ γιατί είναι υποστελεχωμένες, έχουν μεγάλο φόρτο εργασίας, περιγράφονται αυτά σε ένα έγγραφο που ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Η Κρήτη το υπέγραψε και το υλοποιεί.

Β. ΚΡΑΝΑΣ: Δεν κατάλαβα ότι υπέγραψε η Κρήτη από όσο τουλάχιστον γνωρίζω εγώ, αν οι συνάδελφοι της Κρήτης που είναι στην Επιτροπή γνωρίζουν κάτι τέτοιο, ας το αναφέρουν. Πάντως οι τρεις Περιφέρειες τουλάχιστον που γνωρίζουμε εμείς, η Κεντρικής Μακεδονίας που αντιπροσωπεύει το 35% των έργων, η Θεσσαλίας το 13,78% του

προϋπολογισμού των έργων και η Κρήτη το 16,16% αναφερόμαστε δηλαδή στο 65% των έργων, αυτές οι Περιφέρειες δεν έχουν υπογράψει ΣΔΕΠΥ.

Σε συνεργασία με την ένωση Περιφερειών έχει αποσταλεί μια επιστολή προς το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης, δεύτερη επιστολή μετά τη Ρόδο. Συγκεκριμένα η επιστολή απεστάλη στις 6/3/2023 και ζητά από τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης γι' αυτές τις Περιφέρειες που δεν έχουν υπογράψει το ΣΔΕΠΥ και να απεγκλωβιστούμε από αυτή τη διαδικασία του βάρους για τις Υπηρεσίες των συγκεκριμένων Περιφερειών, αυτές οι εκκαθαρίσεις να γίνουν από Υπηρεσίες του ΠΑΑ με την ανάλογη τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου.

Το ερώτημα που έχουμε να θέσουμε προς εσάς είναι εάν έχει γίνει κάτι σε αυτή την κατεύθυνση.

Επίσης θα θέλαμε να σας γνωρίσουμε ότι οι φορείς που δεν γνωρίζουν ότι υπάρχει αυτό το πρόβλημα, ήδη έχουν αποστείλει στην Υπηρεσία μας σχετικά αιτήματα πληρωμής και πραγματικά οι ανάδοχοι και οι δικαιούχοι των συγκεκριμένων πράξεων, αλλά και οι ΕΥΔ που δεν έχουν υπογράψει το ΣΔΕΠΥ οδηγούνται σε αδιέξοδο με τη μέχρι τώρα κατάσταση.

Όπως αναφέρθηκε σωστά και από τον κ. Κουντούφα, εν μέσω μιας αντιπυρικής περιόδου με ό,τι αυτό συνεπάγεται σε περίπτωση φυσικών καταστροφών. Επ' αυτών των ζητημάτων θα θέλαμε μια σχετική ενημέρωση. Θα επανέλθω στα υπόλοιπα μέτρα που μας έχουν εκχωρηθεί, προκειμένου να ενημερώσω τα μέλη της Επιτροπής για την πορεία υλοποίησης των εκχωρούμενων μέτρων. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Όπως εξηγήσαμε και στους κύριους Περιφερειάρχες κατ' αρχήν δεν μπορεί να κάνει πληρωμές η Διαχειριστική. Είναι άλλη η δουλειά της. Ο ΟΠΕΚΕΠΕ που είναι Οργανισμός πληρωμών, εσείς ζητάτε είτε να τα πάρει από τις Περιφέρειες ο ΟΠΕΚΕΠΕ που δεν το δέχεται ...

Β. ΚΡΑΝΑΣ: Πρόεδρε με συγχωρείτε ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Τι ζητάτε;

Β. ΚΡΑΝΑΣ: Το έγγραφο της ΕΝ.Π.Ε. ζητάει ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Το ξέρω. Απαντήθηκε.

B. ΚΡΑΝΑΣ: Δεν γνωρίζουμε εμείς τουλάχιστον να έχει απαντηθεί. Ζητάει από 6/3^{ου} επειδή είναι ήδη επιφορτισμένες με πολύ όγκο εργασιών τόσο για τα ΠΕΠ όσο και για τους ήδη εκχωρημένους πόρους από το ΥΜΕΠΕΡΑΑ αλλά και από το ΠΑΑ των μέτρων που ανέλαβαν να διαχειρίζονται, ζητάει να τα διαχειριστεί κάποια άλλη Υπηρεσία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης, τη Μονάδα Δημοσίων Επενδύσεων μάλιστα προτείνει και συγκεκριμένη Μονάδα. Επ' αυτού έχει γίνει με την αντίστοιχη τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Αυτό ξέρετε τι λέγεται;

B. ΚΡΑΝΑΣ: Επιτρέψτε μου μια παρατήρηση, πολλές εκ των Περιφερειών που λέμε ότι έχουν υπογράψει τα ΣΔΕΠΥ δεν έχουν καν έργα. Ουσιαστικά ο μεγάλος όγκος είναι σε αυτές τις τρεις Περιφέρειες και η Στερεά Ελλάδα. Άρα βρισκόμαστε μπροστά σε ένα πρόβλημα, το οποίο δεν έχει επιλυθεί και θα πρέπει άμεσα να επιλυθεί, γιατί όντως υπάρχουν πάρα πολύ σοβαρά προβλήματα. ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να ακούσουμε και την κα Σεραφίδου από τη Θεσσαλία και να απαντήσω συνολικά.

κα ΣΕΡΑΦΙΔΟΥ: Καλημέρα σας και ευχαριστώ για τον λόγο. Το μόνο που θα ήθελα να συμπληρώσω προς διευκρίνιση επειδή ακούστηκε από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, είναι ότι η εκχώρηση δεν είναι στα περιφερειακά Ταμεία ανάπτυξης, είναι στις ειδικές Υπηρεσίες διαχείρισης των ΠΕΠ που διαχειριζόμαστε τα άλλα υπομέτρα, όπως ακούστηκαν.

Υπό την έννοια αυτή η παράκληση είναι και αυτό αποτυπώθηκε από την ΕΝ.Π.Ε. με δυο επιστολές και τον Οκτώβριο και φέτος το '23 να βρεθεί κάποιος άλλος φορέας εκκαθάρισης, διότι ελλείπει προσωπικού τίθεται μείζον ζήτημα για την ασφαλή υλοποίηση των περιφερειακών προγραμμάτων πλέον. Αυτή είναι η παράκληση κ. Γενικέ.

Δηλαδή η τροποποίηση είτε σε μια Διεύθυνση του Υπουργείου που αναφέρθηκε από τον εκπρόσωπο της Κεντρικής Μακεδονίας, είτε στο περιφερειακό Ταμείο, ή και σε οποιονδήποτε άλλο, σε διαφορετική προτεραιότητα προφανώς και θα το υλοποιήσουμε, έχοντας όμως γνώση όλοι ότι αυτό θέτει σε μεγάλο κίνδυνο την ασφαλή υλοποίηση των προγραμμάτων τρέχουσας περιόδου και νέας περιόδου. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κατ' αρχήν με τον τελευταίο όρο δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό. Όταν κάποιος λέει ότι εγώ θα το κάνω αλλά δεν θα είναι ασφαλή και δεν θα είναι διαφανή και μπορεί να γίνουν λάθη επειδή είμαστε λίγοι και δεν μπορούμε να τα κάνουμε, αν δεν μπορεί να γίνει δεν είναι λογική αυτή. Δεν αντανakλά στο Υπουργείο. Ο Οργανισμός Πληρωμών είναι κάτι ξεχωριστό από το Υπουργείο.

Εν πάση περιπτώσει νομίζω ότι έχει συζητηθεί. Είτε θα γίνει και θα γίνει όπως πρέπει ή δεν θα γίνει. Να επανέλθει σε Διεύθυνση του Υπουργείου, αυτά είναι εκτός τόπου και χρόνου. Όταν μιλάμε για αποκέντρωση, μιλάμε για αποκέντρωση. Αν δεν υπάρχουν υπάλληλοι, δεν μπορείτε να πάρετε κάποιο σύμβουλο, δεν μπορεί να γίνει ο καθένας θα αναλάβει τις ευθύνες του.

Από τον ΟΠΕΚΕΠΕ μου είπαν ότι θέλετε να μιλήσετε.

κ. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΥ: Καλησπέρα σας. Από τον ΟΠΕΚΕΠΕ είμαι αρμόδια Προϊσταμένη του Τμήματος για τα δημόσια δασικά, να γνωρίζετε ότι έχει έρθει ήδη ο πρώτος φάκελος από τη Βόρεια Εύβοια 8.4. και είναι έτοιμος για εκκαθάριση περιμένουμε να γίνει η κατανομή. Άρα η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας προχωρά στην υλοποίηση του μέτρου.

Έχει υπογραφεί μια ΚΥΑ εκχώρησης από δυο Υπουργούς οι οποίοι συμφώνησαν μεταξύ τους να δοθεί στη δική σας Υπηρεσία η εκχώρηση αρμοδιοτήτων λόγω της σύγκρουσης συμφερόντων που έχουμε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με παρατήρηση.

Άρα το ΣΔΕΠΥ απλώς είναι μια εναρμόνιση της ΚΥΑ εκχώρησης που έχει γίνει, δεν είναι κάτι παραπάνω. Άρα είναι κάτι ενάντια στην εθνική νομοθεσία. Οι Περιφέρειες προχωράνε και ήδη μιλάμε και με την ΑΜΘ η οποία κι αυτή θα στείλει φακέλους πληρωμής. Από εκεί και πέρα δεν έχω κάτι άλλο να προσθέσω, συμφωνώ με τον κ. Γενικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Είναι σαφές το Υπουργείο δεν μπορεί να κάνει πίσω, γιατί είναι παράνομο. Το έχουμε εξηγήσει, το έχουμε γράψει. Είναι άλλο το να λέει κάποιος «δεν έχω άτομα», άλλο ότι «δεν μπορώ γιατί...» πράγματι εγώ το δέχομαι αυτό τα Δασαρχεία αυτή τη στιγμή είναι υποστελεχωμένα. Δεν είναι όμως λύση να τα φέρνουμε σε ένα κεντρικό Υπουργείο και δεν είναι λύση όχι γιατί δεν θέλει ή αρνείται -που αρνείται- γιατί είναι παράνομο, υπάρχει

σύγκρουση συμφερόντων. Το έχουμε τονίσει και όποιος το καταλαβαίνει, το καταλαβαίνει, δεν θέλω να πάω πιο πέρα.

Εγώ για μια ακόμη φορά θέλω να ευχαριστήσω και τους Γενικούς Διευθυντές και τον κ. Πολύμερο και την κα Παπαδημητρίου που είναι Γενική Διευθύντρια ανάπτυξης και δεν είναι εδώ στο Ηράκλειο αλλά μας παρακολουθούν, θέλω να ευχαριστήσω ακόμη περισσότερο βέβαια για την αλιεία που η Οικονομική πληρώνει αλλά και σε εμάς, τον κ. Μιχαλόπουλο από τα τρόφιμα, την Κτηνιατρική.... Δηλαδή εγώ αυτό που θέλω να τονίσω είναι ότι όλο το Υπουργείο συμμετέχει σε όλη αυτή την προσπάθεια.

Για τις εφαρμοστικές που εκδόθηκε είναι επίσης η πολιτική γης. Ένα μεγάλο πραγματικά ευχαριστώ και έπρεπε να το πω πρώτο – πρώτο, μάλιστα επειδή είναι Διεύθυνση που εποπτεύω εγώ πιστεύω το καταλαβαίνει, τον κ. Μίχο ο οποίος πραγματικά παρ' ότι παρουσίασε κι ένα αρκετά σημαντικό πρόβλημα υγείας, κάθισε όλο αυτό το διάστημα έθεσε πρώτα το υπηρεσιακό καθήκον και μετά την υγεία και βέβαια θέλω να τον ευχαριστήσω από καρδιάς.

Άνθρωποι σαν αυτόν σπανίζουν γιατί πραγματικά εγώ αισθάνομαι υποχρεωμένος απέναντί του γιατί το πρόβλημα που αντιμετώπισε δεν είναι μικρό, οποιοσδήποτε άλλος θα είχε ασχοληθεί μόνο με την υγεία του. Αυτός ασχολήθηκε πρώτα με το υπηρεσιακό και ακολούθως... Άρα θέλω να ευχαριστήσω όλους για τη συμβολή.

F. BUSZ: Ένα σχόλιο αν μου επιτρέπετε. Ενώ κατανοώ τις εσωτερικές δυσκολίες και τα εσωτερικά προσκόμματα ανάμεσα στις Περιφέρειες, κατανοώ επίσης ότι υπάρχουν ελλείψεις προσωπικού σε κάποιες Περιφέρειες, ενώ τα κατανοώ όλα αυτά θα πρέπει να σας πω ότι το να επιμηκύνουμε τον χρόνο και την κατάσταση αυτή και να παρατείνουμε όλη αυτή τη διαδικασία, επιφέρει κινδύνους.

Γιατί υπάρχει ένας χρόνος υλοποίησης και τώρα είμαστε στα μισά του 2023 και δεν μας απομένει πάρα πολύ χρόνος, αντικειμενικά μιλώντας. Αν η κατάσταση συνεχιστεί κατ' αυτό τον τρόπο τότε με κεντρικές περιοχές να μην μπορούν να υλοποιήσουν εσείς ως η Διαχειριστική Αρχή θα ανατρέξετε σε εμάς με το αίτημα να επανατοποθετήσουμε πόρους και δεν

νομίζω ότι η δικαιολογία της υποστελέχωσης θα είναι βιώσιμη ή θα είναι αρκετή.

Οπότε να το έχετε αυτό κατά νου, παρακαλώ. Ότι αυτές οι δαπάνες έχουν υψηλή περιβαλλοντική αξία και δεν θα είναι εύκολο να τις επανατοποθετήσουμε κάπου αλλού, επειδή κάποιος άργησε. Οπότε να κάνετε ό,τι μπορείτε παρακαλώ, για να επιταχύνετε τη διαδικασία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα ήθελα απλώς αυτό να επισημάνω ότι φανταστείτε ένα πρόγραμμα που θα έχει απορροφητικότητα 110% να χάσει πόρους στα δάση. Θα είναι αμαρτία από το Θεό, πραγματικά.

Β. ΚΡΑΝΑΣ: Σε ό,τι αφορά τις εκχωρήσεις των δασικών στις Περιφέρειες να πω ότι κάποια πράγματα μας ξεπερνάνε σα μέλη της Επιτροπής. Όπως πολύ σωστά αναφέρατε είναι και ζήτημα πολιτικό άρα ας λυθεί σε αυτό το επίπεδο μετά τις εκλογές, αλλά τουλάχιστον άμεσα πρέπει να δοθούν λύσεις, είτε να ενισχυθούν οι Υπηρεσίες μας έτσι ώστε να υλοποιήσουν, είτε να βρεθεί άλλος τρόπος. Πάντως το συγκεκριμένο ζήτημα δεν πρέπει να πάρει άλλη αναβολή γιατί εγκυμονούν κίνδυνοι που προαναφέραμε και προαναφέρθηκαν και από τον κ. Κουντούφα.

Σαφέστατα όμως τη χρονική στιγμή υπάρχουν κι άλλα μέτρα τα οποία μας έχουν εκχωρηθεί και θα ήθελα να επισημάνω ορισμένα στοιχεία που αφορούν την υλοποίησή τους. Στη Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος Κεντρική Μακεδονία έχουν εκχωρηθεί οι δράσεις του 4.3.1. «Υποδομές εγγείων βελτιώσεων», έχουν ενταθεί 12 έργα με προϋπολογισμό 12,7 εκατομμυρίων ευρώ, οι νομικές δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί ανέρχονται στα 9 εκατομμύρια ευρώ που αντιστοιχούν σε ένα ποσοστό 70% των ενταγμένων έργων.

Έχουν συμβασιοποιηθεί όλα τα κύρια υποέργα, πλην δύο συγκεκριμένα ένα βγήκε έκπτωτος ο ανάδοχος και ο δικαιούχος βρίσκεται σε φάση διαδικασίας ανάληψης της νομικής δέσμευσης από τον επόμενο του διαγωνισμού. Και ένα άλλο, έχουμε μια διάλυση σύμβασης έργου της τάξης των 0,6 εκατομμυρίων ευρώ, οι πληρωμές ανέρχονται σε 7 εκατομμύρια ευρώ και αντιστοιχούν σε ένα ποσοστό 14,61%. Είναι χαμηλά οι πληρωμές με βάση τις απαιτήσεις που έχουμε από το συγκεκριμένο μέτρο, αναμένουμε να

βελτιωθούν το προσεχές διάστημα γιατί μεγάλα έργα δεν έχουν δώσει ακόμη τις πληρωμές που θα έπρεπε.

Δυο έργα εκ των δώδεκα έχουν ολοκληρωθεί. Βρισκόμαστε σε μια διαρκή επικοινωνία με τους δικαιούχους προκειμένου να επιλυθούν όποια προβλήματα μπορούν να επιλυθούν και να παρθούν τα αντίστοιχα μέτρα έτσι ώστε όλα τα έργα και τα δώδεκα, να ολοκληρωθούν μέχρι 30/6/2025.

Σε ό,τι αφορά τη δράση 4.3.4. «Αγροτική οδοποιία» στην Περιφέρειά μας έχουν ενταχθεί 28 έργα που διαχειρίζεται η ΕΥΔ εκ των οποίων το ένα απεντάχθηκε άρα μιλάμε για 27 έργα με ένα προϋπολογισμό που ανέρχεται στα 5 εκατομμύρια ευρώ με βάση την τελευταία τροποποίηση της απόφασης ένταξης.

Οι νομικές δεσμεύσεις είναι αντίστοιχου ύψους 5 εκατομμυρίων ευρώ, οι πληρωμές ανέρχονται στο 93,46% των νομικών δεσμεύσεων. Έχουν ολοκληρωθεί και τα 27 έργα ως προς το φυσικό τους αντικείμενο και εκκρεμούν κάποιες ελάχιστες πληρωμές για το οικονομικό κλείσιμο όλων των έργων. Επίσης έχουν εκδοθεί 7 αποφάσεις ολοκλήρωσης, στόχος είναι μέχρι το τέλος του έτους να έχουν αποπληρωθεί όλα τα έργα και να έχουν εκδοθεί περισσότερες αποφάσεις ολοκλήρωσης.

Σε ό,τι αφορά το LEADER θα θέλαμε να σημειώσουμε ότι οι πράξεις δημοσίου χαρακτήρα των τοπικών προγραμμάτων των ΟΤΔ που διαχειρίζεται ουσιαστικά η ΕΥΔ ανέρχονται σε 68 με προϋπολογισμό 14,3 εκατομμύρια ευρώ, από τα οποία τα 29 έχουν ολοκληρωθεί κυρίως έργα μικρού προϋπολογισμού.

Σημαντικό πρόβλημα εδώ αποτελούν τα ανενεργά έργα τα οποία ανέρχονται σε 14 με προϋπολογισμό 4,2 που αντιστοιχεί στο 30% περίπου του προϋπολογισμού των εντάξεων. Όταν λέμε ανενεργά έργα για να εξηγήσουμε τον όρο είναι έργα τα οποία έχουν ενταχθεί το 2018 στα μέσα του '18 είτε έχουν έρθει τεύχη δημοπράτησης για προέγκριση και κάποια έχουν απορριφθεί για διορθώσεις για να τα υποβάλλουν δικαιούχοι και δεν έχουν έρθει ποτέ, είτε άλλα έργα από αυτά που έχουν ενταχθεί το '18 δεν έχουν φέρει ποτέ τεύχη δημοπράτησης για να προχωρήσει η διαδικασία υλοποίησής τους.

Γι' αυτά τα έργα θα πρέπει να ληφθούν άμεσα μέτρα στη βάση χρονικών οροσήμων που αν δεν επιτευχθούν να οδηγούνται σε απένταξη. Φαντάζομαι ότι το σχέδιο χρηματοδοτικής εξυγίανσης και ενεργοποίησης που ανέφερε ο κ. Τσεργούλας θα εξειδικεύει τέτοιες δράσεις οπότε θα οδηγηθούμε σε μια εξυγίανση των προγραμμάτων.

Να επισημάνω εδώ ότι το ποσοστό αυτών των ανενεργών έργων δεν αφορά όλες τις ΟΤΔ οριζόντια, αλλά για κάποιες ομάδες τοπικής δράσης είναι πάρα πολύ μεγάλο το ποσοστό γιατί ανέρχεται στο 62% των ενταγμένων έργων ή στο 50% των ενταγμένων έργων δημοσίου χαρακτήρα αυτών. Αλλά το ίδιο με τα χρονικά ορόσημα θα πρέπει να ισχύσει και για τις τρέχουσες προσκλήσεις γιατί αφορούν επίσης δημόσια έργα για τα οποία θα πρέπει να τεθούν κι αυτά υπό το συγκεκριμένο χρονικό περιορισμό ανά στάδιο υλοποίησης προκειμένου να επιτευχθεί η ολοκλήρωσή τους μέχρι 30/6/2025.

Σε ό,τι αφορά το μέτρο 16 έχουν ενταχθεί 44 πιλοτικά σχέδια, 6,3 εκατομμύρια ευρώ και τα ανέφερε και ο κ. Μανέτας, φαντάζομαι θα αναφερθεί στα επιμέρους στοιχεία και η συνάδελφος. Αυτά, δεν θα ήθελα να προσθέσω κάτι για τα δασικά συζητήσαμε, είμαστε εδώ για να επιλύουμε τα μέτρα τα οποία εκχωρούνται και να υλοποιούνται στο σύνολό τους οι δράσεις. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ. Είμαστε εντάξει δεν έχω να προσθέσω κάτι σε αυτό το θέμα, νομίζω πάντως ότι θα βρούμε τη λύση σε 15 μέρες από τώρα, οπότε θα προχωρήσουμε.

Στο Β μέρος έχουμε τα ειδικά θέματα, έχουμε ενημέρωση για την υλοποίηση και ολοκλήρωση του μέτρου 9 που είναι η σύσταση των ομάδων και Οργανώσεων παραγωγών, από την Αθανασία Μερεμέτη, που είναι Προϊσταμένη της Μονάδας συνεργασίας και καινοτομίας.

Ταυτόχρονα θα κάνει ενημέρωση για την πορεία υλοποίησης του μέτρου 16 που είναι συνεργασία και καινοτομία.

A. ΜΕΡΕΜΕΤΗ: Καλησπέρα σε όλους κύριε Γενικέ, κύριε Πρόεδρε της Επιτροπής, στα μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης, στους συναδέλφους θα ξεκινήσουμε με το μέτρο 16 τη

συνεργασία, αφορά ένα νέο μέτρο που εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στο ΠΑΑ όπως και το μέτρο 9 που θα ακολουθήσει αργότερα.

Ο προϋπολογισμός του ήταν 60 εκατομμύρια και με την υπερδέσμευση άλλων 13 εκατομμυρίων έφτασε στα 73 εκατομμύρια ευρώ. Ο σκοπός του είναι η ίδρυση και η λειτουργία επιχειρησιακών ομάδων της ευρωπαϊκής σύμπραξης καινοτομίας. Έχει δυο υπομέτρα, το υπομέτρο 16.1.2. και το υπομέτρο 16.1. και 16.5.

Το πρώτο υπομέτρο αφορά ίδρυση και λειτουργία επιχειρησιακών ομάδων της ευρωπαϊκής σύμπραξης καινοτομίας για την παραγωγικότητα και βιωσιμότητα της γεωργίας, ενώ το άλλο μέτρο αφορά περιβαλλοντικά έργα, έχει περιβαλλοντικές πρακτικές και δράσεις για την κλιματική αλλαγή.

Υλοποιούνται δυο δράσεις, η δράση 1 και η δράση 2. Στη δράση 1 είναι η ίδρυση των επιχειρησιακών ομάδων της ευρωπαϊκής σύμπραξης καινοτομίας και στη δράση 2 είναι η εφαρμογή και η υλοποίηση των πιλοτικών έργων που έχουν κατατεθεί και θέλουν να πραγματοποιηθούν μέσω αυτού του μέτρου.

Η ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας για την παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητα της γεωργίας είναι μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που ξεκίνησε το 2012 έχει στόχο την ανάπτυξη ενός ανταγωνιστικού και βιώσιμου τομέα στο πλαίσιο της γεωργίας και της δασοκομίας, τη διασφάλιση της σταθερής παροχής τροφίμων και ζωοτροφών και βιοϋλικών, την αειφόρο διαχείριση βασικών φυσικών πόρων από τους οποίους εξαρτώνται η γεωργία και η δασοκομία.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου φέρνει σε επαφή φορείς καινοτομίας που είναι αγρότες, συμβούλους, ερευνητές, επιχειρήσεις, Πανεπιστήμια, ΜΚΟ και όλες αυτές οι πληροφορίες και των επιχειρησιακών μελών αλλά και των έργων που χρειαζόμαστε για την ανάπτυξη, τη γνώση και τη διάχυση αυτών των πληροφοριών γίνονται μέσω του δικτύου της ευρωπαϊκής σύμπραξης καινοτομίας.

Μέσω των υπομέτρων 16.1.2. και 16.1.5. δίνεται η ευκαιρία για αξιοποίηση νέων τεχνολογιών, εφαρμογή καινοτόμων διεργασιών στην

πρωτογενή παραγωγή, αλλά και στον τομέα των τροφίμων που ανήκουν στο Παράρτημα 1 της συνθήκης.

Προϋπόθεση για τις δράσεις αυτές είναι η πιλοτική εφαρμογή της βασικής έρευνας και όχι η ανάπτυξή της. Είναι δηλαδή μια γέφυρα μεταξύ της γνώσης της έρευνας και της πρακτικής. Το μέτρο 16 βλέπουμε ότι οι επιλέξιμες δαπάνες του είναι στο 100% στη δράση 1 ήταν κατ' αποκοπή 5.000 € για το κάθε έργο.

Έχουμε έργα περιφερειακά, εθνικά που αφορούν δυο Περιφέρειες και διακρατικά που εκεί μέλος μπορεί να έχουμε και κάποιο μέλος από άλλη χώρα. Εδώ βλέπουμε την υλοποίηση της δράσης 1 που πραγματικά τα τελευταία δυο χρόνια έχει γίνει άλμα γι' αυτό το έργο, έχει ολοκληρωθεί η δράση 1, έχει αποπληρωθεί και όσα έργα εντάχθηκαν στη δράση 1 μπόρεσαν να ενταχθούν και στη δράση 2 μετά από πρόσκληση και αξιολόγηση.

Οι μονάδες συνεργασίας και καινοτομίας ένταξης 154 και έχει πληρώσει 770.000 € οι Περιφέρειες βλέπετε η Κεντρική Μακεδονία είναι 49 έργα και 245.000 €, η Δυτική Ελλάδα 23 έργα και 115.000 €, η Περιφέρεια Κρήτης 21 έργα και 105.000 €. Έχουμε δηλαδή στη δράση 1 369 έργα και 1.845.000 €.

Στη δράση 2 τώρα η πορεία υλοποίησής του: έχουν αξιολογηθεί όλες οι προτάσεις, οι μονάδες συνεργασίας και καινοτομίας με τα εθνικά και διακρατικά έργα έχει εντάξεις 136 με προϋπολογισμό 32.953.549 € στο σύνολο είναι 288 έργα. Αυτή τη στιγμή περιμένουμε τη Δυτική Μακεδονία και το Βόρειο Αιγαίο, είναι περίπου άλλα 25 έργα οπότε θα ξεπεράσουμε τα 300 έργα και στον προϋπολογισμό πιστεύω ότι θα φτάσουμε τα 60 εκατομμύρια.

Δεν ξέρω αν πρέπει να σας αναλύσω πόσα έργα έχει στη δράση 2 τα Ιόνια νησιά έχουν 6 έργα, η Κρήτη 21, η Πελοπόννησος 18, η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη 21 έργα, η Κεντρική Μακεδονία 44. Βασική προτεραιότητα των επιχειρησιακών ομάδων της ευρωπαϊκής σύμπραξης καινοτομίας και του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου είναι η διάχυση και διάδοση της δημιουργίας των επιχειρησιακών ομάδων και των αποτελεσμάτων και γνώσεων των πιλοτικών έργων.

Αυτό γίνεται μέσω των ενημερωτικών δελτίων που πρέπει να έχουν και να μας δίνουν μετά την απόφαση ένταξης όσοι εντάχθηκαν στη δράση 2 τα οποία εμείς αυτά τα δίνουμε στο Εθνικό Αγροτικό Δίκτυο και με την πλατφόρμα την οποία έχει υλοποιηθεί με τη χρηματοδότηση του εθνικού αγροτικού δικτύου και μετά από συνεργασία των μονάδων χρηματοροών και πληροφορικών συστημάτων του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου και της μονάδας συνεργασίας και καινοτομίας δημιουργήθηκε η βάση δεδομένων, την οποία αν μπορείτε να την ανοίξετε θα ήταν πολύ καλό.

Δεν θα κάνουμε αναλυτική παρουσίαση γιατί πιθανό θα θέλετε να προχωρήσουμε. Εδώ είναι μια πλατφόρμα η οποία ενημερώνεται συνεχώς, δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη, όταν θα ολοκληρωθεί με την ένταξη όλων των έργων καθώς και με τα αποτελέσματα που σιγά - σιγά θα ενημερώνεται, θα υπάρξει ένα link στην ιστοσελίδα της Αγροτικής Ανάπτυξης που μπορεί ο καθένας να βλέπει τις επιχειρησιακές ομάδες, καθώς και να παίρνει ό,τι γνώσεις χρειάζεται από αυτά τα έργα.

Βλέπουμε εδώ τα έργα. Αν ανοίξουμε τα μέλη, μπορούμε να δούμε τα μέλη που απαρτίζουν το κάθε πιλοτικό έργο. Για ένα έργο βλέπουμε ότι είναι το Πανεπιστήμιο, υπάρχουν σύμβουλοι υποστήριξης και ανάπτυξης, αγροτικός Συνεταιρισμός, 2^{ος} αγροτικός Συνεταιρισμός, υπάρχει κι ένας μεμονωμένος παραγωγός για την υλοποίηση αυτού του πιλοτικού έργου.

Τώρα μπορούμε να προχωρήσουμε στο μέτρο 9. Το μέτρο 9 είναι η σύσταση ομάδων και Οργανώσεων παραγωγών του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης ένα νέο μέτρο που εφαρμόστηκε κι αυτό για πρώτη φορά στο ΠΑΑ. Αυτή τη στιγμή οδεύουμε στην ολοκλήρωσή του, έχει γίνει ήδη η πρόσκληση για την 5^η δόση η οποία θα ξεκινήσει 23 Ιουνίου και θα τελειώσει τον Οκτώβριο του 2023 που εκεί θα πρέπει να φαίνονται και οι μετρήσιμοι στόχοι του έργου για να μπορέσει να ολοκληρωθεί.

Ο προϋπολογισμός του μέτρου αυτού είναι 25 εκατομμύρια ευρώ με υπερδέσμευση επιπλέον 13,5 εκατομμύρια, φτάσαμε στα 38,5 εκατομμύρια ευρώ. Ο στόχος του μέτρου αυτού είναι η στήριξη νέων ομάδων και Οργανώσεων παραγωγών κατά τα πρώτα πέντε έτη λειτουργίας τους προκειμένου να συνεργαστούν για την αντιμετώπιση από κοινού προκλήσεων της αγοράς, ενίσχυση της διαπραγματευτικής τους δύναμης, διερεύνηση πιθανών αγοραστών και μείωση του κόστους παραγωγής ανά παραγωγό.

Ο ελάχιστος αριθμός μελών είναι για τις ομάδες παραγωγών φυτικής παραγωγής που μπορούν να απαρτίσουν την ομάδα παραγωγών, είναι 10. Στη ζωική παραγωγή είναι 5 και στις Οργανώσεις παραγωγών είναι 20 μέλη.

Θα πρέπει να καταθέσουν ένα επιχειρηματικό σχέδιο το οποίο έχει διάρκεια πέντε έτη και έχει ως προϋπόθεση να περιγράψει ενέργειες για μελλοντική ανάπτυξη των δραστηριοτήτων σε σχέση με την αρχική τους κατάσταση και να δεσμευτούν για την επίτευξη μετρήσιμων στόχων. Οι στόχοι αυτοί ανήκουν σε δύο ομάδες, την ομάδα Α και την ομάδα Β και θα πρέπει να έχουν τουλάχιστον ένα στόχο από την ομάδα Α και ένα στόχο από την ομάδα Β.

Οι στόχοι που υπάρχουν για την πρώτη ομάδα είναι η αύξηση του όγκου παραγωγής ή η αύξηση της αξίας παραγωγής στο σύνολο της πενταετίας. Είναι η καθετοποίηση ή η διαφοροποίηση της παραγωγής πάλι στο σύνολο της πενταετίας, είναι η αύξηση του όγκου παραγωγής εμπορεύσιμων προϊόντων που είναι ΠΟΠ-ΠΓΕ ή βιολογικά, είναι έλεγχος και διαχείρισης του κόστους παραγωγής και έλεγχο αποδοτικότητας των μέσων παραγωγής και εφαρμογή νέων μεθόδων προϊόντων στη γεωργία, στην κτηνοτροφία και περιβαλλοντική διαχείριση υπολειμμάτων, αποβλήτων στη ζωική παραγωγή.

Οι στόχοι της ομάδας Β είναι συλλογικές ενέργειες προβολής, προώθησης που θα πρέπει να φτιάξουν ιστοσελίδες, ενημερωτικά φυλλάδια να πάνε σε εκθέσεις τουλάχιστον μία το χρόνο, δηλαδή στην πενταετία να έχουν πέντε. Είναι περιβαλλοντική διαχείριση των υπολειμμάτων, αποβλήτων στη φυτική παραγωγή, συμμετοχή σε δράσεις για προστασία του περιβάλλοντος και συμμετοχή σε μέτρα κατάρτισης στο μέτρο 1 και συμμετοχή σε μέτρα συνεργασίας στο μέτρο 16.

Οικονομική στήριξη για το μέτρο 9 ήταν επιχορήγηση κατ' αποκοπήν στο ποσοστό επί της ετήσιας εμπορεύσιμης αξίας των προϊόντων της ομάδας ή της Οργάνωσης παραγωγών. Δεν συνδέεται με επιλέξιμες δαπάνες ή κόστη και δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσό των 100.000 € σε ετήσια στήριξη, δηλαδή μπορεί να φτάσει την πενταετία μέχρι 500.000 €.

Εδώ βλέπουμε την πορεία υλοποίησης: εντάχθηκαν 169 ομάδες Οργανώσεις παραγωγών: στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη υπάρχουν 21, στη Δυτική Μακεδονία 11, στην Θεσσαλία 37 είναι οι περισσότερες ομάδες. Στο σύνολο έχουν δοθεί μέχρι στιγμής 25.711.924 € και περιμένουμε την 5^η δόση η οποία θα αυξήσει τον τελικό προϋπολογισμό.

Εδώ μπορούμε να δούμε για κάποιες ομάδες παραγωγών που έχουν φτιάξει κάποιες ιστοσελίδες, θα μπορούσαμε να ανοίξουμε την 3^η ενδεικτικά, να δούμε το φυλλάδιο που έφτιαξαν και την ιστοσελίδα. Κάποια από αυτά τα μηχανήματα έχει κάποιες δεξαμενές εδώ έχουν δοθεί και μέσα από την ομάδα παραγωγών και μπορούμε να συνεχίσουμε με ένα video από έναν εκπρόσωπο ομάδας παραγωγών.

Προβολή video

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ και για τα video και για όλη την παρουσίαση με τις κινήσεις. Τώρα έχουμε την τελευταία παρουσίαση την κα Ελευθερία Μπακάλη στέλεχος της Μονάδας προγραμματισμού και δικτύωσης της ΕΥΔ ΠΑΑ που θα μας κάνει ενημέρωση για τη συμμόρφωση παρεμβάσεων της ΣΣΚΑΠ με χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρακαλώ έχετε τον λόγο.

Ε. ΜΠΑΚΑΛΗ: Ευχαριστώ πολύ κ. Γενικέ. Είναι μια ευκαιρία ενημέρωσης γιατί η Επιτροπή του στρατηγικού σχεδίου της ΚΑΠ είναι παρόμοια τα μέλη με το ΠΑΑ οπότε είναι μια ευκαιρία να ενημερωθούμε γι' αυτό και θα κυκλοφορήσει κανονικά και θα διαβουλευτεί στην Επιτροπή Παρακολούθησης του στρατηγικού σχεδίου της ΚΑΠ.

Αυτό που θέλουμε να πούμε είναι ότι πρώτη φορά είναι τόσο έντονη η κοινωνική διάσταση στην ΚΑΠ και όχι μόνο όσον αφορά τη χρηματοδότηση παρεμβάσεων κοινωνικού χαρακτήρα, αλλά ότι πρέπει να διασφαλίζονται κάποια κοινωνικά δικαιώματα. Έτσι στο δικό μας Κανονισμό υπάρχει στο άρθρο 9 ότι πρέπει να υπάρχει συμμόρφωση όλων των παρεμβάσεων του ΣΣΚΑΠ με το χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θα εξηγήσω λίγο τι σημαίνει αυτό και ένα δεύτερο υπάρχει κοινωνική αιρεσιμότητα, δηλαδή οι άμεσες ενισχύσεις συν οι παρεμβάσεις αγροτικής ανάπτυξης που ουσιαστικά συνδέονται με δικαιώματα έκτασης όπως τα γεωργοπεριβαλλοντικά, οι ενισχύσεις για NATURA ή για

φυσικά μειονεκτήματα, θα πρέπει ουσιαστικά να υπάρχει τήρηση όρων εργασίας στους εργαζόμενους στο γεωργικό τομέα, όσον αφορά τους όρους υγείας, τις συμβάσεις και τα λοιπά, σε διαφορετική περίπτωση θα επιβάλλονται ποινές.

Εκεί όμως γι' αυτή την κοινωνική αιρεσιμότητα υπάρχει μια περίοδος χάριτος, δηλαδή θα πρέπει να ενεργοποιηθεί το σχετικό σύστημα ύστερα από διαβούλευση με τους κοινωνικούς εταίρους και με τα αρμόδια Υπουργεία έως την 1^η Ιανουαρίου του 2025.

Επανερχομαι τώρα για τον χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βλέπετε το νομικό κείμενο, ουσιαστικά θεσπίστηκε και τέθηκε σε ισχύ με τη σύμβαση της Λισσαβόνας το 2009 και ουσιαστικά ομαδοποιεί όλα τα κοινωνικά, πολιτικά, αστικά δικαιώματα που πρέπει να απολαμβάνουν οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αλλά η εφαρμογή του εναπόκειται και στα κράτη - μέλη δηλαδή ισχύει η αρχή της επικουρικότητας.

Αυτά τα δικαιώματα είναι ομαδοποιημένα σε έξι ομάδες, αφορούν την αξιοπρέπεια για παράδειγμα την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, τις ελευθερίες για παράδειγμα την ελευθερία του επιχειρείν, την ισότητα για παράδειγμα ισότητα ανδρών – γυναικών, προσβασιμότητα σε ΑμεΑ, την αλληλεγγύη για παράδειγμα την προστασία εναντίον της παιδικής εργασίας, δικαιώματα των πολιτών όσον αφορά το δικαίωμα πρόσβασης σε δημόσια έγγραφα, το απόρρητο και τα λοιπά και τη δικαιοσύνη, δηλαδή όχι να δικαστείς για το ίδιο πράγμα δυο φορές, ισότητα στη δίκη και τα λοιπά.

Να σημειώσω ότι αυτό επειδή μπορεί να έχετε ακούσει και την ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα δικαιώματα του ανθρώπου που ενσωματώνεται στο χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων και αυτή ουσιαστικά ίσχυσε το 1950 εδώ είναι μια επικαιροποιημένη έκδοση όλων των δικαιωμάτων.

Κάνουμε μια αντιπαραβολή γρήγορα σε σχέση με το ΕΣΠΑ που και εκεί πρέπει να υπάρχει συμμόρφωση με το χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων και μάλιστα είναι μια οριζόντια αρχή κι ένας οριζόντιος όρος ο οποίος ελέγχεται καθ' όλη την προγραμματική περίοδο. Οι συνάδελφοι από το ΕΣΠΑ ήδη έχετε λάβει γνώση για το πώς εφαρμόζεται.

Ειδικά σε πολιτικό επίπεδο η Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ έκανε δυο δηλώσεις πολιτικής το '22 για τον σεβασμό

των θεμελιωδών δικαιωμάτων και τον σεβασμό των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία κατά την εφαρμογή του ΕΣΠΑ και επίσης έχει υπογράψει ένα Μνημόνιο συνεργασίας με την Εθνική Επιτροπή για τα δικαιώματα του ανθρώπου, ώστε να υπάρχει μια παρακολούθηση αυτής της συμβατότητας.

Σε επιχειρησιακό επίπεδο το ΕΣΠΑ ουσιαστικά έχει φτιάξει ένα πίνακα συμμόρφωσης που ελέγχεται δικαίωμα προς δικαίωμα τι πρέπει να πληρείται. Αυτό προστέθηκε σε όλες τις προσκλήσεις, έχει επίσης προστεθεί ένα σχετικό πεδίο σαν υπεύθυνη δήλωση ότι ο υποψήφιος δικαιούχος γνωρίζει αυτό τον πίνακα και η υποβαλλόμενη πρόταση πληροί ουσιαστικά τη συμβατότητα και τέλος κατά την αξιολόγηση υπάρχει κι ένα πεδίο που είναι «ναι» ή «όχι» με απόρριψη φυσικά αν δεν πληρείται, η συμβατότητα με τα δικαιώματα του χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και υπάρχει και στα αντίστοιχα πληροφοριακά συστήματα του ΕΣΠΑ.

Εδώ είναι οι προτάσεις μας οι οποίες θα τεθούν σε διαβούλευση στην Επιτροπή του στρατηγικού σχεδίου της ΚΑΠ και έχουμε τα εξής:

Έχουμε φτιάξει έναν παρόμοιο χάρτη από το ΕΣΠΑ το οποίο υπάρχει εδώ σε διαφάνεια αλλά ουσιαστικά θα παρουσιαστεί και θα διαβουλευτεί στην Επιτροπή, το οποίο θα είναι και σε εμάς ο πίνακας συμμόρφωσης. Θα ελέγχουμε ουσιαστικά και το θεσμικό πλαίσιο και την κάθε αίτηση.

Επίσης στο θεσμικό πλαίσιο το οριζόντιο αλλά και σε κάθε θεσμικό πλαίσιο πρόσκληση των παρεμβάσεων του ΣΣΚΑΠ θα πρέπει να υπάρχει η πρόβλεψη ότι υπάρχει συμβατότητα με τα θεμελιώδη δικαιώματα του χάρτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή είναι το οριζόντιο πλαίσιο θεσμικό και το κάθετο δηλαδή της κάθε παρέμβασης.

Σημειωτέον ότι αφορά όλες τις παρεμβάσεις του ΣΣΚΑΠ άμεσες και αγροτικής ανάπτυξης παρεμβάσεις. Θα μπει αυτός ο πίνακας συμμόρφωσης εφόσον διαβουλευτούμε μαζί και δεν έχετε κάποια παρατήρηση ή κάποια προσθήκη και επίσης θα μπει σε όλες τις προσκλήσεις αντίστοιχη υπεύθυνη δήλωση ως πεδίο που θα τικάρει ο υποψήφιος δικαιούχος. Θα μπει σαν πεδίο στην αξιολόγηση και τέλος υπάρχει και κάποια περίπτωση να λαμβάνεται υπόψη στις αξιολογήσεις του στρατηγικού σχεδίου

της ΚΑΠ. Αυτός είναι ο πίνακας που θα σας σταλεί μέσω του διαύλου και όλες αυτές φυσικά οι προτάσεις.

Εδώ συνοψίζω ότι για μεν τη συμμόρφωση με τα θεμελιώδη δικαιώματα θα γίνει κάποια διαβούλευση και έπειτα θα θεσπιστεί, για μεν την κοινωνική αιρεσιμότητα μέχρι το 2025 θα υπάρξει η κατάλληλη διαβούλευση και το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για την προσοχή σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Σας ευχαριστώ πολύ, πριν πάμε στα συμπεράσματα και στον επόμενο τόπο της συνεδριάσής μας, η οποία θα είναι μικτή θα είναι και η 2^η του ΣΣΚΑΠ και η 14^η της Επιτροπής Παρακολούθησης, Νοέμβριο ή Δεκέμβριο, μάλλον προς το Δεκέμβριο, να δώσω τον λόγο αν επιθυμεί κάποιος εκ των συμμετεχόντων, αλλά και των παρατηρητών.

Σ. ΑΓΓΕΛΙΔΗ: Καλησπέρα σας, εκπροσωπώ την Ειδική Υπηρεσία για τη δίκαιη αναπτυξιακή μετάβαση. Ευχαριστώ πάρα πολύ κ. Γενικό για την πρόσκλησή σας, συμμετέχει και η Διαχειριστική Αρχή του προγράμματος δίκαιης μετάβασης ως μέλος της Επιτροπής σας.

Θέλω να ευχαριστήσω για τη συνεργασία που έχουμε μέχρι τώρα στο πλαίσιο του Συμφώνου συνεργασίας που έχει υπογραφεί μεταξύ των δύο Υπουργείων, του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Όπως ξέρουμε όλοι συγκεκριμένες περιοχές της χώρας μας επηρεάζεται η οικονομία και οι κάτοικοι αυτών των περιοχών από την αλλαγή του τρόπου παραγωγής ενέργειας καθώς περνάμε σε μια περίοδο που χρησιμοποιούμε και θέλουμε να χρησιμοποιούμε περισσότερο την πράσινη ενέργεια.

Οι περιοχές αυτές ενισχύονται μέσω του Ταμείου δίκαιης μετάβασης, αλλά δεν θα μπορούσε ο αγροτικός τομέας να λείπει από τον σχεδιασμό του νέου οικονομικού μοντέλου γι' αυτές. Σε αυτό το πλαίσιο είναι η συνεργασία μας, άλλη μια φορά σας ευχαριστώ έως τώρα και προσβλέπουμε και στο καινούργιο σχέδιο για την επόμενη περίοδο να συνεχίσουμε το ίδιο καλά. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ. Στη δίκαιη μετάβαση βάζουμε και παραπάνω μόρια και παραπάνω ποσά, οπότε προσβλέπουμε στο να δίνουμε στις Περιφέρειες που επηρεάζονται τόσο σημαντικά από την αλλαγή του

τρόπου παραγωγής ενέργειας και στην απώλεια χιλιάδων θέσεων εργασίας. Έχουμε ένα συντονισμένο σχέδιο, όχι εμείς η Επιτροπή δίκαιης μετάβασης και η Υπηρεσία διαχείρισης και βέβαια εμείς συμμετέχουμε κάνοντας όσα μπορούμε μέσω των αναπτυξιακών μας προγραμμάτων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ –

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ 13^{ης} Συνεδρίασης ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να διαβάσω τα συμπεράσματα της Επιτροπής της σημερινής συνεδρίασης της 13^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης.

ΜΕΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε συγνώμη πριν από αυτό να ζητήσουμε την έγκριση της Επιτροπής ως προς την ετήσια έκθεση υλοποίησης του προγράμματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ωραία, δεν το είχαμε πει, είπαμε ότι θα το κάνουμε. Άρα είμαστε έτοιμοι, ευχαριστούμε για την έγκριση.

Η Επιτροπή Παρακολούθησης που συγκροτήθηκε όπως ισχύει σήμερα, συνήλθε κατόπιν πρόσκλησης του Προέδρου της για τη 13^η συνεδρίασή της και ενημέρωση των μελών για θέματα σχετικά με το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2022.

Στο πλαίσιο αυτό παρέστη η πλειοψηφία των μελών με δικαίωμα ψήφου, αφού διαπιστώθηκε απαρτία σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. α όπου ορίζει ότι απαρτία υπάρχει όταν παρίσταται το 60% των μελών με δικαίωμα ψήφου. Εγκρίθηκε η ημερήσια διάταξη όπως προέκυψε κατά τη συνεδρίαση.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΠΑΑ με την εισήγησή του επεσήμανε την πολύ ικανοποιητική πρόοδο υλοποίησης του προγράμματος, καθώς τηρούνται σε μεγάλο βαθμό τα χρονοδιαγράμματα και οι στόχοι, ενώ εκτελούνται ομαλά και με υψηλούς ρυθμούς οι αντίστοιχες πληρωμές, σημειώνοντας ότι οι εντάξεις έργων ανέρχονται στο 121% χωρίς τους πόρους της μεταβατικής περιόδου και ότι η απορρόφηση ανέρχεται πλέον στο 88%.

Επιπλέον επεσήμανε ότι μέχρι σήμερα υπήρξε επιτυχής ανταπόκριση ως προς την ανάγκη επιτάχυνσης της υλοποίησης των επενδυτικών προγραμμάτων κυρίως μέτρων του ΠΑΑ όπως τα Σχέδια

Βελτίωσης, η Μεταποίηση γεωργικών προϊόντων, τα Τοπικά Προγράμματα LEADER και ως προς την ενεργοποίηση σημαντικών μέτρων διαρθρωτικού χαρακτήρα, όπως οι Γεωργικοί σύμβουλοι και η συνεργασία για την προώθηση της καινοτομίας στη γεωργική παραγωγή.

Επίσης αναφέρθηκε στην ανταπόκριση που υπήρχε ως προς τον σχεδιασμό και την ενεργοποίηση του πακέτου των νέων μέτρων των δράσεων του ΠΑΑ, της μεταβατικής περιόδου 2021-2022.

Μετά από σχετικές εισηγήσεις η Επιτροπή αποφάσισε:

1. Την έγκριση των πρακτικών της 12^{ης} συνεδρίασης
2. Την έγκριση της ημερήσιας διάταξης
3. Την έγκριση της ετήσιας έκθεσης 2014-2022 του έτους 2023
4. Την εξουσιοδότηση του Προέδρου της για τη διαπραγμάτευση των θεμάτων που προκύπτουν κατά την έγκριση της ετήσιας έκθεσης υλοποίησης με τις Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Τα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης αφού ενημερώθηκαν από τη Μονάδα Θεσμικής Υποστήριξης και Αξιολόγησης με ιδιαίτερη αναφορά στο έτος 2022 η οποία βάσει του άρθρου (...) θα πρέπει να υποβληθεί επίσημα μέσω του “SFC” στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέχρι 30 Ιουνίου 2023, την ετήσια λοιπόν αυτή έκθεση την ενέκριναν ομόφωνα.

Στην ετήσια έκθεση υλοποίησης εξετάζεται η πορεία υλοποίησης του ΠΑΑ δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην πρόοδο υλοποίησης των μέτρων και των περιοχών εστίασης του σχεδίου αξιολόγησης και των χρηματοδοτικών εργαλείων σε ενέργειες για τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας υλοποίησης του προγράμματος, καθώς και στις δράσεις του Εθνικού Αγροτικού Δικτύου και της δημοσιότητας.

Β. Η Επιτροπή έλαβε γνώση:

1. Για την πρόοδο υλοποίησης του ΠΑΑ. Παρουσιάστηκαν διάφορα... τώρα δεν χρειάζεται να τα αναφέρω ξανά όλα.
2. Για την πρόοδο υλοποίησης του μέτρου 9 και του μέτρου 16 του ΠΑΑ
3. Για το πλαίσιο για τη διαμόρφωση των παρεμβάσεων του ΣΣΚΑΠ με χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με παρουσίαση περιεχομένου του χάρτη, σχετικού πίνακα συμμόρφωσης

και ενεργειών για τον έλεγχο της συμμόρφωσης των παρεμβάσεων του ΣΣΚΑΠ. Το σχετικό πλαίσιο θα αναρτηθεί για σχολιασμό, προτάσεις από τα μέλη της Επιτροπής, ώστε να υιοθετηθεί.

Η Επιτροπή Παρακολούθησης ενέκρινε τον προγραμματισμό της επόμενης συνεδρίασης της Επιτροπής Παρακολούθησης του ΠΑΑ... Είπαμε ότι θα γίνει μαζί με τη ΣΣΚΑΠ είναι η 14^η Επιτροπή, θα γίνει μάλλον στο Δεκέμβριο. Ακούω προτάσεις ...

(Διαλογικές συζητήσεις)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Αν συμφωνεί και η Επιτροπή τα Γιάννενα είναι πολύ ωραία τον Δεκέμβριο. It's one half hour from Thessaloniki.

F. BUSZ: Εμείς θα έρθουμε σε οποιονδήποτε προορισμό προτείνετε εσείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Παλιά εδώ ήταν το σημείο που ευχαριστούσαμε την Τζουμάκα, αλλά τώρα θέλουμε να ευχαριστήσουμε όλα τα στελέχη της Διαχειριστικής αυτής Αρχής που επιμελήθηκαν την όλη προετοιμασία και τη διοργάνωση της σημερινής Επιτροπής, να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον κ. Μαυρογιάννη γιατί δεν λήγει σήμερα η συνεδρίαση, αύριο έχουμε επισκέψεις -έχετε δηλαδή γιατί εγώ δεν θα έρθω- 9 το πρωί ....

ΜΕΛΟΣ: 9 η ώρα το πρωί αύριο ραντεβού όλοι μπροστά στο ξενοδοχείο ΚΑΨΗΣ στην πλατεία Ελευθερίας να φύγουμε και να επισκεφθούμε τις επενδύσεις που έχουμε προγραμματίσει και θα καταλήξουμε το μεσημέρι στις 3 η ώρα στις Αρχάνες, προκειμένου να μας παραθέσει γεύμα η Αναπτυξιακή Ηρακλείου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Τα είπαμε – τα αποφασίσαμε! Σήμερα έχουμε γεύμα εδώ στο ξενοδοχείο, το βράδυ είστε ελεύθεροι να διασκεδάσετε με όποιον θέλετε.

ΜΕΛΟΣ: Το βράδυ έχει μια εκδήλωση η Αναπτυξιακή Ηρακλείου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Τότε μπορείς να την αναφέρεις.

ΜΕΛΟΣ: Τυχαίο είναι, το είχαμε προγραμματίσει εμείς πάρα πολύ καιρό, εδώ και ενάμιση μήνα, έχουμε παρουσίαση της δουλειάς της Αναπτυξιακής Ηρακλείου για το προσφυγικό τα τελευταία πέντε χρόνια. Μια σπουδαία και σοβαρή δουλειά, θα γίνει η παρουσίαση μιας ταινίας -η Αναπτυξιακή Ηρακλείου έχει κάνει πολλές ταινίες, θα σας τις στείλω- που δείχνει το

πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ, φιλοξενία δηλαδή των προσφύγων στην Κρήτη γιατί για την Κρήτη αφορά και θα γίνει στο δημαρχείο.

Είναι στις 7 και μισή, είστε όλοι καλεσμένοι, είναι πάρα πολύ σπουδαία δουλειά, η οποία θα ήθελα πραγματικά όσοι μπορείτε να έρθετε να την παρακολουθήσετε. Δεν έχουμε προγραμματίσει κάτι, είναι η προβολή της ταινίας και μια μικρή συζήτηση γύρω από τον τρόπο που δουλέψαμε τα τελευταία πέντε χρόνια για να αντιμετωπίσουμε αυτό το σοβαρό πρόβλημα το προσφυγικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Σας ευχαριστούμε πολύ.

ΛΗΞΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ